MA-1 26/12/2023

NJ-311015 Seat No. 385. પપ૧૨

M. A. (Sem.-I) Examination

December - 2023

MA01C101 : Gujarati

(Prashishta Krutio) (New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 પ્રશિષ્ટ સંજ્ઞાનો અર્થ સમજાવી, કૃતિની વિભાવના ચર્ચો. **14**

અથવા

1 પ્રશિષ્ટ કૃતિની વ્યાખ્યા અને લક્ષણો સમજાવો. **14**

2 કે. કા. શાસ્ત્રી સંપાદિત 'મીરાંના પદો'ને આધારે ઊર્મિ કવયિત્રી તરીકે મીરાંનું મૂલ્યાંકન કરો. **14**

અથવા

2 ટૂંકનોંધ લખોઃ (બંને) **14**

(1) 'પદ' સાહિત્ય સ્વરૂપનાં લક્ષણો

(2) મીરાંનાં પ્રાર્થના-વિનયનાં પદો

3 ''કરણઘેલો'' નવલકથામાં વસ્તુસંકલના શિથિલ છે છતાં મૌલિકતાના અંશો આસ્વાદ્ય બની રહે છે.'' પ્રસ્તુત વિધાનની સાધક-બાધક ચર્ચા કરો. **14**

અથવા

3 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) **14**

(1) 'કરણઘેલો' શીર્ષકની યથાર્થતા

(2) નવલકથાનાં વ્યાવર્તક લક્ષણો

4 ''રાઈનો પર્વત' વર્તમાન શિષ્ટ નાટકોમાં સર્વોત્તમ છે' ઉપરોક્ત વિધાનની સદૃષ્ટાંત ચર્ચા કરો. **14**

અથવા

4 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) **14**

(1) 'રાઈનો પર્વત' નાટકનો આરંભ અને અંત

(2) 'રાઈનો પર્વત' નાટકની તખ્તાલાયકી

5 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો:

(1) 'પ્રશિષ્ટતા' વિશેના What is Classic? નિબંધના કર્તા કોણ છે?
(અ) સોક્રેટિસ (બ) એરિસ્ટોટલ
(ક) લોન્જાઈનસ (ડ) ટી.એસ. એલિયટ

(2) પ્રશિષ્ટતાનો આધાર શેના પર આધારિત છે?
(અ) પ્રકાશન વર્ષ (બ) પ્રકાશક
(ક) પાત્રો (ડ) કાળ-સમય

(3) કે. કા. શાસ્ત્રી સંપાદિત 'મીરાંનાં પદો'ની પ્રથમ આવૃત્તિ કઈ સાલમાં પ્રકાશિત થઈ હતી?
(અ) 1982 (બ) 1984
(ક) 1986 (ડ) 1988

(4) પ્રેમની પ્રેમની પ્રેમની રે, મને લાગી કટારી પ્રેમની રે - આ પદ કયા ભાવને વ્યક્ત કરે છે?
(અ) પ્રેમના ભાવને (બ) મિલનના ભાવને
(ક) વિરહના ભાવને (ડ) પ્રાર્થનાના ભાવને

(5) મીરાં એકલા ગુજરાત અને રાજસ્થાનની નહીં, ભારતવર્ષની પણ પ્રથમ સ્થાનની અધિકારી સ્ત્રી કવયિત્રી છે, આ વિધાન કોનું છે?
(અ) અનંતરાય રાવળ (બ) ધીરુભાઈ પરીખ
(ક) રતિલાલ નાયક (ડ) હરિવલ્લભ ભાયાણી

(6) પદ એ કોના કરતાં મોટો અને કોના કરતાં નાનો કાવ્ય પ્રકાર છે?
(અ) પ્રબંધ - મુક્તક (બ) પ્રબંધ - આખ્યાન
(ક) મુક્તક - આખ્યાન (ડ) આખ્યાન - મુક્તક

(7) નંદશંકર મહેતાએ પ્રથમ નવલકથા કોની પ્રેરણાથી લખી હતી?
(અ) નર્મદ (બ) નવલરામ
(ક) ફાર્બસ સાહેબ (ડ) રસેલ સાહેબ

(8) 'કરણઘેલો' નવલકથા કેટલા પ્રકરણમાં વહેંચાયેલી છે?
(અ) 16 (બ) 18
(ક) 20 (ડ) 21

(9) 'કરણઘેલો' નવલકથાનું સબળ અંગ કયું છે?
(અ) પાત્ર નિરૂપણ (બ) રસ નિરૂપણ
(ક) વર્ણન (ડ) ભાષાશૈલી

(10) 'કરણઘેલો' નવલકથાની ઘણી ખરી પાત્રસૃષ્ટિ કયા પ્રકારની છે?

(અ) સામાજિક (બ) પ્રણયરંગી

(ક) જાસૂસી (ડ) ઐતિહાસિક

(11) 'રાઈનો પર્વત' નાટકનો આરંભ કયા પાત્રના સંવાદ થકી થાય છે?

(અ) જાલકા (બ) લીલાવતી

(ક) કલાવતી (ડ) વિલાસવતી

(12) રાઈના પિતાનું રાજ્ય કોણે છીનવી લીધું હોય છે?

(અ) રતનદીપે (બ) કલ્યાણે

(ક) પરબતરાયે (ડ) કોઈએ નહીં

(13) 'રાઈનો પર્વત' નાટક એ કાળનાં શિષ્ટ નાટકોમાં ઉત્તમ નાટક છે, એવું કોણે કહેલું?

(અ) અનંતરાય રાવળ (બ) રા.વિ. પાઠક

(ક) ચિનુ મોદી (ડ) આનંદશંકર ધ્રુવ

(14) 'રાઈનો પર્વત' નાટક કેટલા અંકમાં વહેંચાયેલું છે?

(અ) ત્રણ (બ) પાંચ

(ક) સાત (ડ) નવ

27/12/2023

Seat No. ૫૫૧૨

NK-311016

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C102 : Gujarati

(Bhartiya Sahitya Mimansha)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 ભરતનું રસસૂત્ર સમજાવી ભટ્ટ લોલ્લટનો રસ-નિષ્પત્તિ વિશેનો મત સ્પષ્ટ કરો. **14**

અથવા

રસ સિદ્ધાંતના વિકાસમાં શંકુક અને ભટ્ટ નાયકનું પ્રદાન મૂલવો.

2 ધ્વનિ એટલે શું ? કાવ્યમાં ધ્વનિનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો. **14**

અથવા

આચાર્ય આનંદવર્ધનનો ધ્વનિવિચાર સમજાવો.

3 કુન્તકે આપેલ વિક્રોક્તિની વ્યાખ્યા આપી, વક્રોક્તિના પ્રકારો સમજાવો. **14**

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)

(૧) વક્રોક્તિ જીવિતમ

(૨) કુન્તકે આપેલ કાવ્યના માર્ગો.

4 ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ બે) **14**

(1) જગન્નાથે આપેલ કાવ્યની વ્યાખ્યા.

(2) સાધારણીકરણ.

(3) રસ પ્રતિતિનાં વિઘ્નો અને તેના ઉપાયો.

(4) જગન્નાથે આપેલ કાવ્યના પ્રકારો.

5 યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

(1) રસ શાસ્ત્રના પ્રણેતા_____ છે.

(અ) ભામહ (બ) ભરતમુનિ

(ક) કુન્તક (ડ) શંકુક

(2) આનંદવર્ધને_____ને સર્વ શ્રેષ્ઠ ધ્વનિ કહ્યો છે.

(અ) રસ ધ્વનિ (બ) વસ્તુ ધ્વનિ

(ક) અલંકાર ધ્વનિ (ડ) મૃદંગ ધ્વનિ

(3) રસ કાવ્યનો આત્મ છે એવું_____એ કહ્યું છે.

(અ) મમ્મટ (બ) કુન્તક

(ક) વિશ્વનાથ (ડ) ક્ષેમેન્દ્ર

(4) બીભત્સ રસનો સ્થાયી ભાવ_____છે.

(અ) હાસ્ય (બ) રૌદ્ર

(ક) જુગુપ્સા (ડ) વીર

(5) વક્રોક્તિ સંપ્રદાયના પ્રણેતા_____છે.

(અ) જગન્નાથ (બ) કુન્તક

(ક) વિશ્વનાથ (ડ) ક્ષેમેન્દ્ર

(6) કાવ્યના માર્ગો કુન્તકે_____આપ્યા છે.

(અ) ત્રણ (બ) ચાર

(ક) છ (ડ) સાત

(7) વક્રોક્તિના પ્રકારો_____છે.

(અ) ત્રણ (બ) ચાર

(ક) છ (ડ) સાત

(8) અનુમિતિવાદ_____નો છે.

(અ) શંકુક (બ) ભટ્ટ લોલ્લટ

(ક) ભરત મુનિ (ડ) અભિનવ ગુપ્ત

(9) ભુક્તિવાદ_____નો છે.

(અ) ભટ્ટ તોત (બ) અભિનવ ગુપ્ત

(ક) ભટ્ટ નાયક (ડ) શંકુક

(10) અભિનવ ભારતી ટીકા_____ની ટીકા છે.

(અ) ભટ્ટ નાયક (બ) અભિનવ ગુપ્ત

(ક) ભટ્ટ લોલ્લટ (ડ) શંકુક

(11) ધ્વન્યાલોકના કર્તા _____ છે.

(અ) આનંદવર્ધન (બ) કુન્તક

(ક) વિશ્વનાથ (ડ) ક્ષેમેન્દ્ર

(12) કાવ્યાલંકાર ગ્રંથના રચયિતા_____ છે.

(અ) દંડી (બ) વામન

(ક) ભામહ (ડ) કુન્તક

(13) અભિનવ ગુપ્તે_____રસ પ્રતીતિનાં વિઘ્નો આપ્યા.

(અ) ત્રણ (બ) ચાર

(ક) છ (ડ) સાત

(14) ભરતમુનિ એ નાટ્યશાસ્ત્રમાં_____રસ આપ્યા છે.

(અ) આઠ (બ) ચાર

(ક) છ (ડ) સાત

28/12/2023
બપોર 2

NL-311017 Seat No._____

M. A. (Gujarati) (Sem.-I) Examination

December - 2023

MA01C103 : Post Modern Gujarati Sahitya

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 આધુનિકતાની વ્યાખ્યા આપી તેના પરિબળો જણાવો. **14**

અથવા

1 અનુઆધુનિક વાર્તાનાં લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો. **14**

2 'વાર્તા વિશેષ' સંગ્રહને આધારે વાર્તાકાર વિનેશ અંતાણીની વિશેષતાઓનું મૂલ્યાંકન કરો. **14**

અથવા

2 નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે વાર્તાની સમીક્ષા કરો. **14**

(1) શ્વાસનળીમાં ટ્રેન

(2) ખેપ

(3) તરસના કૂવાનું પ્રતિબિંબ

3 'સૈરન્ધ્રી' પ્રબંધ કાવ્યને આધારે કવિ વિનોદ જોશીની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ સ્પષ્ટ કરો. **14**

અથવા

3 'સૈરન્ધ્રી' પ્રબંધ કાવ્યના મૂળ કથાનકનો વિગતે પરિચય કરાવો. **14**

4 નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે** વિશે નોંધ લખો : **14**

(1) ગુજરાતી નવલકથામાં અનુઆધુનિકતા

(2) આધુનિકતાવાદી કલા-આંદોલનો

(3) 'બે સ્ત્રીઓ અને ફાનસ' પ્રતીકાત્મક વાર્તા તરીકે

(4) 'સૈરન્ધ્રી' પ્રબંધ કાવ્યનો અંત.

5 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને આપો :

(1) 'અનુઆધુનિક'નો અંગ્રેજી પર્યાય લખો.

(1) મોર્ડન (2) પાસ્ટ મોર્ડનિઝમ

(3) પોસ્ટ મોર્ડનિઝમ (4) મોર્ડનિઝમ

(2) 'અનુઆધુનિક' સંજ્ઞા બીજા કયા નામે ઓળખાય છે?

(1) અનુગાંધી (2) આધુનિકોત્તર

(3) સ્વાતંત્ર્યોત્તર (4) આધુનિક

(3) કયા દાયકાના સાહિત્યને અનુઆધુનિક ગુજરાતી સાહિત્ય કહેવામાં આવે છે?

(1) આઠમા-નવમા (2) સાતમા-આઠમા

(3) નવમા-દશમા (4) આઠમા-દશમા

(4) 'આધુનિકતાવાદી કલા આંદોલન એક રીતે તો અનેક નાના મોટા આંદોલનો મળીને સમવાયરૂપ બનેલ આંદોલન છે.' આ વિધાન સાચું છે કે ખોટું તે જણાવો.

(5) કવિ વિનોદ જોશીનો જન્મ ક્યાં થયો હતો?

(1) ભોરીંગડા (2) ભાવનગર

(3) ભોરીંગના (4) જામનગર

(6) કવિ વિનોદ જોશીનો જન્મ કઈ સાલમાં થયો હતો?

(1) 1945 (2) 1955

(3) 1935 (4) 1954

(7) ''સૈરન્ધ્રી''ની કથા મહાભારતના કયા પર્વમાં આવે છે?

(1) આદિપર્વ (2) સભાપર્વ

(3) વનપર્વ (4) વિરાટપર્વ

(8) ''સૈરન્ધ્રી'' નામધારી દાસીનું અસલ નામ શું છે?

(1) દ્રૌપદી (2) સુદેષણા

(3) કુંતી (4) દ્રુપદ

(9) 'સૈરન્ધ્રી'નું કાવ્યસ્વરૂપ કયું છે?

(1) આખ્યાન (2) પ્રબંધ

(3) નિબંધ (4) પદ્યવાર્તા

(10) 'સૈરન્ધ્રી' કૃતિ કેટલા સર્ગમાં વિભાજિત છે?

(1) આઠ (2) છ

(3) સાત (4) નવ

(11) 'વાર્તા વિશેષ' વાર્તાસંગ્રહમાં કેટલી વાર્તા છે?

(1) 12 (2) 13

(3) 14 (4) 11

(12) 'સુકમાવતી નદી દરિયો બની ગઈ' - આ વિધાન કઈ વાર્તાનું છે?

(1) અહીં કોઈ રહેતું નથી (2) નિર્જનતા

(3) શ્વાસનળીમાં ટ્રેન (4) ખેપ

(13) 'સુશી' કઈ વાર્તાનું પાત્ર છે?

(1) નિર્જનતા (2) શ્વાસનળીમાં ટ્રેન

(3) ખાલી પ્લેટફોર્મ (4) તને ખબર નથી, નિરુ

(14) 'વાર્તા વિશેષ' સંપાદન કઈ સાલમાં પ્રગટ થયું?

(1) 2009 (2) 2011

(3) 2010 (4) 2008

* N M - 3 1 1 0 1 8 *

NM-311018

Seat No._____

M. A. (Sem.-I) Examination

December - 2023

MA01C104 : Gujarati

(Sahitya Swarup - Sonet) (New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 સૉનેટ સાહિત્ય સ્વરૂપની વિભાવના જણાવો. **14**

અથવા

1 સૉનેટ સાહિત્ય સ્વરૂપનાં વ્યાવર્તક લક્ષણોનો પરિચય કરાવો. **14**

2 ગુજરાતી સાહિત્યમાં સૉનેટનો ઉદ્‌ભવ અને વિકાસ મુખ્ય મુખ્ય સર્જકોને ધ્યાનમાં રાખી આલેખો. **14**

અથવા

2 અનુગાંધીયુગના સૉનેટકારોનું સૉનેટ ક્ષેત્રે પ્રદાન મૂલવો. **14**

3 ચંદ્રશંકર ભટ્ટ સંપાદિત 'આપણાં સૉનેટ'માંથી અભ્યાસ નિયત સૉનેટોનું મૂલ્યાંકન કરો. **14**

અથવા

3 'આપણાં સૉનેટ'માંના વતનપ્રીતિના સૉનેટોનો વિગતે પરિચય કરાવો. **14**

4 ગમે તે **બે** વિશે નોંધ લખો : **14**

(1) આપણાં સૉનેટમાંનાં પ્રકૃતિકાવ્યો

(2) આપણાં સૉનેટમાંનાં પ્રણયકાવ્યો

(3) 'જૂનું ઘર ખાલી કરતાં' સૉનેટમાં કારુણ્ય

(4) 'છેલ્લું દર્શન' સૉનેટનો આસ્વાદ

5 માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો :

(1) સિસિલીમાં _____ ની વાડીઓમાં કામ કરતા Stornelliમાંથી સૉનેટનો ઉદ્‌ભવ થયાનો એક મત છે.

(A) ચીકુ (B) દ્રાક્ષ

(C) કેળાં (D) ચા

(2) _____ સૉનેટનો પિતા ગણાવા લાગ્યો.

(A) ગ્વીતોની (B) ચોસર

(C) હાજો (D) સરે

(3) છ, છ અને બે પંક્તિના વિભાગીકરણને _____ પ્રકારનું સૉનેટ કહેવાય.

(A) મિલ્ટન શાઈ (B) પેટ્રાર્કશાઈ

(C) શેક્સપિરિયન (D) અનિયમિત

(4) _____ પ્રકારના સૉનેટમાં સળંગ પંક્તિ હોય છે.

(A) મિલ્ટન (B) પેટ્રાર્કન

(C) શેક્સપિરિયન (D) આમાંથી એકેય નહીં

(5) ગુજરાતી સાહિત્યમાં પ્રથમ સૉનેટનું નામ _____ છે.

(A) ઉપહાર (B) છેલ્લું દર્શન

(C) ભણકારા (D) વિદાય

(6) કવિ કાન્ત રચિત સૉનેટનું નામ _____ છે.

(A) જઠરાગ્નિ (B) જાવા પૂર્વે

(C) પ્રેમની ઉષા (D) ઉપહાર

(7) છેલ્લું દર્શન _____ના અવસાન નિમિત્તે લખાયેલ સૉનેટ છે.

(A) પત્ની (B) પુત્ર

(C) પિતા (D) મા

(8) આયુષ્યના અવશેષે સૉનેટમાળામાં _____ સૉનેટ છે.

(A) 2 (B) 4

(C) 5 (D) 6

(9) મોગરો સૉનેટ _____ ભાવને નિરૂપે છે.

(A) પ્રકૃતિ (B) વિચ્છેદ

(C) પ્રણય (D) દેશપ્રીતિ

(10) વૃદ્ધપ્રીતિ કાવ્યના સૉનેટકારનું નામ _____ છે.

(A) ઉશનસ્ (B) નિરંજન ભગત

(C) ચિનુ મોદી (D) માધવ રામાનુજ

(11) _____ એ સૉનેટકાર નથી.

(A) ભગવતીકુમાર શર્મા (B) જયંત પાઠક

(C) પ્રહલાદ પારેખ (D) પન્નાલાલ પટેલ

(12) ભરતી _____ કવિનું સૉનેટ છે.

(A) નિરંજન ભગત (B) કૃષ્ણલાલ શ્રીધરાણી

(C) રમેશ પારેખ (D) કલાપી

(13) ભીનું સમયવન _____ કવિનું સૉનેટ છે.

(A) જયંત પાઠક (B) જગદીશ જોષી

(C) સુન્દરમ્ (D) રમેશ પારેખ

(14) નીચેનામાંથી _____ સૉનેટકાર પંડિત યુગના છે.

(A) રાજેન્દ્ર શાહ (B) જગદીશ જોષી

(C) બ.ક. ઠાકોર (D) માધવ રામાનુજ

26/12/2023

NJ-311022

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C101 : Hindi

(Swatantryottar Hindi Sahitya Ka Itihas)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 हिन्दी साहित्य के इतिहास लेखन के आधार स्रोत को केन्द्र में रखते हुए इतिहास के अर्थ एवं स्वरूप की चर्चा कीजिए। **14**

अथवा

1 ''हिन्दी साहित्य के इतिहास की परंपरा और उसके आधार'' शीर्षक अंतर्गत विस्तृत निबंध लिखिए। **14**

2 ''प्रयोगवाद की बुनियाद पर नई कविता का निर्माण हुआ है'' – उक्त कथन की सोदाहरण चर्चा कीजिए। **14**

अथवा

2 ''नई कविता में प्रतिमान और परिवेश का सहज निरूपण हुआ है'' – प्रमुख रचनाओं को केन्द्र में रखते हुए उक्त कथन की विस्तृत चर्चा करें। **14**

3 साठोत्तरी कविता के विकास के विविध पड़ावों की चर्चा करते हुए प्रमुख कवियों के योगदान की विस्तृत चर्चा कीजिए। **14**

अथवा

3 साठोत्तरी कविता की प्रमुख विशेषताओं पर विस्तृत प्रकाश डालिए। **14**

4 संक्षेप में लिखिए : (किन्हीं तीन) **18**

(अ) 'लहरों के राज हंस' में निरूपित प्रमुख समस्याएं।

(ब) गीति नाटक की प्रमुख प्रवृत्तियां।

(क) 'बकरी' नाटक में निरूपित राजनीतिक व्यंग।

(ड) 'अंजो दीदी' में संवाद योजना।

(ई) स्वातंत्र्योतर हिन्दी एकांकियों का प्रमुख कथ्य।

5 सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए। 10

(1) आचार्य रामचंद्र शुक्ल के इतिहास का प्रकाशन सन ..... में हुआ था।

(1929, 1930, 1931)

(2) संस्कृत शब्द सिन्धु से ..... का सम्बन्ध माना जाता है।

(उर्दू, फारसी, हिन्दी)

(3) 'सूर्य मुख' नाटक के लेखक ..... है।

(मोहन राकेश, लक्ष्मीनारायण लाल, धर्मवीर भारती)

(4) ..... जगदीशचन्द्र माथुर का प्रसिद्ध नाटक है।

(सुबह के घंटे, आजादी के बाद, पहलाराजा)

(5) 'वतन की आबरू' ..... की रचना है।

(उपेन्द्रनाथ 'अश्क', ज्ञान देव अग्निहोत्री, लक्ष्मीनारायण लाल)

(6) 'कोर्ट मार्शल' में ..... का निरूपण हुआ है।

(नारी समस्या, आदिवासी समस्या, दलित समस्या)

(7) 'मादा कैकटस' में कैकटस ..... का प्रतिक है।

(नया इन्सान, नया फुल, नया पौधा)

(8) ..... नाट्य पद्धति की प्रतिक्रिया स्वरूप गीति नाट्य का आविर्भाव हुआ।

(आदर्शवादी, प्रयोगवादी, यथार्थवादी)

(9) अश्वत्थामा ..... नाटक का पात्र है।

(अँधा युग, सुखा सरोवर, राम की लड़ाई)

(10) 'शंबूक की हत्या' का प्रकाशन वर्ष ..... है।

(1976, 1975, 1977)

27/12/2023
सप्ताह

NK-311023

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C102 : Hindi

(Saidhantik Bhasha Vigyan)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 भाषा की परिभाषा देते हुए उसके अभिलक्षणों की चर्चा कीजिए। **14**

अथवा

1 भाषा विज्ञान की उपयोगिता बताते हुए उसकी प्रमुख शाखाओं को समझाइए। **14**

2 'स्वन' परिवर्तन के कारणों की चर्चा करते हुए 'स्वन' के स्वरूप को समझाइए। **14**

अथवा

2 'स्वन' की अवधारणा स्पष्ट करते हुए उसके भेदों की चर्चा कीजिए। **14**

3 रूप प्रक्रिया की चर्चा करते हुए उसके कारणों और दिशाओं पर अपने विचार व्यक्त कीजिए। **14**

अथवा

3 रूप विज्ञान की परिभाषा देते हुए शब्द और पद के अन्तर को स्पष्ट करते हुए उसकी शाखाओं बताइए। **14**

4 किन्हीं **तीन** पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखो: **18**

(1) वाक्य की अवधारणा।

(2) वाक्य के प्रकार।

(3) वाक्य परिवर्तन के कारण।

(4) वाक्य के अनिवार्य तत्व।

5 सूचनानुसार कीजिए: 10

उचित विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए :

(1) भाषा _____ सम्पत्ति है। (पारिवारिक, पैत्रिक, व्यापारिक)

(2) शब्द का आधार _____ है। (वाक्य, ध्वनि, रूप)

(3) इनमें से _____ भाषा का लक्षण है। (सृजनात्मकता, भाषा, बोली)

(4) हिन्दी में स्वर के _____ भेद है। (चार, तीन, दो)

(5) अर्थ की दृष्टि से वाक्यों के _____ भेद होते है। (छ, सात, आठ)

(6) रूप परिवर्तन की _____ दिशाएँ है। (3, 5, 6)

(7) भाषा की सबसे बड़ी इकाई _____ है। (शब्द, ध्वनि, वाक्य)

(8) रचना की दृष्टि से वाक्य _____ प्रकार के होते है। (3, 4, 5)

(9) भाषा _____ ध्वनि प्रतिकों की संरचनात्मक व्यवस्था है।

(रूपिम, अर्थ, यादृच्छिक)

(10) कारक, वचन, लिंग, पुरुष इत्यादि में बंधकर शब्द _____ बन जाता है। (वाक्य, शब्द, पद)

28/12/2023
चयन-2

NL-311024

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C103 : Hindi - Bhartiy Kavya Shastra

Time: 3 Hours] [Total Marks: 70

1 हिन्दी काव्यशास्त्र का विकास बताते हुए उसके लक्षणों पर प्रकाश डालिए। 14

अथवा

संस्कृत काव्यशास्त्र का विकास बताते हुए उसके लक्षणों पर प्रकाश डालिए।

2 रस सिद्धांत परंपरा की चर्चा करते हुए रस निष्पत्ति और साधारणीकरण की चर्चा कीजिए। 14

अथवा

वक्रोक्ति सिद्धांत के भेदों का विस्तृत परिचय दीजिए।

3 ध्वनि सिद्धांत की मुख्य स्थापनाओं पर विचार कीजिए। 14

अथवा

रीति की परिभाषा देकर रीति सिद्धांत की मुख्य स्थापनाएं स्पष्ट कीजिए।

4 निम्नलिखित विषयों में किन्हीं तीन पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए: 18

(1) करूण रस की आस्वादेयता।

(2) आचार्य रामचन्द्र शुक्ल।

(3) औचित्य सिद्धांत की स्थापनाओं।

(4) रस का स्वरूप।

(5) डॉ. रामविलाश शर्मा।

(6) अलंकार का महत्व।

5 वस्तुनिष्ठ प्रश्नः निर्देश – उचित विकल्प चुनकर प्रश्नों के उत्तर लिखिए: 10

(1) संस्कृत काव्यशास्त्रीय ग्रंथों के आधार पर काव्यशास्त्र का प्रथम आचार्य माना जाता हैं ?

(अ) आनंदवर्धन (ब) भरतमुनि

(स) भट्ट लोल्लट (द) कुंतक

(2) भामह किस संप्रदाय के समर्थक हैं ?

(अ) रीति (ब) वक्रोक्ति

(स) ध्वनि (द) अलंकार

(3) 'अभिनवभारती' में किस ग्रंथ की टीका व व्यवस्था है ?

(अ) साहित्यदर्पण (ब) नाट्यशास्त्र

(स) काव्यकौतुक (द) काव्यप्रकाश

(4) वामन किस संप्रदाय के समर्थक थे ?

(अ) रस (ब) अलंकार

(स) रीति (द) ध्वनि

(5) वक्रोक्ति को काव्य का 'जीवन' किस आचार्य ने माना ?

(अ) क्षेमेंद्र (ब) कुंतक

(स) धनिक (द) धनंजय

(6) निम्न में से कौन अलंकारवादी आचार्य नहीं है ?

(अ) वामन (ब) भामह

(स) दण्डी (द) उद्भट

(7) सात्त्विक अनुभाव कितने प्रकार के माने गए हैं ?

(अ) दस (ब) दो

(स) आठ (द) तीन

(8) किस आचार्य का सिद्धांत चित्र–तुरंग–न्याय पर आधारित था ?

(अ) भट्ट लोल्लट (ब) भट्टनायक

(स) शंकुक (द) अभिनवगुप्त

(9) कवि–भावना का साधारणीकरण मानने वाले व्याख्यानकार कौन हैं ?

(अ) डॉ. नगेंद्र (ब) रामचंद्र शुक्ल

(स) केशवप्रसाद मिश्र (द) दिनकर

(10) आलंबन और उद्दीपन रस के किस अंग के भेद हैं ?

(अ) स्थायी भाव (ब) संचारी भाव

(स) व्यभिचारी भाव (द) विभाव

NM-311025

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C104 : Hindi - Lok Jagran Kalin Sahitya (Padhya)

Time: **3** Hours] [Total Marks: **70**

सूचना : (1) सभी प्रश्नों के उत्तर अनिवार्य है।

(2) वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में न लिखकर पुरे वाक्य में लिखिए।

1 मध्यकाल की भक्ति का स्वरुप स्पष्ट करते हुए उसकी विशेषताए बताईए। **14**

अथवा

मध्यकाल की विभिन्न धर्म – साधनाओं का परिचय दीजिये।

2 सगुण भक्ति की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए। **14**

अथवा

मराठी निर्गुण भक्ति का परिचय देते हुए उसकी विशेषताए लिखिए।

3 रामभक्ति काव्य में तुलसीदास का महत्व स्पष्ट कीजिए। **14**

अथवा

मराठी संत काव्य में ज्ञानेश्वर के महत्व को प्रतिपादित कीजिए।

4 टिप्पणियाँ लिखिए : (किन्हीं तीन) **18**

(1) तुलसीदास

(2) भक्ति एवं लोक–जागरण

(3) कविताली का परिचय

(4) संत ज्ञानेश्वर

(5) सगुण एवं निर्गुण भक्ति

5 सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए : 10

(1) उत्तर भारत में भक्ति का प्रचार करने का श्रेय _____ को प्राप्त हुआ।
(रामानंद, शंकराचार्य, मध्वाचार्य)

(2) राम भक्ति काव्य की प्रमुख विशेषता _____ है।
(बाह्याडम्बर का विरोध, लोक मंगल की भावना, रहस्यवाद)

(3) तुलसीदास को अनुप्रास का बादशाह _____ ने कहा है।
(रामचंद्र शुक्ल, हजारी प्रसाद द्विवेदी, रामविलास शर्मा)

(4) संत ज्ञानेश्वर के पिता _____ थे।
(विट्ठलपन्त, विट्ठलनाथ, विट्ठलदेव)

(5) कबीर के गुरु का नाम _____ थे।
(रामानंद, नर्हयानन्द, वल्लभाचार्य)

(6) बारकरी संप्रदाय का अर्थ _____ है।
(धार्मिक त्यौहार, धार्मिक यात्रा, धार्मिक स्थल)

(7) कवितावली _____ भाषा में लिखी गई है।
(अवधि, ब्रज, संस्कृत)

(8) संत ज्ञानेश्वर के गुरु _____ थे।
(निवृतिनाथ, रामानंद, कबीरदास)

(9) बारकरी संप्रदाय का धर्म केंद्र _____ में है।
(पंढरपुर, रायगढ़, नागपुर)

(10) भक्तिकाल को हिंदी साहित्य का स्वर्ण युग _____ ने कहा है।
(हजारी प्रसाद द्विवेदी, आ. रामचंद्र शुक्ल, श्याम सुन्दरदास)

1/1/2024

NO-311052

NO-311052 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

January - 2024

MA01C107 : Hindi

(Essay)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 निबंध से आप क्या समझते हैं? हिंदी निबंधों के उद्‌भव और विकास पर विस्तार से चर्चा करते हुए इसके साहित्यिक महत्त्व को रूपायित कीजिए। **35**

अथवा

बालकृष्ण भट्ट का जीवन परिचय देते हुए 'जातियों का अनुठापन' निबंध की वैचारिक दृष्टि पर प्रकाश डालिए।

2 'निशाद बांसुरी' निबंध की समीक्षा करते हुए सिद्ध कीजिए कि कुबेर नाथ 'राय' एक ललित निबंधकार हैं। **35**

अथवा

हास्य – व्यंग्य निबंध 'विज्ञापनयुग' में मोहन राकेश ने आज के युग में विज्ञापन के प्रचार-प्रसार और उसकी भयावहता का वर्णन किया है सिद्ध कीजिए।

---

* N J - 3 1 1 0 0 9 *

NJ-311009

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C101 : English

(History of English Literature 1500 to 1660)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 "A Shakespearean tragedy is a story of exceptional calamity leading to the death of a man of high estate". Elaborate. **14**

OR

Macbeth is the perfect illustration of Shakespearean tragedy. Do you agree? Give reasons for your answer.

2 "Of all the forms of poetry, the epic has been the rarest and the noblest, embodying immeasurably profound values of life." Discuss with special reference to C.M. Bowra's Classical Epic Tradition. **14**

OR

"But he (Satan) is a figure of heroic magnitude and heroic energy, and he is developed by Milton with dramatic intensity". Discuss this view with reference to Book 1 of "Paradise Lost".

3 Write short notes on any two of the following : **14**

(1) The Faerie Queene

(2) Dr. Faustus

(3) Arcadia

(4) Volpone.

4 Choose the appropriate option : **14**

(1) A.C. Bradley divides tragedy into a/an _____ of the state of affairs.

(A) Representation (B) Exposition

(C) Analysis (D) Classification

(2) The composition of Shakespeare's major tragedies, *Hamlet, Othelo, King Lear* and *Macbeth* were occurred during the period from _____.

(A) 1580-1590 (B) 1590-1600

(C) 1600-1606 (D) 1606-1613

(3) Which of the following is the feature of Shakespearean tragedies?
(A) Internal and external conflicts
(B) Supernatural Elements
(C) No poetic justice
(D) All of the above

(4) "Life is a tale told by an idiot, full of sound and fury, Signifying nothing." Who speaks these words ?
(A) Macbeth (B) Malcolm
(C) Macduff (D) Seyton

(5) What title is Macbeth given after his victory described in Act I ?
(A) Thane of Glamis (B) Thane of Cawdor
(C) Thane of Ross (D) Prince of Cumberland

(6) The person who was not born from his mother's womb was_____.
(A) Macbeth (B) Malcolm
(C) Macduff (D) Seyton

(7) Who is Malcolm ?
(A) Son of Macduff (B) Son of Banquo
(C) Son of Duncan (D) Son of Macbeth

(8) Which devil is the main architect for building of Pandemonium ?
(A) Moloch (B) Mulciber
(C) Chemos (D) Belial

(9) Satan's name before he fell from heaven was _____.
(A) Lucifer (B) Mulciber
(C) Mammon (D) Michael

(10) Book-I of *Paradise Lost* presents Satan with his angels fallen into Hell. The first, he addresses them and describes him as 'one next to himself in power, and next in crime, long after known in Palestine'. What is the name of this fallen angel ?
(A) Moloch (B) Mulciber
(C) Mammon (D) Beelzebub

(11) Who were *Lliad* and *Odyssey* ?
(A) Homer (B) Virgil
(C) Tasso (D) Milton

(12) Milton refers to _____ astronomer in Book I.
(A) Einstein (B) Newton
(C) Galileo (D) Archimedes

(13) Which of the following is the example of Literary Epic ?
(A) Gilgamesh (B) Aeneid
(C) Beowulf (D) Iliad

(14) In a Classical Epic, there is a long list which is called as _____.

(A) Invocation
(B) Catalogues
(C) Directories
(D) Similes

5 Answer the following questions in brief : **14**

(1) Discuss in brief the role of 'chance' and 'accident' in Shakespearean tragedy.

(2) Who and when published Shakespeare's first folio of plays ?

(3) Briefly discuss the influence of the three Witches on the life of Macbeth.

(4) Comment on the significance of the Sleep-walking scene in *Macbeth*.

(5) What is the declared theme of Milton's epic ?

(6) Enumerate the salient features of Literary Epic.

(7) Who are Satan's companions of his fall from heaven ?

27/12/2023

Seat No._____

NK-311010

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C102 : English

(History of English Literature 1660 to 1798)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 (a) Draw a pen picture of Ventidius. **14**

OR

(b) Write a detailed note on heroic tragedy writers.

2 (a) Explain in detail Lydia's views about Love and Marriage. **14**

OR

(b) Describe in detail types of comedy as given by Dobree Bonamy.

3 Write short notes on any two : **14**

(1) Supernatural machinery in The Rape of the Lock.

(2) Robinson Crusoe.

(3) Pamela

(4) The Deserted Village

4 Select the right answer : **14**

(1) The Rivals takes place at _____.

(A) Bath (B) London

(C) Paris (D) None of these

(2) Jack loves _____

(A) Julia (B) Lucy

(C) Lydia (D) All of these

(3) In the All for Love ____ dies the last.

(A) Iras (B) Cleopatra

(C) Serapion (D) Charmion

(4) "And fame to late posterity shall tell,
No lovers lived so great, or died so well".
These lines are spoken by _____

(A) Iras
(B) Cleopatra
(C) Serapion
(D) Charmion

(5) Lydia asks _____ to hide all romantic books and keep religious text in the open when she hears that Mrs. Malaprop is coming.

(A) Lucy
(B) Julia
(C) Jack
(D) All of these

(6) Never say, more than necessary says Jack to _____

(A) Julia
(B) Malaprop
(C) Fag
(D) None

(7) The aspect which first strikes every reader of restoration tragedy is its _____.

(A) Unreality
(B) Reality
(C) Spirituality
(D) None

(8) Love is a Tub is another title of _____

(A) Country Wife
(B) The Comical Revenge
(C) Love for Love
(D) None

(9) Adultery is made the part of the action in _____

(A) Agamemnon
(B) Rape of Lucrece
(C) Anna Karenine
(D) All three

(10) A gentleman tells Ventidius that ____eats not, drinks not, sleeps not.

(A) Antony
(B) Serapion
(C) Cleopatra
(D) Dolabela

(11) _____ endeavours a new passion, admiration, to be raised by a tragedy.

(A) Aristotle
(B) Dryden
(C) Comeille
(D) None of these

(12) Octavia comes to _____ with her two daughters.

(A) Antony
(B) Ventidius
(C) Octavius
(D) Damnation

(13) Serapion and Myris are discussing _____ when the play All for Love opens.

(A) War Policy (B) Prayers

(C) Songs (D) Dark Omens

(14) Restoration ____ was real enough, if not in experience, at least in desire.

(A) Tragedy (B) Classical

(C) Artificial (D) None

5 Answer in brief : (any seven) **14**

(1) Had I a thousand daughters, by Heaven! I'd as soon have them taught the black art as their alphabet!", says Anthony. Why ?

(2) Bring out the significance of the line The Deserted Village.

(3) Explain Serapion's dream.

(4) Who denies Serapion's interpretation of omens ?

(5) What tricks does the farmer make Gulliver do in order to earn money ?

(6) Why Baron wants to cut Belinda's lock ?

(7) How does Robinson Crusoe live on the island after ship wreck ?

(8) How much money does Mr. B give Pamela to pay off her parents' debt ?

(9) Write few names of Comedy of Manners.

---

* N L - 3 1 1 0 1 1 *

NL-311011

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C103 : English

(Indian Writing in English)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 Discuss about the contribution of the pioneering Trio to Indian English Fiction. **14**

OR

'Kanthapura' is truly Indian is its theme and style." Justify.

2 Write an essay on the concept of 'Myth' represented in the essay 'Myth, Fiction and Displacement'. **14**

OR

"Yayati is a rewriting of the classical myth in modern context." - Elaborate.

3 Write short notes on the following : **14**

(i) Major themes of the novel 'The English Teacher'.

(ii) Explore the theme of marriage in Anita Desai's 'Cry The Peacock'.

(iii) Jaya's quest for self in Shashi Deshpande's 'That Long Silence'.

(iv) Discuss the theme of partition in Salman Rushdie's 'Midnight's Children'.

4 Choose the correct option : **14**

(1) Who among the following novelists pioneered the regional novel in Indian English Novel ?

(A) Mulkraj Anand (B) R. K. Narayan

(C) Raja Rao (D) K. S. Venkatramani

(2) Which novel authored by Mulk Raj Anand has Bakha as the central character ?

(A) Untouchable

(B) The Sword and the Sickle

(C) The Village

(D) Coolie

(3) Mulk Raj Anand's 'Untouchable' was published in

(A) 1935 (B) 1945

(C) 1925 (D) 1955

(4) _____ th First novel written by R.K. Narayan.

(A) The Dark Room (B) The Bachelor of Arts

(C) Swami and Friends (D) The Guide

(5) Which of R. K. Narayan's novels become most popular?

(A) The Guide (B) The Financial Expert

(C) The Bachelor of Arts (D) Swami and Friends

(6) R.K. Narayan created the region known as _____.

(A) Malgudi (B) Telangana

(C) Anandpuram (D) Silvasa

(7) Who is the hero of Raja Rao's novel 'Kanthapura' ?

(A) Laxman (B) Reddy

(C) Moorthy (D) Naidu

(8) _____ is the Gandhian character in Raja Rao's 'Kanthapura'.

(A) Moorthy (B) Shriram

(C) Krishnan (D) Naidu

(9) Kanthapura is described to a/an

(A) Purana (B) Upanishad

(C) Epic (D) History

(10) Which of the following is Northrop Frye's most important work of literary theory ?

(A) Touchstone Theory (B) Critical Analysis

(C) Anatomy of Criticism (D) The Critic

(11) Northorp Frye is a modern critic from

(A) Canada (B) America

(C) France (D) Russia

(12) _____ is the first play by Karnad.

(A) Nagamandla (B) Fire and the rain

(C) Tale-Danda (D) Yayati

(13) 'Yayati' opens with the Sutradhar and he addresses

(A) Indra (B) Audience

(C) Lord Krishna (D) Writer

(14) 'Yayati' is translated in English from which language ?

(A) Kannada (B) Tamil

(C) Hindi (D) Gujarati

5 Answer in brief : **14**

(i) List the major works of Mulk Raj Anand.

(ii) Discuss in brief the concern for social upliftment in Mulk Raj Anand's Novels.

(iii) Summarize the portrayal of Indian Villages in R.K. Narayan's novels.

(iv) Bring out the elements of humour in The English Teacher.

(v) Enumerate the use of myths by Raja Rao in 'Kanthapura'.

(vi) Father-Son relationship in Girish Karnad's 'Yayati'.

(vii) Discuss in brief the difference between the fictional and the thematic divisions of literary works.

NM-311012

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C104 : English

(Women's Writing)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (a) "The four pre-requisites laid out by Viginia Woolf are essential not only for women writers but for all women in general" – Discuss. **14**

OR

(b) "Kapur's custody is a tale of female woes, sufferings as well as their happiness, their way to fulfill their desires and aspirations" – Explain.

2 (a) "African American feminism is an answer to black women's need for an exclusively theory which deals with both racism and sexism" – Comment. **14**

OR

(b) "Pecola is the perfect scapegoat of the entire Black community of The Bluest Eye." Elaborate.

3 Write short notes on : (any **two**) **14**

(1) Seven steps in the sky.

(2) Cultural issues in Inheritance of Loss

(3) Moving on

(4) Lihaf

4 Answer in brief : **14**

(1) Discuss in brief note on Virginia Woolf.

(2) Discuss in brief on the title of "A Room of One's Own".

(3) Critically comment on the women sufferings in Kapur's Custody.

(4) Comment on the main character of Kapur's Custody.

(5) Explain in brief : "A women must have money and a room of her own".

(6) Discuss the predicament of the women character in "The Bluest Eyes".

(7) Write briefly on Indian matrimonial system depicted in Custody.

14

5 Choose the correct option :

(1) What name does the narrator give to Shakespeare's sister ?

(A) Clarissa (B) Ann

(C) Mary (D) Judith

(2) Virginia Woolf was the originator of _____ theory.

(A) Romantic (B) New Criticism

(C) Classical (D) Stram of Consciousness

(3) _____ became the first Afro-American woman to receive the Nobel Prize in 1993.

(A) Judith Christian (B) Toni Morrison

(C) Barbara Christian (D) Nelly Harrison

(4) Where does Mrs. Breedlove work ?

(A) At a restaurant

(B) At the local school

(C) At the home of white family

(D) At macteer's home

(5) Who raises Cholly ?

(A) Aunt Jimmy (B) M'Dear

(C) His father (D) His mother

(6) Whose cat is Pecola blamed for killing ?

(A) Mrs. MacTeer (B) The Maginot Line

(C) Her Mother (D) Geraldine

(7) What is Soaphead Church's occupation ?

(A) Doctor (B) Drean interpreter

(C) Preacher (D) Scholar

(8) Manju Kapur a well known name in _____ Literature.

(A) American Literature

(B) British Literature

(C) Anglo Indian Literature

(D) Hindi Literature

(9) _____ is not the novel of Manju Kapur.

(A) *Difficult Daughters*

(B) *A Married Woman Home*

(C) *The Immigrant*

(D) *Train to Pakistan*

(10) Manju Kapur was awarded the prestigious Commonwealth Award for first fiction from the Asian region in 1999 for _____.

(A) *Difficult Daughters*

(B) *The Immigrant*

(C) *A Married Woman Home*

(D) *Train to Pakistan*

(11) Manju Kapur was _____ professor at Delhi University.

(A) English Literature (B) Hindi Literature

(C) Gujarati Literature (D) Kannada literature

(12) Lihaf is story about Begum Jan, the beautiful wife of the _____.

(A) Aristocrat (B) Businessman

(C) Doctor (D) Nawab

(13) Raman's wife had fallen in love with _____.

(A) Ashok (B) Kishor

(C) Dhiraj (D) Raman's brother

(14) Manju Kapur depicts the difficulties that arises as a result of _____.

(A) Family (B) Politics

(C) Divorce (D) Love

1/1/2024

Seat No. 2950 ચમો 2

NO-311014

M. A. (Sem. I) Examination

January - 2024

MA01C106 : English

(Essay)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

Attempt any **two** of the followings :

1 Characteristics of Shakespearean Tragedy.

2 Paradise Lost : A Classical Epic.

3 Characterizing traits of Restoration Tragedy.

4 ELT : Problems and Prospects in India.

5 A Room of One's Own : A Feminist Bibile.

6 Pioneering Trio of Indian English Fiction.

---

* N J - 3 1 1 0 3 9 *

NJ-311039

Seat No._____

M. A. (Sem.-I) Examination

December – 2023

MA01C101 : Sanskrit

(Classical Sanskrit Drama)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે** શ્લોકોનો ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો : **10**

(૧) तुरगविचयव्यग्रानुर्वाभिदः सगराध्वरे
कपिलमहसामर्षात्लुष्टान् पुरा प्रपितामहान्।
अगणिततनूतापं तप्त्वा तपांसि भगीरथो
भगवति तव स्पृष्टानद्भिश्चिरादुददीधरत्॥

(૨) निष्कूजस्तिमिताः क्कचिक्कचिदपि प्रोच्चण्डसत्वस्वनाः
स्वेच्छासुप्तगभीरभोगभुजगश्वासप्रदीप्ताग्नयः।
सीमानः प्रदरोदरेषु विलसत्स्वल्याम्भसो यास्वयं
तृष्यद्भिः प्रतिसूर्यकैरजगरस्वेदद्रवः पीयते॥

(૩) दलति हृदयं माढोद्वेगं द्विधा तु न भिधते
वहति विकलः कायो मोहं न मुञ्चति चेतनाम्।
ज्वलयति तनूमन्तर्दाहः करोति न भस्मसा–
त्प्रहरति विधिर्मर्मच्छेदी न कृन्तति जीवितम्॥

(૪) नीवारौदनमण्डमुष्णमधुरं सध्यः प्रसूतप्रिया–
पीतादभ्यधिकं तपोवनमृगः पर्याप्तमाचामति।
गन्धेन स्फूरता मनागनुसृतो भक्तस्य सर्पिष्मतः
कर्कन्धूफलमिश्रशाकपचनामोदः परिस्तीर्यते॥

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે** સસંદર્ભ સમજાવો : **4**

(૧) ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुधावति।

(૨) सत्सङ्गजानि निधनान्यपि तारयन्ति।

(૩) करुणस्य मूर्तिरथवा शरीरिणी विरहव्यथेव वनमेति जानकी।

(૪) गुणाः पूजास्थानं गुणिषु न च लिङ्गं न च वयः।

2 (અ) 'एको रसः करुण एव' ઉત્તરરામચરિતના આધારે આ વિધાનની ચર્ચા કરો. **10**

અથવા

(અ) ગર્ભ નાટકનો પ્રસંગ ભવભૂતિની સંવિધાન કળાનો સુંદર નમૂનો છે.-સમજાવો. **10**

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈપણ **એક**) 4

(1) 'ઉત્તરરામચરિતમ્' શીર્ષક

(2) ચિત્રદર્શન પ્રસંગ

3 (અ) ઉત્તરરામચરિતના આધારે સીતાનું પાત્રાલેખન કરો. 10

અથવા

(અ) 'उत्तरे रामचरिते भवभूतिर्विशिष्यते।' - વિધાનના આધારે ભવભૂતિની નાટ્યકળા મૂલવો. 10

(બ) કોઈપણ **એક** વિશે નોંધ લખો : 4

(1) શમ્બૂકવધ પ્રસંગ

(2) છાયાસીતા અંક

4 ઉત્તરરામચરિત અને મહાવીરચરિતના પ્રસંગોની તુલના કરો. 14

અથવા

4 માલતીમાધવના કથાનકનું રસદર્શન કરો. 14

5 નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 14

(1) ઉત્તરરામચરિતમ્ના ત્રીજા અંકનું નામ આપો.

(2) માલતીમાધવ રૂપકની નાયિકા કોણ છે?

(3) ભવભૂતિનું ઉપનામ શું હતું?

(4) દશરથ રાજાની પુત્રીનું નામ શું હતું?

(5) ભવભૂતિની લેખનશૈલી કઈ છે?

(6) શુદ્ર મુનિ શમ્બૂકનો વધ કોણે કર્યો હતો?

(7) ભગવાન અગત્સ્ય ઋષિના પત્નીનું નામ શું છે?

(8) લવ અને કુશને જન્મથી કયા અસ્ત્રો સિદ્ધ છે?

(9) માલતીમાધવનો મુખ્ય રસ કયો છે?

(10) નાટકની શરૂઆતમાં આવતા મંગલ શ્લોકને નાટ્યની પરિભાષામાં શું કહેવાય?

(11) સીતાના ચારિત્ર્ય અંગેની લોકવાયકા રામને કોણે આપી?

(12) વાલ્મીકિ ઋષિએ કયા છંદમાં मा निषाद.... ॥ શ્લોક રજૂ કર્યો?

(13) માલતીમાધવ કેટલા અંકોમાં રચાયું છે?

(14) ભવભૂતિના માતા-પિતાનું નામ જણાવો.

27/12/2023

NK-311040

Seat No._____

M. A. (Sem.-I) Examination

December – 2023

MA01C102 : Sanskrit

(Vedic Studies)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

૧ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** સસંદર્ભ સમજાવો: ૮

1 (A) Explain any **two** with reference of the following: **8**

(૧) ॐ समाम्नायः समाम्नातः स व्याख्यातव्यः।

(૨) निघण्टवः कस्मात्? निगमा इमे भवन्ति।

(૩) पूर्वापरीभूतं भावमाख्यातेन आचष्टे–व्रजति पचतीत्युपक्रमप्रभृत्यपवर्ग–पर्यन्तम्।

(૪) तेषां मनुष्यवत् देवताभिधानम्। पुरुषविद्याऽनित्यत्वात् कर्मसम्पत्तिर्मन्त्रो वेदे।

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** ટૂંકનોંધ લખો: ૬

(B) Write short note any **one** of the following: **6**

(૧) 'इन्द्रियनित्यं वचनम्' वाक्यार्थ.

(૨) चत्वारि पदजातानि।

૨ (અ) तत्र नामानि आख्यातजानि विधान सविस्तर समજાવો. ૮

2 (A) Explain with details the sentence तत्र नामानि आख्यातजानि। **8**

અથવા / OR

(અ) अनर्थका हि मन्त्राः विधान चर्चो. **8**

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** સમજાવો: ૬

(B) Discuss any **one** of the following: **6**

(૧) अथ निपाताः उच्चावचेषु अर्थेषु निपतन्ति।

(૨) अथ अपि इदमन्तरेण मन्त्रेषु अर्थप्रत्ययः न विद्यते।

૩ निर्वचन એટલે શું? निर्वचनના સિદ્ધાન્તો સવિસ્તર વર્ણવો. ૧૪

3 Explain निर्वचनम् with doctrines of the निर्वचन. **14**

અથવા / OR

૩ निरुक्तના અધિકારી અને અનધિકારી વિશે સવિસ્તર ચર્ચા કરો. ૧૪

3 Discuss with details about અધિકારી and અનધિકારી of निरुक्त। **14**

૪ (અ) નીચેના પદોનું નિર્વચન કરો : (ગમે તે બે) ૮

4 (A) Explain निर्वचनम् any **two** of the following: 8

(૧) समाम्नायः।

(૨) अध्वरयुः।

(૩) हिरण्यम्।

(૪) समुद्रः।

(બ) નીચેની પંક્તિ સમજાવો: (ગમે તે **ત્રણ**) ૬

(B) Explain any **three** of the following: 6

(૧) अन्तरिक्षं कस्मात्। अन्तराक्षान्तं भवन्ति।

(૨) आदित्योऽपि गौरुच्यते।

(૩) पुरोहितः। पुरः एनं दधति।

(૪) प्रथनात् पृथिवीत्याहुः।

(૫) पुरुषः पुरिशयः इत्याचक्षीरन्।

(૬) तमिमं समाम्नायं निघण्टवः इत्याचक्षते।

૫ (અ) નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો: ૭

5 (A) Fill in the blanks: 7

(1) _____ નિરુક્તકાર છે. (યાસ્ક, પાણિનિ, કાત્યાયન)

(2) નિરુક્તની અધ્યાય સંખ્યા _____ છે. (05, 12, 15)

(3) નિઘણ્ટુના _____ અધ્યાયને નૈગમકાંડ કહે છે. (પહેલા, પાંચમા, ચોથા)

(4) નિપાતના _____ પ્રકારો છે. (ત્રણ, પાંચ, છ)

(5) પૃથિવી માટે નિઘણ્ટુમાં _____ શબ્દો પ્રયોજાયા છે. (12, 21, 17)

(6) ઋષિ વિશ્વામિત્ર _____ ના પુરોહિત હતા. (પૈજવન, ઋષ્ટિષેણ, શન્તનુ)

(7) उदकनो અર્થ _____ છે. (સમુદ્ર, નદી, પાણી)

(બ) નીચેના જોડકાં જોડો: ૭

(B) Match the following: 7

(અ)	(બ)
(1) समाम्नाय	(1) इन्द्रियनित्यं वचनम्।
(2) प्रथमाध्यायः।	(2) वार्ष्यायणिः।
(3) पार्थिवाग्नि	(3) कौरव्यः।
(4) औदुम्बरायणः।	(4) उषा।
(5) षड्भावविकाराः।	(5) वैश्वानर
(6) शन्तनुः।	(6) नैघण्टुक काण्डः।
(7) रात्रेरपरः कालः।	(7) निघण्टु

M.A. (New) - Sem. I Examination
December-2023
MA01C103 – Meghdut – Spe. Sanskrit

28/12/2023
બપોર

Time : 3:00 Hours **Total Marks : 70**

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજીયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક એના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

પ્રશ્ન.૧ (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનો સવિસ્તાર અનુવાદ કરો . ૧૦

(૧) तस्मिन्नद्रौ कतिचिदबलविप्रयुक्तः स कामी
नीत्वा मासान्कनकवलयभ्रंशरिक्तप्रकोष्ठः ।
आषाठस्य प्रथमदिवसे मेघमाश्लिष्टसानुं
वप्रक्रीडापरिणतगजप्रेक्षणीयं ददर्श ॥

(२) छन्नोपान्तः परिणतफलधोतिभिः काननाम्रै
स्त्वय्यारुढे शिखरमचलः स्निग्धवेणीसवर्णैः ।
नूनं यास्यत्यमरमिथुनप्रेक्षणीयामवस्थां
मध्ये श्यामः स्तन इव भुवः शेषविस्तारपाण्डुः ॥

(३) दीर्घीकुर्वन्पटु मदफलंकूजितं सारसानां
प्रत्यूषेषु स्फुलितकमलामोदमैत्रीकषायः ।
यत्र स्त्रीणां हरति सुरतग्लानिमङगानुकूलः
शिप्रावातः प्रियतम इव प्रार्थनाचाटुकारः ॥

(४) आसीनानां सुरभितशिलं नाभिगन्धैर्मृगाणां
तस्या एव प्रभवमचलं प्राप्य गौरं तुषारः ।
वक्ष्यस्यध्वश्रमविनयने तस्य शृङ्गे निषण्णः
शोभां शुभ्रत्रिनयनवृषोत्खातपङ्कोपमेयाम् ॥

પ્રશ્ન.૧ (બ)નીચેનામાંથી કોઈપણ બે અનુવાદ કરી સમજાવો. ૦૪

(૧) याच्ञा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा ।

(૨) बर्हेणेव स्फूरितरुचिना गोपवेषस्य विष्णोः ।

(૩) स्त्रीणामाधं प्रणयवचनं विभ्रमो हि प्रियेषु ।

(૪) संकल्पन्ते स्थिरगणपदप्राप्तये श्राद्धानाः ।

પ્રશ્ન.૨ (અ) કાલિદાસની કાવ્યશૈલીની વિશેષતાઓ દર્શાવો ૧૦

અથવા

કાલિદાસની ઉપમા અને અર્થાન્તરન્યાસો.

પ્રશ્ન.૨ (બ) ટૂંકનોંધ લખો. ૦૪

(૧) દૂત તરીકે મેઘની પસંદગીનું ઔચિત્ય.

(૨) યક્ષનો વિરહ.

પ્રશ્ન.૩ નોંધ લખો. (કોઇપણ બે) ૧૪

(૧) મેઘદૂતમાં વર્ણનવૈવિધ્ય.

(૨) મેઘદૂત – એક દૂતકાવ્ય.

(૩) યક્ષે મેઘને કરેલી વિનતીનું સ્વરૂપ.

(૪) કાલિદાસના મહાકાવ્યો .

પ્રશ્ન.૪ (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે છંદોના લક્ષણો ઉદાહરણ સાથે સમજાવો. ૦૮

(૧) વસંતતિલકા (૨) ત્રોટક

(૩) અનુષ્ટુપ (૪) વિયોગીની

પ્રશ્ન.૪ (બ) માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો. (કોઇપણ ત્રણ) ૦૬

(૧) वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये ।
जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥ છંદ ઓળખાવી ટૂંકમાં સમજાવો .

(૨) વશસ્થ છંદનું ગણબંધારણ આપો.

(૩) તોટક છંદની અક્ષરસંખ્યા અને બંધારણ આપો.

(૪) છંદશાસ્ત્રમાં આવતા 'યતિ' ના સમાનાર્થી શબ્દો આપો.

(૫) સમવૃત્ત છંદએટલે શું?

(૬) नीरक्षीरविवेके हंसालस्य त्वमेव तनुषे चेत् ।
विश्वस्मिन्मधुनान्यः कुलव्रते पालयिष्यति कः ॥ છંદ ઓળખાવો.

પ્રશ્ન.૫નીચેનામાંથી કોઈપણ સાત પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. ૦૭

(૧) કાલિદાસની પત્નીનું નામ આપો .

(૨) મેઘદૂતમાં કયો રસ નિરૂપાયો છે ?

(૩) ત્રણેય લોકમાં સુંદર હોય તેવી સ્ત્રી માટે કયું વિશેષણ વપરાયું છે ?

(૪) મેઘને માટે કાલીદાસે કયા કયા શબ્દો પ્રયોજ્યા છે ?

(૫) કાલિદાસને કોણે કવિતા કામિનીનો વિલાસ કહ્યો છે ?

(૬) મેઘદૂતમાં નિર્દિષ્ટ નદીઓના નામ આપો..

(૭) છંદશાસ્ત્રનામુખ્ય આચાર્યોના નામ જણાવો.

(૮) માત્રામેળ છંદ કોને કહેવાય ?

(૯) કાલિદાસ કઇ શૈલીના સ્વામી છે ? ૦૭

પ્રશ્ન.૫ (બ) જોડકાં જોડો.

અ	બ
(૧) शिलिन्ध्राणि	A. ગંગા
(૨) शूली	B. વીજળી
(૩) जह्नोः कन्या	C. કબૂતર
(૪) कोविद्	D. છત્રીપુષ્પો
(૫) सौदामिनी	E. ઉજ્જયિની
(૬) पारावत	F. શિવ
(૭) अवान्तिका	G. પ્રવીણ

* N M - 3 1 1 0 4 2 *

NM-311042

Seat No._____

M. A. (Sem.-I) Examination

December – 2023

MA01C104 : Sanskrit

(Epic Studies)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** શ્લોકોનો અનુવાદ કરી સમજાવોઃ **10**

(1) सभास्तारो भविष्यामि तस्य राज्ञो महात्मनः।
कडको नाम द्वीजो भूत्वा मताक्षः प्रियदेविता॥

(2) कल्याणं भाषसे कृष्णे कुले जाता यथा वदेत।
न पापामभिजानासि साधु साध्वीव्रते स्थिता॥

(3) का त्वं ब्रूहि यथा भद्रे नासि दासी कथंचन।
यक्षी वा यदि वा देवी गन्धर्वी यदि वाप्सराः॥

(4) नादैविकमिदं मन्ये यत्र पार्थो धनंजयः।
भीमधन्वा महाबाहुरास्ते शान्त इवानलः॥

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** સંદર્ભ સમજાવોઃ **4**

(1) मंत्रं न बहुधा कुर्यादेवं राज्ञः प्रियो भवेत्।

(2) यथा कर्कट्की गर्भमाधत्ते मृत्युमात्मनः।

(3) तेषां मां मानिनी भार्या सूतपूत्रः पदावधीत्।

(4) अहमेव हि मत्स्यानां राजा वै वाहिनीपतिः।

2 (અ) મહાભારતના ત્રણ સંસ્કરણો વિશે જણાવો. **10**

અથવા

(અ) મહાકવિ વ્યાસના જીવન અને વ્યક્તિત્વનું આલેખન કરો. **10**

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** ટૂંકનોંધ લખો : **4**

(1) યુધિષ્ઠિરનું પાત્રાલેખન

(2) વિરાટપર્વનું શીર્ષક

3 (અ) ધૌમ્ય મુનિનો ઉપદેશ તમારા શબ્દોમાં લખો. **10**

અથવા

(અ) દ્રૌપદીનું પાત્રાલેખન કરો. **10**

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ટૂંકનોંધ લખો : 4

(1) જીમૂતવધ પ્રસંગ

(2) કીચકવધ પ્રસંગ

4 મહાભારત ભારતીય સંસ્કૃતિનો વિશ્વકોશ છે. ઉક્તિની સાર્થકતા ચર્ચો. 14

અથવા

4 મહાભારતની કાવ્યશૈલી આલેખો. 14

5 નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 14

(1) મહાભારતનાં પ્રથમ બે પર્વોનું નામ આપો.

(2) જનમેજયના પિતાનું નામ શું છે?

(3) મહાભારતની સમગ્ર કથાનું શ્રુતિફળ શું છે?

(4) 'जातवेदस' શબ્દ કોના માટે વપરાય છે?

(5) વ્યાસને દ્વૈપાયન તરીકે કેમ ઓળખાય છે?

(6) મહાભારતની સૌથી વધારે વાચનાઓ અને હસ્તપ્રતો કયા પર્વને લગતી છે?

(7) ઈ.સ. 1919માં સમીક્ષિત વાચનાનો આરંભ કરનાર સંસ્કૃતના મહાવિદ્વાનનું નામ આપો.

(8) અજ્ઞાતવાસ દરમિયાન વિરાટનગરમાં નકુલ અને સહદેવ કયા નામ ધારણ કરે છે?

(9) ધૌમ્ય મુનિ કોણ હતા?

(10) મહર્ષિ વ્યાસના શિષ્યોના નામ આપો.

(11) કૃષ્ણા કોનું નામ છે?

(12) યમુના કોની બહેન છે?

(13) જયદ્રથ રાજા કયા દેશનો છે?

(14) મહાભારતકારની ભાષાની ત્રણ લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.

NJ-311001-G

Seat No. _____

M. A. (Sem.-I) Examination

December – 2023

MA01C101 : Economics

(Micro Economics - I)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના :

(1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજીયાત છે.

(2) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નોના ગુણ દર્શાવે છે.

1 એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપો. એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ અને મહત્વ સમજાવો. **14**

અથવા

1 એકમલક્ષી અને સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનો તફાવત સ્પષ્ટ કરી એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રની મર્યાદાઓ તપાસો. **14**

2 હિક્સનું માંગના સિદ્ધાંતનું પુનઃઅર્થઘટન સમજાવો. **14**

અથવા

2 તટસ્થરેખા ઉપર આધારિત માંગના નિયમનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. **14**

3 માગંની મૂલ્યસાપેક્ષતાના પ્રકારો આકૃતિ સહીત સમજાવો. **14**

અથવા

3 પ્રો. હિક્સના ગ્રાહકના અધિક સંતોષના ચાર ખ્યાલ ટીકાત્મક રીતે સમજાવો. **14**

4 સામાજિક કલ્યાણના અર્થશાસ્ત્રમાં પેરેટોની ઈષ્ટતમ શરતોની ચર્ચા કરો. **14**

અથવા

4 (અ) બર્ગસનનું સામાજિક વિધેય ચર્ચો.

(બ) આર્થિક કલ્યાણ અંગે હિક્સ - હાલ્ડોરનો સિદ્ધાંત આપો.

5 નીચેના વિધાનોના ખરાં-ખોટા લખો : 14

(1) એમકલક્ષી અર્થશાસ્ત્રમાં સમગ્ર અર્થતંત્રનો અભ્યાસ કરવામાં આવે છે.

(2) એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર અર્થશાસ્ત્રની એક શાખા છે.

(3) તટસ્થ રેખાનો ખ્યાલ સૌપ્રથમ ફિશરે આપ્યો છે.

(4) માગંની મૂલ્ય સાપેક્ષાતાના પાંચ પ્રકાર છે.

(5) માર્શલે અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યામાં સંપત્તિને વધુ મહત્વ આપ્યું છે.

(6) પ્રો. બર્ગસન એ સામાજિક કલ્યાણનો ખ્યાલ આપ્યો.

(7) માંગની મૂલ્ય સાપેક્ષતા હંમેશા ઋણ હોય છે.

(8) પ્રો. પીગુએ કલ્યાણમાં માત્ર આર્થિક કલ્યાણનો જ સમાવેશ કર્યો છે.

(9) તુષ્ટિગુણનો ખ્યાલ પ્રો. માર્શલે આપ્યો છે.

(10) પ્રો. બોલમના મત મુજબ ગતિશીલ અર્થશાસ્ત્રનું મૂળ અગાહી છે.

(11) પ્રો. પેરેટોએ માત્ર નૈતિક મૂલ્યો પર આધારિત ધારણા કરી છે.

(12) અમુક વ્યક્તિ, પેઢી, ઉદ્યોગની આર્થિક વર્તણૂંક તપાસવા આંશિક સમતુલાનો ખ્યાલ ઉપયોગી નથી.

(13) પ્રો. હિક્સ કાલ્ડોરે સામાજિક કલ્યાણ માટેની વસ્તુલક્ષી કસોટીઓ રજુ કરી છે.

(14) તટસ્થ રેખા ઋણ ઢાળવાળી હોય છે.

27/12/2023
બપોર

NK-311002-G

NK-311002-G

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C102 : Economics

(Macro Economics - I)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 કેઈન્સના વપરાશના મનોવૈજ્ઞાનિક નિયમની તેની મર્યાદાઓ સાથે સમજૂતી આપો. 14

અથવા

1 રાષ્ટ્રીય આવકનો ખ્યાલ આપી, રાષ્ટ્રીય આવક માપવાની પદ્ધતિઓની ચર્ચા કરો. 14

2 મૂડી રોકાણના ગતિવર્ધનના સિદ્ધાંતોની ટીકાત્મક ચર્ચા કરો. 14

અથવા

2 મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતા એટલે શું ? તેને કયા પરિબળો અસર કરે છે. 14

3 તરલતા પસંદગીના વ્યાજના સિદ્ધાંતના સૈધ્ધાંતિક અને વ્યવહારીક મહત્ત્વની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

3 IS – LM મૉડેલની વિસ્તૃત સમજૂતી આપો. 14

4 સેમ્યુલસન અને સોલોની બેકારીના કુદરતી દરની પરિકલ્પનાઓ સમજાવો. 14

અથવા

4 પુરવઠાલક્ષી અર્થશાસ્ત્રના અભિગમની ટીકાત્મક ચર્ચા કરો. 14

5 (A) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક-બે વાક્યમાં આપો : 7

(1) ચોખ્ખી રાષ્ટ્રીય પેદાશ એટલે શું?

(2) સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ આપો.

(3) સીમાંત વપરાશવૃત્તિ એટલે શું ?

(4) સ્વાયત્ત અને પ્રેરિત મૂડીરોકાણ એટલે શું?

(5) નાણાકીય નીતિના સાધનો જણાવો.

(6) મૂડીરોકાણ વિધેય એટલે શું ?

(7) આર્થિક સ્થિરતા એટલે શું?

(B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો : 7

(1) મહામંદીની સમજૂતી આપવા કોણે આવક અને રોજગારીનો સિદ્ધાંત રજૂ કર્યો.

(A) માર્શલ (B) પીગુ

(C) મિલ્ટન ફ્રીડમેન (D) કેઈન્સ

(2) કેઈન્સના વપરાશનો સિદ્ધાંત કયા ખ્યાલ પર આધારિત છે?

(A) સાપેક્ષ આવક પરિકલ્પના

(B) નિરપેક્ષ આવક પરિકલ્પના

(C) ભૂતકાલીન આવક પરિકલ્પના

(D) સામાન્ય આવક પરિકલ્પના

(3) નીચેનામાંથી કયું વાસ્તવિક મૂડીરોકાણ નથી?

(A) કંપનીની શેરમૂડી

(B) નવી મૂડીગત વસ્તુ

(C) બાંધકામ કાર્ય

(D) કાચોમાલ વગેરે

(4) વ્યાજનો તરલતા પસંદગીના સિદ્ધાંતનો મુખ્ય હેતુ કયો છે?

(A) વિનિમય (B) સાવચેતી

(C) સટ્ટાકીય (D) એકપણ નહીં

(5) IS-LM મૉડેલ કોણે આપ્યું?

(A) કેઈન્સ (B) હીક્સ

(C) પીગુ (D) જે.એસ. મીલ

(6) ફિલિપ્સ રેખા કયા સંબંધો દર્શાવે છે?

(A) જાહેર આવક અને ખર્ચ

(B) ફુગાવો અને રોજગારી

(C) વેતનદરો અને બેરોજગારી

(D) કરવેરાનો દર અને કરઆવક

(7) LM રેખાનો ઢાળ કેવો હોય છે?

(A) ઋણ (B) ધન

(C) શૂન્ય (D) એકપણ નહીં

28/12/2023

NL-311003-G

Seat No. _____

M. A. (Sem.-I) Examination

December – 2023

MA01C103 : Economics

(Managerial Economics-I)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના : જમણી બાજુનાં અંક ગુણ દર્શાવે છે.

1 સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપી તેનાં લક્ષણો જણાવો. "સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્ર હંમેશા હેતુઓની સિદ્ધિ સાથે સંબંધ ધરાવે છે." સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રનાં સ્વરૂપના સંદર્ભમાં સમજાવો. **14**

અથવા

1 (A) સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર ચર્ચો. **7**

(B) વૃદ્ધિનો સિદ્ધાંત ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. **7**

2 સુરેખ આયોજનનો અર્થ આપી સુરેખ આયોજનની પાયાની ધારણાઓ અને મર્યાદાઓની ચર્ચા કરો. **14**

અથવા

2 વિકલનની વ્યાખ્યા આપી વિકલનનાં અગત્યનાં પરિણામો અને વિકલનનાં નિયમોની ચર્ચા કરો. **14**

3 માંગની આગાહી એટલે શું? ચાલુ વસ્તુની માંગની આગાહીની કોઈપણ બે પદ્ધતિઓની ટીકાત્મક રીતે ચર્ચો. **14**

અથવા

3 માંગની આગાહીને અસર કરતાં પરિબળો સમજાવી નવી વસ્તુ માટેની માંગની આગાહીનાં વસ્તુના જીવનકાળનું ચક્ર આકૃતિ દ્વારા સમજાવો. **14**

4 કિંમતનીતિ એટલે શું? તેનાં હેતુઓ અને જરૂરિયાત સમજાવી કિંમતનીતિ નક્કી કરવા માટેનાં માર્ગદર્શક સિદ્ધાંત સમજાવો. **14**

અથવા

4 (A) ખર્ચ વત્તાની કિંમત પદ્ધતિ સમજાવો. **7**

(B) નીચી પ્રારંભિક કિંમતનીતિની ચર્ચા કરો. **7**

5 બહુ વિકલ્પ પ્રશ્નોનાં આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો પસંદ કરી જવાબ આપો :

(1) સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર અર્થશાસ્ત્રની તુલનાએ કેવું છે?

(A) સરળ છે (B) જટિલ છે

(C) નાનું છે (D) મોટું છે

(2) આજનો રૂપિયો આવતી કાલના રૂપિયા કરતાં મોટો છે, તેની સમજૂતિ કયો સિદ્ધાંત આપે છે?

(A) વૃદ્ધિનો સિદ્ધાંત

(B) વટાવનો સિદ્ધાંત

(C) વૈકલ્પિક ખર્ચનો સિદ્ધાંત

(D) સમ-સીમાંતનો સિદ્ધાંત

(3) સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રની અભ્યાસ પદ્ધતિ મહદ્ અંશે કઈ પદ્ધતિ છે?

(A) નિગમન પદ્ધતિ (B) વ્યાપ્તિ પદ્ધતિ

(C) કેઈસ પદ્ધતિ (D) એક પણ નહિ

(4) સુરેખ આયોજનની શરુઆત કોણે કરી?

(A) ફિશર (B) પિયરસન

(C) ડેન્ટઝિંગ (D) બેન્જામીન

(5) સુરેખ આયોજનમાં બાધકોની સંખ્યા કેટલી હોય છે?

(A) મર્યાદિત (B) અનંત

(C) અમર્યાદિત (D) એકપણ નહિ

(6) સાંકલનાં નિયમનો ઉપયોગ કયાં વિધેયના વિકલન વખતે કરવામાં આવે છે?

(A) સુરેખ વિધેય (B) માંગ વિધેય

(C) ઉત્પાદન વિધેય (D) સંયોજિત વિધેય

(7) માંગની આગાહી જેટલાં પ્રમાણમાં સાચી પડે તેટલાં પ્રમાણમાં ધંધાકીય જોખમો કેવા થાય છે?

(A) વધે છે (B) ઘટે છે

(C) યથાવત રહે છે (D) નાશ પામે છે

(8) સહસંબંધ વિશ્લેષણની પદ્ધતિ કેવી છે?

(A) ગાણિતીક (B) ભૌમિતિક

(C) આકંડાશાસ્ત્રીય (D) વર્ણનાત્મક

(9) વસ્તુનો જીવનકાળ કેટલાં તબક્કામાં વહેંચાયેલો છે?

(A) ત્રણ (B) પાંચ

(C) સાત (D) નવ

(10) જ્યારે બે વસ્તુઓ એકબીજાની નજીકની અવેજી વસ્તુ હોય ત્યારે માંગની સામસામી મૂલ્યસાપેક્ષતા કેવી હોય છે?

(A) ઋણ (B) શૂન્ય

(C) સ્થિર (D) ધન

(11) એકસરખી વસ્તુના ઉત્પાદનને કઈ હરીફાઈની પૂર્વશરત ગણવામાં આવે છે?

(A) પૂર્ણ હરીફાઈ (B) ઈજારો

(C) ઈજારાયુક્ત હરીફાઈ (D) અપૂર્ણ હરીફાઈ

(12) ચાલુ બજાર દરે કિંમતનીતિ એ કઈ કિંમતનીતિથી વિરુદ્ધની કિંમતનીતિ છે?

(A) પ્રયોગાત્મક કિંમતનીતિ

(B) ખર્ચ-વત્તાની કિંમતનીતિ

(C) વળતરના દર પર આધારીત કિંમતનીતિ

(D) સીમાંત ખર્ચ કિંમતનીતિ

(13) અગ્રગામી કિંમતનીતિમાં કઈ કિંમતનીતિનો સમાવેશ થાય છે?

(A) ઊંચી પ્રારંભિક કિંમતનીતિ (B) નીચી પ્રારંભિક કિંમતનીતિ

(C) (A) અને (B) બંને (D) એક પણ નહિ

(14) અલ્પહસ્તક ઈજારામાં વસ્તુની કિંમત કોણ નક્કી કરે છે?

(A) ગ્રાહક (B) ઉત્પાદક

(C) હરીફ પેઢી (D) વેચનાર

---

* N M - 3 1 1 0 0 4 - G *

NM-311004-G Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2023

MA01C104 : Economics

(International Economics - I)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના હેબરલના વૈકલ્પિક સિદ્ધાંતનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. **14**

અથવા

1 (અ) સ્ટોલપર-સેમ્યુલસનની થિયરી બતાવો.

(બ) રિઝન્સ્કી થિયરીની ચર્ચા કરો.

2 વેપાર શરતો એટલે શું ? વેપાર શરતોના પ્રકાર વર્ણવી, તેને અસરકરતા પરિબળો ચર્ચો. **14**

અથવા

જે.એસ. મીલનો પારસ્પરિક માંગનો સિદ્ધાંત માર્શલની દરખાસ્ત રેખાઓ દ્વારા સમજાવો.

3 જકાતની આર્થિક અસરો તેની આંશિક અને સામૂહિક સમતુલાથી ચર્ચો. **14**

અથવા

3 સંરક્ષણવાદની મર્યાદાઓ દર્શાવી, મુક્ત વેપારની નીતિની તરફેણની દલીલો ચર્ચો.

4 જકાત મંડળનો સિદ્ધાંત સમજાવી, તેની ઉત્પાદન અને વપરાશ અસરો વર્ણવો. **14**

અથવા

4 આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય વ્યવસ્થાની ચર્ચા કરો.

5 વૈકલ્પિક પ્રશ્નો :

(1) "જે દેશને શ્રમ સાથે ઊંચુ મૂડી પ્રમાણ હોય તેને આયાતોની તુલનાએ નિકાસોમાં નીચે મૂડી શ્રમ ગુણોત્તર હોય છે." આ વાક્ય કોનું છે?

(A) હેબરલર (B) રિઝન્સ્કી

(C) લિયોન્તીફ (D) હેક્ચર ઓહલીન

(2) નિરપેક્ષ લાભનો આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારનો સિદ્ધાંત કોણે આપ્યો?

(A) હેબરલર (B) હેક્ચર ઓહલીન

(C) ડેવિડ રિકાર્ડો (D) એડમ સ્મિથ

(3) કોનું થીયરમ દર્શાવે છે કે "પૂર્ણ રોજગારી જળવાતી હોય ત્યારે સાધન પ્રમાણમાં થતો ફેરફાર વસ્તુઓના ઉત્પાદન પર કેવી રીતે અસર કરે છે?"

(A) એડમ સ્મિથ (B) રિઝન્સ્કી

(C) લિયોન્તીફ (D) હેક્ચર ઓહલીન

(4) આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારનો ક્લાસીકલ (શિષ્ટ) સિદ્ધાંત કોની સાથે સંકળાયેલ છે?

(A) લિયોન્તીફ કોયડો (B) વૈકલ્પિક ખર્ચ

(C) સાપેક્ષ લાભ (D) સાધન પ્રમાણ

(5) લીયોનટીફનો input-output table _____.

(A) 1 મિલિયનના યુ.એસ.ના નિકાસ અને આયાત માટે કેટલી મૂડી અને શ્રમની જરૂર પડશે તેની ગણતરી કરે છે.

(B) અમેરિકાના મૂડીની ઉત્પાદકતા વિદેશી મૂડી કરતાં કેવી છે તેની ગણતરી કરે છે.

(C) અમેરિકાના શ્રમની ઉત્પાદકતા વિદેશી શ્રમ કરતાં કેવી છે તેની ગણતરી કરે છે.

(D) ઉપરના બધા જ

(6) સાધન કિંમત સમાનતાના મૉડેલ પ્રમાણે _____ સાધને દેશમાં મુક્ત વેપારની નીતિનો વિરોધ કરવો જોઈએ.

(A) અછતવાળા

(B) વિપુલ

(C) બંનેમાંથી કોઈ નહિ

(D) વધારે માહિતી વગર કાંઈ કઈ શકાય નહિ

(7) જ્યારે કેટલાક દેશો સાથે મળીને સરખી બાહ્ય જકાત નાખે, એકબીજા ઉપરની જકાત દૂર કરે અને તેમની અંદર-અંદર પ્રજા અને મૂડીની ગતિશીલતા ઉપર અવરોધોને દૂર કરે ત્યારે તે _____ કહેવાય.

(A) સંહિયારૂ બજાર (B) આર્થિક સંઘ

(C) મુક્ત બજાર વિસ્તાર (D) જકાત સંઘ

(8) મુક્ત આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારને લીધે _____ ઉદ્યોગોમાં મોટે ભાગે ટૂંકાગાળાની બેરોજગારી ઉભી થશે.

(A) ઉદ્યોગ જે નિકાસ કે આયાત કરતી નથી

(B) જે આંતરિક અને પરદેશી ખરીદનારને વેચતા હોય તેવા

(C) જેઓ ફક્ત વિદેશી ખરીદનારને વેચતા હોય તેવા

(D) આયાત અવેજીકરણ વાળા

(9) 15 ટકાનો આયાત થતી વસ્તુ પરનો કર તે _____નું ઉદાહરણ છે.

(A) Ad-valorem tariff (B) Specific જકાત

(C) અસરકારક જકાત (D) મિશ્ર જકાત

(10) વેપાર શરતોનું સેક્યુલર (તટસ્થ) નિર્ધારણ એટલે _____.

(A) લાંબોગાળો (B) ટૂંકોગાળો

(C) તદ્ન ટૂંકોગાળો (D) આમાંથી કોઈ નહીં

(11) જ્યારે વસ્તુના ઉત્પાદનમાં આયાતી સાધનો વપરાશ ન થતો હોય તો, અસરકારક જકાતનો દર _____ હશે.

(A) સામાન્ય દર જેટલો (B) સામાન્ય દર કરતા વધારે

(C) સામાન્ય દર કરતા નીચે (D) આમાંથી કોઈ નહીં

(12) આયાત પરિમાણની નીચેનામાંથી એક સિવાય બધી જ અસરો છે -

(A) નિકાસ કરતા દેશી કિંમતોમાં ઘટાડો

(B) આયાત કરતા દેશી કિંમતોમાં વધોર

(C) આયાતી વસ્તુને વાપરનાર આંતરિક ગ્રાહકો

(D) આયાતી વસ્તુને ઉત્પન્ન કરતાં આંતરિક ઉત્પાદકો

(13) 1970માં બ્રેટન વુડ્ઝની system _____ને લીધે ભાંગી પડી.

(A) યુ.એસ.એ.ની અંદાજપત્રની ખાદ્ય (B) યુ.એસ.એ.ની વેપારની ખાદ્ય

(C) (A) અને (B) બંને (D) (A) કે (B) બંને નહિ

(14) અસરકારક સંરક્ષણનો દર _____.

(A) બતાવે છે કે કઈ રીતે અસરકારક જકાતથી સરકારને વધારે આવક મળે.

(B) ન્યુનતમ સ્તર જ્યાં જકાત આયાતને મર્યાદિત કરવામાં અસરકારક બને.

(C) અસરકારક અને બિનઅસરકારક જકાત વચ્ચેનો તફાવત

(D) તે એ બતાવે છે કે ચોક્કસ જકાતનું માળખું આંતરિક ઉત્પાદનના ટકાવારીનો પ્રમાણે મૂલ્યમાં વધારો થાય છે.

7/2/2024 BTKT

Seat No. _____

NO-311007-G

M. A. (Sem. I) Examination

January - 2024

MA01E107 : Environment Economics-I

(New Course)

Time : **3** hours] [Total Marks : **70**

1 પર્યાવરણ અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો. **14**

અથવા

1 પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા જાણાવી તેનું મહત્ત્વ, વ્યાપ અને સ્વરૂપ સમજાવો. **14**

2 બાહ્યતાની વ્યાખ્યા આપો. કઈ રીતે બાહ્યતા બજારની નિષ્ફળતા પરિણમે છે? **14**

અથવા

2 નીચેના અભિગમો સમજાવો. **14**

(અ) સામૂહિક સંપત્તિના સાધનો

(બ) પર્યાવરણીય સંસાધનોના સ્રોત

3 પર્યાવરણીય પ્રદૂષણને અંકુશમાં લેતા જુદા જુદા સાધનોની ચર્ચા કરો. **14**

અથવા

3 કઈ રીતે 'પિગુવિયન કરવેરા' અને 'વિનિમય યોગ્ય પ્રદૂષણ પરવાના નીતિ' પર્યાવરણીય પ્રદૂષણને અંકુશમાં લે છે? **14**

4 'મર્યાદિત વિકાસ' અને 'શૂન્ય વિકાસ' તેમની ટીકાઓ સાથે સમજાવો. **14**

અથવા

4 ટકાઉ વિકાસ અંગેના હરમન ડાલેના સિદ્ધાંતનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. **14**

5 વૈકલ્પિક પ્રશ્નો.

(1) પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્ર _____ વચ્ચેના આંતર સંબંધનો અભ્યાસ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.

(અ) પર્યાવરણ અને સંસાધનોની ફાળવણી

(બ) આર્થિક એજન્ટો અને પર્યાવરણ

(ક) આર્થિક સમસ્યાઓ અને પર્યાવરણ

(ડ) પર્યાવરણ અને ઇકોલોજી

(2) નીચેનામાંથી કયો પર્યાવરણ સિદ્ધાંત છે જે અર્થશાસ્ત્રના સંકલન સાથે વિકસિત થયો છે?

(અ) પર્યાવરણ સંસાધન આયોજન (બ) ટકાઉ પર્યાવરણ

(ક) પર્યાવરણ ખર્ચ વિશ્લેષણ (ડ) પર્યાવરણ કિંમત

(3) બજારની નિષ્ફળતા ત્યારે થાય છે જ્યારે બજારમાં મહત્તમ _____ ન થાય.

(અ) ઉત્પાદન (બ) ઉપયોગિતા

(ક) કલ્યાણ (ડ) સંસાધનનો ઉપયોગ

(4) _____ બજારની નિષ્ફળતાનું કારણ નથી.

(અ) બાહ્યતા (બ) અપૂર્ણ બજાર

(ક) અવિભાજ્યતા (ડ) પેરેટો શ્રેષ્ઠતા

(5) નકારાત્મક બાહ્યતાના કિસ્સામાં, સામાજિક સીમાંત ખર્ચ _____.

(અ) ખાનગી સીમાંત ખર્ચ કરતા વધુ

(બ) ખાનગી સીમાંત ખર્ચની બરાબર

(ક) ખાનગી સીમાંત ખર્ચ કરતા ઓછું

(ડ) ખાનગી સીમાંત ખર્ચ વચ્ચે કોઈ સંબંધ નથી

(6) સહિયારી મિલકત _____.

(અ) વ્યક્તિગત માલિકીના હકો હોય

(બ) મિલકતની ઉપર સરકારની માલિકી તથા અંકુશ હોય

(ક) સાધન ઉપર કોઈની માલિકી તથા અંકુશ ન હોય

(ડ) સંયુક્ત રીતે મિલકત ઉપર અધિકાર હોય અને ચોક્કસ ગ્રુપ દ્વારા તેનું સંચાલન થતું હોય

(7) સરકારી ખરીદી અને કર એ _____ના બાહ્ય ચલો છે.

(અ) કિંમત નીતિ (બ) નાણાકીય નીતિ

(ક) રાજકોષિય નીતિ (ડ) ઉપર્યુક્તમાંથી કોઈ નહિ

(8) પર્યાવરણીય કુઝનેટ્સ કર્વ (EKC) ધારણા કરે છે _____.
(અ) કોઈપણ પ્રદૂષક અને માથાદીઠ આવક વચ્ચેનો ઊંધો U સંબંધ
(બ) કોઈપણ પ્રદૂષક અને માથાદીઠ આવકનો U સંબંધ
(ક) કોઈપણ પ્રદૂષક અને માથાદીઠ આવક વચ્ચે પ્રમાણસર સંબંધ
(ડ) ઉપરોક્તમાંથી કોઈ નહીં

(9) ભારતમાં પર્યાવરણીય સુરક્ષા કાયદો ક્યારે પસાર થયો?
(અ) 1986 (બ) 1988
(ક) 1990 (ડ) 1991

(10) પર્યાવરણીય અસ્ક્યામતોનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે નીચેનામાંથી કયાને વારંવાર 'હેડોનિક પ્રાઈસ મેથડ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે?
(અ) હાઉસિંગની કિંમતો સાથે પર્યાવરણીય વિશેષતાઓને જોડવી
(બ) મુસાફરીના ખર્ચને આભારી પર્યાવરણને જોડવું
(ક) બિનઉપયોગી લાભોનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે
(ડ) ઉપરોક્ત બધા

(11) આધુનિક આર્થિક માળખામાં શૂન્ય પ્રદૂષણ લાવવું _____.
(અ) શક્ય છે (બ) અશક્ય છે
(ક) મને ખબર નથી (ડ) આમાંથી કોઈ નહીં

(12) નીચેનામાંથી કયું વિધાન સાચું છે?
(અ) આર્થિક વૃદ્ધિ એ વિકાસ માટેનો આધુનિક ખ્યાલ છે.
(બ) રાજકીય વિકાસ એ વિકાસ માટેનો આધુનિક ખ્યાલ છે.
(ક) ટકાઉ વૃદ્ધિ એ વિકાસ માટેનો આધુનિક ખ્યાલ છે.
(ડ) સામાજિક વિકાસ એ વિકાસ માટેનો આધુનિક ખ્યાલ છે.

(13) ગ્લોબલ વોર્મિંગ વિશે નીચેનામાંથી કયું વિધાન સાચું છે?
(અ) ગ્લોબલ વોર્મિંગને કારણે મોટા પાયે જંગલોનો નાશ થયો છે.
(બ) ગ્લોબલ વોર્મિંગને કારણે દરિયાની સપાટીમાં વધારો થયો છે.
(ક) ગ્લોબલ વોર્મિંગને કારણે ઘણા દેશોમાં વસ્તીમાં ઝડપથી વધારો થયો છે.
(ડ) ગ્લોબલ વોર્મિંગને કારણો મોટા પ્રમાણમાં કચરો પેદા થયો છે.

(14) શા માટે સ્થાનિક સરકાર પર્યાવરણીય ધોરણો અને અંકુશ વધારવા નથી માંગતી?
(અ) પરોક્ષ રીતે ઉદ્યોગને આકર્ષવા અને રોજગારી અને સંપત્તિમાં વધારો કરવા
(બ) નાગરિકોના આરોગ્યના ધોરણો વધારવા
(ક) નાગરિકો માટે જિંદગી સરળ બનાવી
(ડ) આમાંથી કોઈ નહીં

M.A-1

HB-311015 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C101 : Gujarati

(New Course)

પ્રશિષ્ટ કૃતિઓ

Time : Hours] [Total Marks : 70

1 પ્રશિષ્ટ સંજ્ઞાનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી, પ્રશિષ્ટ કૃતિની વિભાવનાની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

1 પ્રશિષ્ટ કૃતિની વ્યાખ્યા અને લક્ષણો સમજાવો. 14

2 'મધ્યકાળના એક મૂલ્યવાન સ્વરૂપ લેખે પદનો મહિમા છે' - પદ સ્વરૂપના લક્ષણોની ચર્ચા સાથે આ વિધાનને ચર્ચો. 14

અથવા

2 'મીરાંબાઈના પદ એ ત્રીજા નેત્રની પ્રસાદી છે' - આ વિધાનને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો. 14

3 નવલકથાનું સ્વરૂપ અને લક્ષણોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

3 'કરણઘેલો'ની વસ્તુસંકલના, પાત્રવિકાસ અને નવલના આરંભ-અંતને તપાસો. 14

4 નાટકનું સ્વરૂપ સમજાવી આ સ્વરૂપના મહત્ત્વનાં લક્ષણોની તારવણી કરો. 14

અથવા

4 'રાઈનો પર્વત' નાટકના પાત્રજગતની સમીક્ષા કરો. 14

1-A-177

14

5 નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને એ વિકલ્પવાળો પ્રશ્ન અને જવાબ સંપૂર્ણ લખો.

(1) મીરાં લગ્ન સિસોદિયા વંશના રાજવી સંગ્રામસિંહના પાટવીપુત્ર _____ સાથે થયા હતા.

(1) નાગાર્જુન (2) ભોજરાજ

(3) ભામહ (4) મનોહરસિંહ

(2) મુખ્યત્વે મીરાંબાઈનો કવનવિષય કયો રહ્યો છે?

(1) તત્ત્વજ્ઞાન (2) કુટુંબજીવન

(3) પ્રકૃતિ (4) કૃષ્ણભક્તિ

(3) 'જૂનું તો થયું દેવળ, જૂનું તો થયું' - આ પદ કેવા પ્રકારનું છે?

(1) ગૌડી (2) રૂપક

(3) અભિધા (4) શૃંગાર

(4) 'મીરાંબાઈ એકલા ગુજરાત અને રાજસ્થાનની નહીં, ભારત વર્ષની પણ પ્રથમ સ્થાનની અધિકારી સ્ત્રી કવયિત્રી છે'- આ વિધાન કોનું છે?

(1) મનુભાઈ પંચોળી (2) દુર્ગારામ મહેતા

(3) અનંતરાય રાવળ (4) બ.ક. ઠાકોર

(5) 'કરણઘેલો' નવલકથામાં સ્ત્રી નિમિત્તે કેટલા યુદ્ધ ખેલાય છે?

(1) ત્રણ (2) પાંચ

(3) બે (4) સાત

(6) રૂપસુંદરીને પકડી લાવવા માટે મોકલેલા રાજા કરણના સૈનિકો સાથે યુદ્ધ કોણ કરે છે?

(1) નરેશ (2) કાનજી

(3) કૌશલ (4) કેશવ

(7) 'કરણઘેલો' નવલકથાના વાતાવરણને સરજવામાં ગુજરાતના કયા શહેરનો મહત્ત્વનો ફાળો રહ્યો છે?

(1) દાહોદ (2) વડોદરા

(3) સુરત (4) જામ ખંભાળીયા

(8) નંદશંકરે કયા અંગ્રેજી નવલકથાકારની કૃતિઓમાંથી પ્રેરણા લઈ 'કરણઘેલો'ની રચના કરી છે?

(1) વોલ્ટર સ્કોટ (2) વી.એસ. નાયપોલ

(3) વોલ્ટ એલેગી (4) મેકોલે

(9) 'કરણઘેલો'માં વેરવૃત્તિથી છંછેડાયેલો માધવ દિલ્હી જઈ કોને મળે છે?

(1) હુમાયુ (2) ઔરંગઝેબ

(3) અલાઉદ્દીન ખીલજી (4) મહમદ બેગડો

(10) રત્નદીપદેવની રાણી તરીકે 'રાઈનો પર્વત' નાટકમાં ક્યું પાત્ર આવે છે?

(1) આરતી દેવી (2) આજા દેવી

(3) અંબાદેવી (4) અમૃતદેવી

(11) 'તું માલણ કેમ થઈ! તું તો કોઈ પરાક્રમી સ્ત્રી છે' - આ વિધાન નાટકમાં કોણ બોલે છે?

(1) રૂપસિંહ (2) શીતલસિંહ

(3) રાઈ (4) પર્વતરાય

(12) કલ્યાણકામ કયા રાજ્યનો પ્રધાન છે?

(1) કનકપુર (2) કાંકણપુર

(3) કર્દમપુર (4) કાજલપુર

(13) 'રાઈનો પર્વત' નાટક કેટલા અંકોમાં વહેંચાયેલું છે?

(1) ત્રણ (2) છ

(3) સાત (4) પાંચ

(14) પ્રશિષ્ટતાનો આધાર શેના પર આધારિત છે?

(1) પ્રકાશન વર્ષ (2) પ્રકાશક

(3) રંગમંચ (4) કાળ-સમય

HB-311016

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C102 : Bhartiya Shahitya Mimansha

(New Course)

Time : 3 Hours

Total Marks : 70

1 ભરતનું રસસૂત્ર સમજાવી, અભિનવગુપ્તની રસનિષ્પતિની પ્રક્રિયા સવિસ્તર સમજાવો. 14

અથવા

1 ટૂંકનોંધ લખો : (1) સાધારણીકરણ 14

(2) રસપ્રતીતિના વિઘ્નો

2 'ધ્વનિ કવિતાનો આત્મા છે'- આ મતને કેન્દ્રમાં રાખી આનંદવર્ધનનો ધ્વનિવિચાર સમજાવો. 14

અથવા

2 ટૂંકનોંધ લખો : (1) વસ્તુધ્વનિ, અલંકારધ્વનિ, રસધ્વનિ 14

(2) ધ્વનિના પ્રકાર

3 કુંતકનો વક્રોક્તિવિચાર સમજાવી, વક્રતાના પ્રકારો માર્ગોની સદૃષ્ટાંત ચર્ચા કરો. 14

અથવા

3 ટૂંકનોંધ લખો : (1) ભામહનો વક્રોક્તિ વિચાર 14

(2) દંડીનો વક્રોક્તિ વિચાર

4 જગન્નાથના રમણીયતાના સિદ્ધાંતની સદૃષ્ટાંત ચર્ચા કરો. 14

અથવા

4 રમણીય અર્થનો પ્રતિપાદક શબ્દ એ કાવ્ય છે - સવિસ્તર સમજાવો. 14

5 માંગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો.

(1) અભિનવગુપ્તનો રસનિષ્પતિ અંગેનો _____ મત છે.
(અભિવ્યક્તિવાદ, અનુકૃતિ ઉત્પતિવાદ, ભોગવાદ)

(2) 'નાટ્યશાસ્ત્ર'ના કર્તા વિશ્વનાથ ભટ્ટ છે.
સાચું કે ખોટું

(3) 'શબ્દાર્થૌ સહિતૌ કાવ્યમ' કયા કાવ્યાચાર્યની વ્યાખ્યા છે?
(વામન, દંડી, ભામહ, કુંતક)

(4) કુંતકે કાવ્યના 'માર્ગ' માટે 'રીતિ' શબ્દ પ્રયોજ્યો છે.
સાચું કે ખોટું

(5) જ્યાં ભાવ કે રસ વ્યંગ્યરૂપે હોય તેવા કાવ્યને _____ કહે છે.
(અલંકારધ્વનિ, વસ્તુધ્વનિ, રીતિધ્વનિ, રસધ્વનિ)

(6) દંડીના મતે વક્રતાના કેટલા પ્રકાર છે?
(બે, ત્રણ, ચાર, છ)

(7) ભામહે કાવ્યમાં અલંકારના સ્થાનની ચર્ચા પોતાના કયા ગ્રંથમાં કરી છે?
(નાટ્યશાસ્ત્ર, કાવ્યાલંકાર, સાહિત્યદર્શન, વક્રોક્તિજીવિત)

(8) કુંતકે કયા ગ્રંથમાં વક્રોક્તિ વિચારની ચર્ચા કરી છે.
(કાવ્યાલંકાર, વક્રોક્તિજીવિત, ઔચિત્યવિચાર, અગ્નિપુરાણ)

(9) અનુમિતિવાદના પ્રણેતાનું નામ જણાવો.
(ભટ્ટશંકુક, ભટ્ટનાયક, ભટ્ટલોલ્લટ, અભિનવગુપ્ત)

(10) _____ અને _____ સુકુમાર માર્ગના ગુણો છે.

(11) ધ્વનિ એ જ કાવ્યનો આત્મા છે - મતના પ્રણેતાનું નામ જણાવો.
(રાજશેખર, વામન, ભામહ, આનંદવર્ધન)

(12) જગન્નાથના સિદ્ધાંત મુજબ કાવ્ય એ _____ રચના છે.
(શબ્દ, સ્વર, રસ, ગુણ)

(13) પહેલા લક્ષણમાં જગન્નાથે અર્થપ્રતિપાદક શબ્દત્વ એટલે _____ એમ કહ્યું છે. (કાવ્યત્વ, શબ્દાર્થ, ચમકારત્વ, કાવ્યાર્થ)

(14) જગન્નાથે કાવ્યમાં કેટલા લક્ષણોની ચર્ચા કરી છે?
(બે, ચાર, ત્રણ, છ)

HB-311017 Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

Gujarati : MA01C103

(Post Modern Gujarati Sahitya)

(અનુઆધુનિક ગુજરાતી સાહિત્ય) (New Course)

Time : 3 Hours Total Marks : 70

1 અનુઆધુનિક સાહિત્ય એટલે શું? અનુઆધુનિક સાહિત્યનાં લક્ષણોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

1 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14

(1) ગુજરાતી નવલકથામાં અનુઆધુનિકતા

(2) ગુજરાતી વાર્તામાં અનુઆધુનિકતા

2 'સૈરન્ધ્રી' પ્રબંધકાવ્યને આધારે કવિ વિનોદ જોશીની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ 14
સ્પષ્ટ કરો.

અથવા

2 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14

(1) 'સૈરન્ધ્રી'માં દ્રૌપદીની અંતર્વ્યથા

(2) 'સૈરન્ધ્રી' પ્રબંધકાવ્યનો અંત

3 '''વાર્તાવિશેષ' વાર્તાસંગ્રહમાં સ્થાન પામેલી વાર્તાઓ વાર્તાકાર વિનેશ 14
અંતાણીની આગવી ઓળખ ઊભી કરે છે''- આ વિધાન તપાસો.

અથવા

3 '''શ્વાસનળીમાં ટ્રેન' અને 'બારી પર ખેંચાયેલા પડદા' વાર્તામાં નિષ્ફળ પ્રણયની 14
કથા છે''- આ વિધાનની યથાર્થતા તપાસો.

4 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) 14

(1) 'સૈરન્ધ્રી' કાવ્યમાં કવિએ મૂળકથામાં કરેલ ફેરફારો

(2) 'સૈરન્ધ્રી'ની વસ્તુગુંથણી

(3) 'ખાલી પ્લેટફોર્મ' વાર્તાની સમીક્ષા

(4) 'અહીં કોઈ રહેતું નથી' વાર્તાનું મૂલ્યાંકન.

5 માંગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો.

(1) કયા દાયકાના સાહિત્યને અનુઆધુનિક ગુજરાતી સાહિત્યની શરૂઆત ગણવામાં આવે છે?

(1) છઠ્ઠો-સાતમો (2) સાતમા-આઠમા

(3) આઠમા-નવમા (4) પાંચમા-છઠ્ઠા

(2) અનુઆધુનિક વાર્તા 'રાતવાસો'ના સર્જક કોણ છે?

(1) મણિલાલ હ. પટેલ (2) વિનેશ અંતાણી

(3) માય ડિયર જયુ (4) ધીરેન્દ્ર મહેતા

(3) 'અનુઆધુનિક' સંજ્ઞાને બીજા કયા નામથી ઓળખાવાય છે?

(1) અનુગાંધી યુગ (2) આધુનિકોત્તર

(3) સ્વાતંત્ર્યોત્તર (4) આધુનિક

(4) મણિલાલ હ. પટેલ કયા યુગનાં સર્જક છે?

(1) આધુનિક (2) સુધારક

(3) પંડિત યુગ (4) અનુઆધુનિક

(5) 'સૈરન્ધ્રી' કયા પ્રકારનું કાવ્ય છે?

(1) પ્રબંધ (2) રાસ

(3) ફાગુ (4) ખંડકાવ્ય

(6) 'સૈરન્ધ્રી' કાવ્ય લેખકે ક્યારે પૂર્ણ કર્યું?

(1) ફેબ્રુઆરી-2019 (2) ફેબ્રુઆરી-2020

(3) ફેબ્રુઆરી-2018 (4) ફેબ્રુઆરી-2022

(7) કિચકને કેટલા ભાઈઓ હતા?

(1) 105 (2) 101

(3) 99 (4) 100

(8) 'સૈરન્ધ્રી'ની કથા મહાભારતનાં કયા પર્વમાં આવે છે?

(1) ભીષ્મપર્વ (2) વિરાટપર્વ

(3) દ્રોણપર્વ (4) શાંતિપર્વ

(9) 'વાર્તા વિશેષ'માં મણિલાલ હ. પટેલે કયા સર્જકની વાર્તાઓનું સંપાદન કર્યું છે?

(1) વિનેશ અંતાણી (2) રઘુવીર ચૌધરી

(3) ચીનુ મોદી (4) મધુ રાય

(10) વિનેશ અંતાણીનાં 'હોલારવ' વાર્તાસંગ્રહમાંથી 'વાર્તા વિશેષ'માં કેટલી વાર્તાઓ સંપાદિત થઈ છે?

(1) ચાર (2) ત્રણ

(3) પાંચ (4) બે

(11) 'વાર્તા વિશેષ' વાર્તાસંગ્રહ કઈ સાલમાં પ્રગટ થયો?

(1) 2009 (2) 2008

(3) 2010 (4) 2020

(12) 'શ્રીપતરાય' કઈ વાર્તાનું પાત્ર છે?

(1) નિર્જનતા (2) ખાલી પ્લેટફોર્મ

(3) શ્વાસનળીમાં ટ્રેન (4) ખેપ

(13) ''આ વખતે દરિયાની ખેપ નંઈ, રુક્મિ, તારી ખેપ કરવી છે'' આ વાક્ય કોણ બોલે છે?

(1) મંગલો (2) રંગલો

(3) નિરુ (4) વિશાખા

(14) 'સૈરન્ધ્રી'માં કુલ કેટલા સર્ગ છે?

(1) પાંચ (2) છ

(3) ચાર (4) સાત

HB-311018

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December – 2022

MA01C104 : Gujarati

(Shahitya Swarup – Sonet)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

૧ સૉનેટ સાહિત્ય સ્વરૂપની વિભાવના સ્પષ્ટ કરો. ૧૪

અથવા

૧ સૉનેટ સાહિત્ય સ્વરૂપનાં આંતર-બાહ્ય લક્ષણોનો વિગતે પરિચય કરાવો. ૧૪

૨ ગુજરાતી સાહિત્યમાં સૉનેટ સ્વરૂપનો ઉદ્‌ભવ-વિકાસ વિગતે આલેખો. ૧૪

અથવા

૨ ગાંધીયુગના સૉનેટકારોનો પરિચય કરાવો. ૧૪

૩ અભ્યાસક્રમ નિયત સૉનેટોના આધારે ચંદ્રશંકર ભટ્ટ સંપાદિત 'આપણાં સૉનેટ' સંગ્રહનું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો. ૧૪

અથવા

૩ 'આયુષ્યના અવશેષે' સૉનેટમાળાનાં સૉનેટની ચર્ચા કરો. ૧૪

૪ કોઈ **બે** વિશે નોંધ લખો : ૧૪

(૧) 'આપણાં સૉનેટ'માં પ્રેમ અને પ્રકૃતિ નિરૂપણ

(૨) સૉનેટમાં વળાંક - ચોટનું મહત્ત્વ

(૩) 'વળાવી બા આવી' સૉનેટમાં કુટુંબભાવના

(૪) 'જૂનું ઘર ખાલી કરતાં' સૉનેટનો આસ્વાદ

૫ માંગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો :

(૧) સૉનેટનો જન્મ .....માં થયો મનાય છે ?

(અ) ઈટાલી (બ) રોમ

(ક) ભારત (ડ) જાપાન

(૨) ગુજરાતીમાં સૌપ્રથમ સૉનેટ ..... ગણાય છે.

(અ) ઉપહાર (બ) ભણકારા

(ક) વાતો (ડ) પ્રથમરાત્રિ

(૩) સૉનેટમાં ..... પંક્તિ સંખ્યા હોય છે.

(અ) ૧૦ (બ) ૧૨

(ક) ૧૪ (ડ) ૧૬

(૪) પેટ્રાર્કશાઈ સૉનેટમાં પંક્તિવિભાગ ..... હોય છે.

(અ) સળંગ (બ) ૬-૬-૨

(ક) ૪-૪-૪-૨ (ડ) ૮-૬

(૫) જઠરાગ્નિ સૉનેટના કવિનું નામ ..... છે.

(અ) કાન્ત (બ) ઉમાશંકર જોશી

(ક) ઉશનસ્ (ડ) રમેશ પારેખ

(૬) રા.વિ. પાઠકના સૉનેટનું નામ જણાવો ?

(અ) ઉપહાર (બ) વિદાય

(ક) અભેદ (ડ) લીલાતારી

(૭) ગાંધી, બુદ્ધ અને ઈશુ વિષયક સૉનેટ ..... છે.

(અ) સ્મારક (બ) પ્રેમની ઉષા

(ક) ત્રિમુર્તિ ગાંધી (ડ) અહીં હું

(૮) પ્રહલાદ પારેખ કયા યુગના સૉનેટકાર છે ?

(અ) પંડિતયુગ (બ) ગાંધીયુગ

(ક) અનુગાંધીયુગ (ડ) સ્વાતંત્ર્યોતરયુગ

(૯) પ્રથમ સૉનેટના પિતા તરીકેનું બહુમાન ..... ને મળ્યું.

(અ) ગ્વીતોની (બ) દાન્તે

(ક) વાયટ (ડ) ચોસર

(૧૦) છેલ્લું દર્શન .....ના મૃત્યુને ઉદ્દેશીને લખાયેલ સૉનેટ છે.

(અ) બહેન (બ) પત્ની

(ક) પુત્રી (ડ) માતા

(૧૧) 'વતનની વિદાય થતાં' સૉનેટકારનું નામ જણાવો.

(અ) પ્રહલાદ પારેખ (બ) સુરેશ દલાલ

(ક) જયંત પાઠક (ડ) જગદીશ જોશી

(૧૨) બાળકના બચપણમાં પોતાનું બાળપણ નિહાળતું સૉનેટ ..... છે.

(અ) રસ (બ) લીલાતારી

(ક) પરિવર્તન (ડ) વાતો

(૧૩) ..... પ્રણયવિષયક સૉનેટ છે.

(અ) પ્રેમની ઉષા (બ) ભરતી

(ક) તુલસીપર્ણ (ડ) ઘરભણી

(૧૪) નીચેનામાંથી રમેશ પારેખનું સૉનેટ કયું છે ?

(અ) લીલા તારી (બ) પ્રથમ રાત્રિ

(ક) વિદાય (ડ) અરબીરણ

HB-311019 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December – 2022

MA01C105 : Gujarati

(ગુજરાતી સાહિત્યવિવેચન) (Gujarati Sahitya Vivechan)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

૧ ગુજરાતી સાહિત્ય વિવેચનના પ્રેરણાસ્રોત અને ઘડતર પરિબળો જણાવો. ૧૪

અથવા

૧ ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) ૧૪

(૧) 'જોસ્સો' અને 'ચિત્તક્ષોભ'ની વિભાવના

(૨) અનુકરણ અને કલ્પના વિશે - શ્રી રમણભાઈ નીલકંઠની વિચારણા.

૨ વિચારપ્રધાન કવિતા વિશે બ.ક. ઠાકોરની વિભાવના સમજાવો. ૧૪

અથવા

૨ કાવ્યમાં 'જીવનદર્શન' અંગેના રા.વિ. પાઠકના મતની સમીક્ષા કરો. ૧૪

૩ ભાષા અને શૈલી વિશેના શ્રી ઉમાશંકર જોષીના વિચારો સમજાવો. ૧૪

અથવા

૩ સુરેશ જોષીની રૂપરચના વિષયક વિચારણાને વિગતે ચર્ચો. ૧૪

૪ પુરાકલ્પનની વિભાવનાનો ગુજરાતી સાહિત્ય પર પડેલા પ્રભાવની સમજૂતિ આપો. ૧૪

અથવા

૪ ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) ૧૪

(૧) પ્રતીક

(૨) કાવ્યમાં અલંકાર

૫ યોગ્ય જવાબ આપો :

(૧) ગુજરાતી ભાષાના આદ્યવિવેચક તરીકેનું બહુમાન .....ને પ્રાપ્ત થાય છે.

(અ) નર્મદ (બ) નવલરામ

(ક) દલપતરામ (ડ) શ્રીરમણભાઈ નીલકંઠ

(૨) નર્મદની કાવ્ય વિચારણામાં .....ની પ્રેરણા અને પ્રભાવ જોવા મળે છે.

(અ) હેઝલિટ (બ) લી. હન્ટ

(ક) બેકન (ડ) કીટ્સ

(૩) શ્રી રમણભાઈને 'ચિત્તક્ષોભ'નો સિદ્ધાંત ..... પાસેથી મળ્યો હતો.

(અ) શૈલી (બ) કીટ્સ

(ક) વર્ડ્ઝવર્થ (ડ) એઝરા પાઉન્ડ

(૪) ઊર્મિકાવ્યના સ્વરૂપ વિશે બળવંતરાય ઠાકોરે .....નામનું વિવેચન પુસ્તક આપ્યું.

(અ) કવિતાશિક્ષણ (બ) ઉપાયન

(ક) આપણી કવિતા સમૃદ્ધિ (ડ) લિરિક

(૫) 'છેક છેવટ સુધી શ્રી રમણભાઈની શૈલી બંધાઈ જ નહિ' - એમ કોણે કહ્યું ?

(અ) બળવંતરાય ઠાકોર (બ) શ્રી રમણભાઈ નીલકંઠ

(ક) આનંદશંકર ધ્રુવ (ડ) નવલરામ

(૬) શ્રી રમણભાઈ નીલકંઠ 'કવિતા અને સાહિત્ય' વિવેચનના કુલ ..... ભાગ આપ્યા.

(અ) બે (બ) ત્રણ

(ક) ચાર (ડ) પાંચ

(૭) ઊર્મિકાવ્યને આનંદશંકર ધ્રુવ ..... નામથી ઓળખાવે છે.

(અ) સંગીતકલ્પ (બ) ચિત્રકલ્પ

(ક) ઊર્મિકલ્પ (ડ) સૂરકલ્પ

(૮) આનંદશંકર ધ્રુવનું વિવેચન ..... માસિકમાં પ્રગટ થતું હતું.

(અ) ઉદ્‌ગાર (બ) વસંત

(ક) પ્રસ્થાન (ડ) ગતિ

(૯) નીચેનામાંથી આધુનિકયુગના વિવેચક ..... છે.

(અ) શ્રી રમણભાઈ નીલકંઠ (બ) રા.વિ. પાઠક

(ક) ઉમાશંકર જોષી (ડ) સુરેશ જોષી

(૧૦) ઉમાશંકર જોષી ..... યુગના સર્જક-વિવેચક છે.

(અ) પંડિત (બ) ગાંધી

(ક) અનુગાંધી (ડ) આધુનિક

(૧૧) 'શૈલી અને સ્વરૂપ' વિવેચન પુસ્તકના કર્તા ..... છે.

(અ) સુરેશ જોષી (બ) ઉમાશંકર જોષી

(ક) આનંદશંકર ધ્રુવ (ડ) શિરીષ પંચાલ

(૧૨) અંગ્રેજી સંજ્ઞા (symbol)નો ગુજરાતી પર્યાય ..... છે.

(અ) પુરાકલ્પન (બ) કલ્પન

(ક) પ્રતીક (ડ) ભાવપ્રતીક

(૧૩) 'ચહેરો જાણે તૂટ્યું તળિયું,
આંખો જાણે ઉજ્જડ ફળિયું' - પંક્તિમાં ..... અલંકાર છે.

(અ) દૃષ્ટાંત (બ) અપહ્નુતિ

(ક) ઉત્પ્રેક્ષા (ડ) અનન્વય

(૧૪) 'ચિન્તયામિ મનસા' વિવેચન પુસ્તકના કર્તા ..... છે.

(અ) ઉમાશંકર જોષી (બ) સુરેશ જોષી

(ક) પ્રમોદકુમાર પટેલ (ડ) જયંત કોઠારી

---

* H B - 3 1 1 0 2 2 *

HB-311022

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C101 : Hindi

(Swatantryottar Hindi Sahitya ka Itihas)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 हिन्दी साहित्य के इतिहास लेखन के आधार स्रोत पर विस्तृत चर्चा कीजिए । **14**

अथवा

1 हिन्दी साहित्येतिहास की परंपरा और उसके आधारों पर विस्तृत निबंध लिखिए । **14**

2 नई कविता के एतिहासिक आधारों की विस्तार से चर्चा कीजिए । **14**

अथवा

2 नई कविता में प्रयोग, प्रतिमान और परिवेश का सहज निरूपण हुआ है – सोदाहरण चर्चा कीजिए । **14**

3 साठोत्तरी कविता के विकास के विविध पड़ावों की चर्चा करते हुए प्रमुख कवियों के योगदान की विस्तृत चर्चा कीजिए । **14**

अथवा

3 'साठोत्तरी कविता में अभाव और तनावग्रस्त मनुष्य के आक्रोश और विद्रोह का असरकारक चित्रण हुआ है' – उक्त विधान की सोदाहरण चर्चा कीजिए । **14**

4 संक्षेप में लिखिए : (किन्ही तीन) **18**

(अ) स्वातंत्र्योतर नाटकों की पृष्ठभूमि ।

(आ) गीति नाटक की प्रमुख प्रवृत्तियां ।

(इ) 'बकरी' नाटक के निरुपित राजनीतिक व्यंग ।

(ई) 'कोर्ट मार्शल' में दलित उत्पीडन ।

(उ) स्वातंत्र्योतर एकांकियों का प्रमुख कथ्य ।

5 सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए :

(1) नई कविता को _____ नाम से भी जाना जाता है ।

(प्रयोगवादी, प्रगतिवादी, मार्क्सवादी)

(2) नई कविता का नामोल्लेख सर्व प्रथम _____ पत्रिका में हुआ था ।

(परिमल, धर्मयुग, पहल)

(3) 'बुद्ध और नाचघर' कवि _____ की रचना है ।

(अज्ञेय, जयशंकर प्रसाद, हरिवंशराय बच्चन)

(4) नई कविता की काल अवधि _____ के बाद समाप्त होती है ।

(1950, 1960, 1970)

(5) 'जंगल का दर्द' कविता के रचनाकार _____ हैं ।

(सुमित्रानंदन पन्त, सर्वेश्वरदयाल सकसेना, महादेवी वर्मा)

(6) 'एक कंठ विषपायी' _____ की रचना है ।

(केदारनाथ अग्रवाल, दुष्यंत कुमार, रघुवीर सहाय)

(7) महेन्द्रनाथ _____ नाटक का पात्र है ।

(आधे-अधूरे, लहरों के राजहंस, अषाढ़ का एक दिन)

(8) _____ नाटक भीष्म साहनी द्वारा लिखा गया है ।

(हानूश, नहुष, रातरानी)

(9) नाटककार मोहन राकेश का निधन सन् _____ को हुआ था ।

(1970, 1971, 1972)

(10) प्रथम नई कहानी के रूप में _____ को स्वीकारा गया है ।

(परिन्दे, चीफ की दावत, आर्द्रा)

HB-311023

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C102 : Hindi

(Saidhantik Bhasha Vigyan)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

सूचना : (1) प्रत्येक प्रश्न के उत्तर सूचनानुसार लिखे ।

(2) वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर एक शब्द में ना लिखकर पूरे वाक्य में लिखें ।

1 भाषा की परिभाषा देते हुए उसके अभिलक्षणों की विस्तृत चर्चा कीजिए । **14**

अथवा

1 भाषा परिवर्तन की प्रमुख दिशाओं पर एक लेख लिखिए । **14**

2 'स्वन' की अवधारणा स्पष्ट करते हुए स्वनों का वर्गीकरण कीजिए । **14**

अथवा

2 'स्वन' का स्वरूप समझाते हुए, स्वन परिवर्तन के कारणों की चर्चा कीजिए । **14**

3 रूप विज्ञान स्वरूप को समझाते हुए शब्द और पद के अंतर को स्पष्ट करें एवं इसकी शाखाओं पर प्रकाश डालिये । **14**

अथवा

3 रूप प्रक्रिया की चर्चा करते हुए रूप परिवर्तन के कारणों की चर्चा कीजिए । **14**

4 किन्हीं तीन पर संक्षेप में लिखें : **18**

(1) वाक्य के प्रकार ।

(2) वाक्य परिवर्तन के कारण ।

(3) वाक्य के अनिवार्य तत्व ।

(4) वाक्य में पद विन्यास के आवश्यक गुण ।

5 सूचनानुसार कीजिए :

(क) उचित विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए । 5

(1) इनमें से _____ भाषा का लक्षण है ।

(सृजनात्मकता, भाषा, बोली)

(2) हिन्दी भाषा में मूल स्वरों की संख्या _____ है ।

(आठ, दस, ग्यारह)

(3) रचना की दृष्टि से वाक्य _____ प्रकार के होते हैं ।

(तीन, चार, पांच)

(4) अर्थ की दृष्टि से वाक्यों के _____ भेद होते हैं ।

(छ, सात, आठ)

(5) तेल शब्द में _____ हुआ है ।

(अर्थ विस्तार, अर्थ संकोच, अर्थादेश)

(ख) सही या गलत निशान लगाइए : 5

(1) भाषा परिवर्तन की पांच दिशाएं है ।

(2) भाषा की लघुतम सार्थक इकाई वाक्य है ।

(3) हिन्दी से ठीक पहले की भाषा प्राकृत थी ।

(4) विदेशी भाषाओं से हिन्दी में आये हुए शब्द तत्सम है ।

(5) वाक्य की सार्थक लघुतम इकाई ध्वनि है ।

HB-311024

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C103 : Hindi

(Bhartiya Kavya Shastra)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

सूचना : वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर निर्धारित क्रम में लिखें ।

1 हिन्दी काव्यशास्त्र का विकास बताते हुए उसके लक्षणों पर प्रकाश डालिए । **14**

अथवा

1 संस्कृत काव्यशास्त्र का विकास बताते हुए उसके लक्षणों पर प्रकाश डालिए । **14**

2 रस के स्वरुप को स्पष्ट करते हुए इसके विभिन्न अंगों का परिचय दीजिए । **14**

अथवा

2 वक्रोक्ति सिद्धांत के भेदों का विस्तृत परिचय दीजिए । **14**

3 ध्वनि सिद्धांत की मुख्य स्थापनाओं पर विचार कीजिए । **14**

अथवा

3 अलंकार का अर्थ और परिभाषा देकर काव्य में अलंकारों के महत्त्व पर प्रकाश डालिए । **14**

4 निम्नलिखित विषयों में किन्हीं **तीन** पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए । **18**

(1) औचित्य की परिभाषा और स्वरुप ।

(2) नामवरसिंह ।

(3) साधारणीकरण ।

(4) रीति के भेद ।

(5) डॉ. रामविलास शर्मा ।

(6) काव्यशास्त्र का महत्त्व ।

5 सूचनानुसार कीजिए :

(क) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए । 5

(1) वक्रोक्ति सिद्धांत के प्रस्थापक _____ हैं ।

(क) आ. कुन्तक (ख) आ. क्षेमेन्द्र (ग) भरतमुनि)

(2) वक्रोक्ति के भेद _____ हैं ।

(क) छः (ख) सात (ग) चार

(3) रीति के प्रमुख प्रकार _____ हैं ।

(क) चार (ख) तीन (ग) आठ

(4) इनमें से कौन मार्क्सवादी आलोचक है ?

(क) नन्ददुलारे वाजपेयी (ख) आचार्य बलदेव उपाध्याय

(ग) प्रकाशचन्द्र गुप्त

(5) आनंदवर्धन ने _____ काव्य को उत्तम कोटि का माना है ।

(क) खंड (ख) रीति (ग) ध्वनि

(ख) सही या गलत का चयन कीजिए : 5

(1) औचित्य सिद्धांत के प्रवर्तक आचार्य क्षेमेन्द्र है ।

(2) वैदर्भी और पांचाली के मध्य की रीति को छोटी रीति कहते हैं ।

(3) रससूत्र के जनक भरतमुनि हैं ।

(4) भामहने काव्यालंकार में बीस अलंकार बताये हैं ।

(5) बाबू गुलाबराय समन्वयवादी समालोचक थे ।

HB-311026 Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C105 : Hindi

(Bhartiya Sahitya)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

सूचना : (1) प्रत्येक प्रश्न के उत्तर सूचनानुसार लिखें ।

(2) किसी भी प्रश्न के सभी विभागों के उत्तर एक साथ लिखें ।

1 भारतीय साहित्य के स्वरूप पर प्रकाश डालिए । **14**

अथवा

1 भारतीय साहित्य की अवधारणा की समस्याओं का परिचय दीजिए । **14**

2 'हयवदन' नाटक का कथासार लिखते हुए नाटक के परिवेश को समझाइए । **14**

अथवा

2 'हयवदन' नाटक की आधुनिकता को विस्तार से समझाइए । **14**

3 उपन्यास कला के आधार पर 'अग्निगर्भ' उपन्यास का मूल्यांकन कीजिए । **14**

अथवा

3 ''अग्निगर्भ' उपन्यास कृषि सामन्ती व्यवस्था पर आधारित उपन्यास है' समझाइए । **14**

4 संक्षेप में लिखिए : (किसी तीन) **18**

(1) 'हयवदन' नाटक का शिल्प

(2) हयवदन के चरित्र की विशेषताएँ

(3) हयवदन नाटक में व्यक्त समस्याएँ

(4) बसाई टुडु की चारित्रिक विशेषताएँ

(5) 'अग्निगर्भ' उपन्यास की भाषा

5 सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थान भरिए :

(1) गिरिश कारनाड का जन्म _____ में हुआ ।

(महाराष्ट्र, दिल्ली, तमिलनाडु, कर्नाटक)

(2) गिरिश कारनाड की मातृभाषा _____ है ।

(मराठी, कन्नड, तेलगू, पंजाबी)

(3) राजकुमारी का विवाह _____ से होता है ।

(राजकुमार, सफेद घोड़ा, राजा, मंत्री)

(4) 'हयवदन' की माँ _____ की राजकुमारी थी ।

(केरल, महाराष्ट्र, उडीसा, कर्नाटक)

(5) देवदत्त के मित्र का नाम _____ है ।

(भागवत, नट, कपिल, हयवदन)

(6) 'अग्निगर्भ' उपन्यास का प्रथम संस्करण _____ में छपा था ।

(1998, 1996, 1999, 2001)

(7) सन् 1913 में रवीन्द्रनाथ टेगोर को _____ पुरस्कार प्राप्त हुआ ।

(साहित्य अकादमी, सारस्वत, ज्ञानपीठ, नोबल)

(8) बसाई टूडू _____ बार मरा था ।

(चार, तीन, एक, दो)

(9) 'अग्निगर्भ' एक _____ उपन्यास है ।

(आँचलिक, सामाजिक, मनोवैज्ञानिक, राजनैतिक)

(10) 'अग्निगर्भ' उपन्यास के प्रकाशक _____ है ।

(राधाकृष्ण, वाणी, प्रकाशनसंस्थान, सुनिति प्रकाशन)

HB-311052

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C107 : Hindi

(Hindi Nibandh)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

सूचना : निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर विस्तार से दीजिए ।

1 हिन्दी निबन्ध के उद्‌भव और विकास पर प्रकाश डालते हुए निबंधों में विचारों के महत्त्व को समझाइए । **35**

अथवा

1 निबंधकार आचार्य हजारीप्रसाद जी का परिचय देते हुए ललित निबन्ध की दृष्टि से 'कुटज' निबन्ध की समीक्षा कीजिए । **35**

2 रामवृक्ष बेनीपुरी जी का परिचय देते हुए 'गेहूँ और गुलाब' की प्रतीकात्मकता स्पष्ट करते हुए उद्देश्य पर प्रकाश डालिए । **35**

अथवा

2 आचार्य रामचन्द्र शुक्ल जी का परिचय देते हुए 'लोभ और प्रीति' तथा 'श्रद्धा और भक्ति' निबन्ध के आधार पर शुक्ल जी के निबंधों की विशेषताएँ लिखिए । **35**

HB-311009

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C101 : English

(History of English Literature : 1500 - 1660)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

Instruction : All questions carry equal marks.

1 (a) Discuss the salient features of Shakespearean Tragedy.

OR

(b) Discuss *Macbeth* as a typical Shakespearean Tragedy.

2 (a) Examine Milton's Grand Style with special reference to *Paradise Lost* Book I.

OR

(b) "The theme of Paradise Lost is a matter of deep interest to all mankind." Justify.

3 Write short notes : (any two)

(a) Dr. Faustus

(b) Volpone

(c) Arcadia

(d) The Spanish Tragedy

4 Choose the correct option for each of the following :

(1) Bradley's *Shakespearean Tragedy* is written in _____ form.

(A) Discourse (B) Dialogue

(C) Lecture (D) Essay

(2) The first folio of Shakespearean play was published in _____.

(A) 1623 (B) 1621

(C) 1632 (D) None of these

(3) _____ is the goddess of Witchcraft in *Macbeth*.

(A) Hecate (B) Minerva

(C) Hera (D) Medusa

(4) Shakespearean tragedies are _____ in nature.

(A) Anthropocentric (B) Theocentric

(C) Logocentric (D) Graphocentric

(5) Paradise Lost comprises of _____ books in all.

(A) 12 (B) 10

(C) 08 (D) 11

(6) Paradise Lost opens with _____

(A) A storm (B) An invocation

(C) Description of Hell (D) None of these

(7) The Porter in *Macbeth* imagines that he is guarding the _____

(A) Gate to Heaven (B) Gate to Hell

(C) Palace at Dunsinane (D) Castle at Fife

(8) _____ kills Macbeth in the end.

(A) Banquo (B) Macduff

(C) Malcolm (D) Donalbain

(9) Who speaks "What thou the field be lost / All is not lost "

(A) God (B) Satan

(C) Beelzebub (D) Mammon

(10) Satan is also known as _____

(A) Beelzebub (B) Lucifer

(C) Gabriel (D) Lancelot

(11) The history of epic in the west begins with _____

(A) Dante (B) Homer

(C) Virgil (D) Milton

(12) _____ Macbeth's tragic flaw.

(A) Ambition (B) Jealousy

(C) Greed (D) All these

(13) Paradise lost was published in _____

(A) 1667 (B) 1677

(C) 1657 (D) 1687

(14) Satan's shield is compared to the _____

(A) Moon (B) Sun

(C) Earth (D) None of these

5 Answer in brief :

(1) Discuss the theme of *Paradise Lost*.

(2) Briefly assess the character of Macduff.

(3) Enumerate the salient features of Classical Epic.

(4) Who first saw the Witches and where ?

(5) List the major tragedies of Shakespeare.

(6) Discuss the significance of the Porter Scene in *Macbeth*.

(7) How did the Witches greet *Macbeth* ?

HB-311010

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C102 : English

(History of English Literature 1660 - 1798)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 Attempt any one long question from the following : **14**

(a) Discuss elaborately the main characteristics of the Restoration Tragedy.

OR

(b) '*All for Love*' has been called a tragedy of pity and pathos. Discuss.

2 Answer any one : **14**

(a) Discuss the restoration comedy writers and their contribution in the drama.

OR

(b) The play '*The Rivals*' is about society and social customs. Discuss at length.

3 Write short notes on the following : (any two) **14**

(a) Character of Belinda from '*Rape of the Lock*'.

(b) Daniel Defoe's '*Robinson Crusoe*'.

(c) *Gulliver's Travels*

(d) Goldsmiths "*The Deserted Village*'.

4 Answer the following by choosing the correct option from those given below each : **14**

(1) Who speaks the second prologue in the play 'The Rivals' ?

(A) The Muse (B) A Jester

(C) An Angel (D) God

(2) Who is Lydia's keeper ?

(A) Mrs. Malaprop (B) Lucius O'Trigger

(C) Anthony (D) Colonel Languish

(3) What disease does Anthony suffer from ?

(A) Narcolepsy (B) Rheumatism

(C) Malaria (D) Gout

(4) The subtitle of '*All for Love*' is _____.

(A) Love for All (B) The World Well Lost

(C) Love for Love (D) The Book of World

(5) The Restoration of Charles II to the throne brought about a revolution in English literature. What was that revolution ?

(A) England became industrialized country.

(B) There was agricultural revolution.

(C) There was a violent reaction against the Puritan restraints.

(D) None of these

(6) Which of the following statements is true ?

(A) Etherege is a restoration dramatist.

(B) Etherege is a restoration novelist.

(C) Etherege is a character in 'Rivals'.

(D) Etherege is a contemporary of Shakespeare.

(7) After public stage performances had been banned for 18 years by Puritan regime, the theatres reopened in _____.

(A) 1652 (B) 1658

(C) 1660 (D) 1666

(8) Thomas Otway, Nathaniel Lee, Elkanah Settle and Nicholas Row are _____.

(A) Cavalier Poets

(B) Metaphysical Poets

(C) Prose Writers of Restoration Age

(D) Heroic Playwrights

(9) _____ is a General in the Roman army and one of Antony's oldest friends.

(A) Alexas (B) Octavius

(C) Ventidius (D) Serapion

(10) _____ is Antony's wife and Octavius's sister.

(A) Charmion (B) Iras

(C) Antonia (D) Octavia

(11) _____ is at the centre of all kinds of tragedies written during Restoration age.

(A) Classical Tragedy (B) Heroic Tragedy

(C) Domestic Tragedy (D) None of these

(12) The theme of the Restoration tragedy was based on the struggle between _____.

(A) love and honour (B) love and betrayal

(C) nature and God (D) society and social values

(13) 'The Orphan' has been written by _____.

(A) John Dryden (B) George Etherage

(C) Thomas Otway (D) John Farquhar

(14) Richard Brinsley Sheridan's 'The Rivals' was published in _____.

(A) 1775 (B) 1780

(C) 1785 (D) 1790

5 Answer any seven questions briefly : 14

(1) Name the islands visited by Gulliver.

(2) Who are the main exponents of Restoration Tragedy ?

(3) What are the war – like qualities of Antony ?

(4) Why does Lydia want to marry a poor man ?

(5) Who are the chief characters in '*Rape of the Lock*' ?

(6) Central Theme of '*The Deserted Village*'.

(7) What is the subtitle of '*Pamela*' ?

(8) Give two characteristics of Restoration Comedy.

(9) Consider '*All for Love*' as a heroic tragedy.

HB-311011

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C103 : English

(Indian Writing in English)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (a) "Anand wrote of the people, for the people, and as a man of the people". Explain this statement in the light of the themes of Mulkraj Anand. **14**

OR

(b) "In Narayan's novels, there is generally a flight, an uprooting, a disturbance of order-followed by a return, a renewal, a restoration of normalcy." Justify.

2 (a) Write a note on themes of Kanthapura. **14**

OR

(b) According to Devdutta Pattaniak, in Hindu mythology there is a famous 'Yayati Complex', that is, parents expecting sacrifices on the part of their children to fulfill their selfish motives. Explain the statement with special reference to Yayati.

3 Write short noes on any two : **14**

(1) The English Teacher

(2) Cry the Peacock

(3) The God of Small Things

(4) Midnight's Children

4 Select the right answer : **14**

(1) Anand had first seen his heroes as pieces of _____ humanity.

(A) Learning (B) Traditional

(C) Roaring (D) Trembling

(2) Probing the hidden nucleus of _____, Anand released chain reactions of terrific urgency.

(A) Corruption (B) Humanity

(C) Exploitation (D) Happiness

(3) If Raja Rao has moved from the Puranic 'form' to the ithihasic, and from the ithihasic to the _____.

(A) Modern (B) Upanishadic

(C) Practical (D) All the three

(4) Narayan seems to see the world as a mere _____ of forces-wrongdoers and policemen keeping one another properly engaged.

(A) Balance (B) Drama

(C) Death (D) All of these

(5) Skeffington Coffee state is a place in _____

(A) Swami and the Friends

(B) Untouchable

(C) Kanthapura

(D) None

(6) F.W. Bain has spoken ecstatically of the glory of _____ in the Introduction to his 'A Heifer of the Dawn'.

(A) Mother (B) Patriotism

(C) Brotherhood (D) Cow

(7) Myth is a structural principle in literary texts because literature is '_____' mythology.

(A) Proven (B) Displaced

(C) Forgotten (D) Dream

(8) Frye describes the _____ as any important symbol or image.

(A) Context (B) Story

(C) The Plot (D) Archetype

(9) Gandhi is the invisible God, Moorthy is the _____ avatar.

(A) Visible (B) Respectable

(C) Hanuman (D) None

(10) Self-purification, Hindu-Muslim unity and Khaddar are three eyes of _____.

(A) Shiva (B) Nation

(C) Revolution (D) Swaraj

(11) "....even with prostitutes picked off the street, the first thing a man does is ask her name'. And you say with you, the king dispensed with even that formality? These lines are spoken by _____

(A) Devayani (B) Sharmistha

(C) Yayati (D) None

(12) Do you remember the vow you took not so long ago- with the gods as your ....., to the walk in the path marked by his foot prints whether home or into wilderness."

(A) Side (B) Guide

(C) Witnesses (D) None

(13) Yayati is Karnard's _____ play.

(A) Second (B) Third

(C) Last (D) None of the given

(14) Yayati is an example of _____ man.

(A) Wise and brave (B) Feminist

(C) Discontented (D) None

14

5 Answer in brief : (any seven)

(1) Who speaks the line, "No one, no one else, loves me as my father does" ?

(2) Which modes were identified by Frye as modes of fiction ?

(3) In which province the village Kanthapura situated ?

(4) Explain the setting of The God of Small Things.

(5) Name female characters in the Yayati.

(6) What name is given to Jaya in her wedding day ? Why ?

(7) What advice was given to Jaya by Vanithamami and Ramukakka ?

(8) Why Saleem's blood group did not match with his parents ?

(9) Who was Saleem's ayah ?

HB-311013

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C105 : English

(Communicative Skills - I) (New Course)

Time : **2** Hours] [Total Marks : **40**

1 What are the major problems of English Language Teaching in India ? Discuss in detail. **10**

OR

Comment on the position as well as future prospects of English Language Teaching in India.

2 Discuss any two of the following methods of English Language Teaching. **10**

(1) Grammar Translation Method

(2) Direct method

(3) Audio-lingual method

(4) Situational Language Teaching

3 What is listening ? Discuss the types and functions of listening skill. **10**

OR

Which are the barriers and the ways to improve listening skill ?

4 Write a detailed note on Speaking as a Communicative Skill. **10**

OR

Comment on the importance of Presentation Skill.

HB-311014

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C106 : Essay (English)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

Instruction : All questions carry equal marks.

1 Write a detailed note on any one. **35**

(a) Characteristics of the Shakespearean Tragedy.

(b) Paradise Lost : A Classical Epic.

2 Write an essay on any one : **35**

(a) Characteristics of Contemporary Indian Drama.

(b) ELT : Problems and Prospects.

HB-311039

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C101 : Sanskrit

(Classical Sanskrit Drama) (New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (ક) કોઈ પણ **બે** શ્લોકોનો અનુવાદ કરો : **10**

(1) तुरगविचयव्यग्रानुर्वीभिदः सगराध्वरे
कपिलमहसा रोषात्लुष्टान्पितुश्च पितामहान् ।
अगणिततनूतापस्तप्त्वा तपांसि भगीरथो
भगवति तव स्पृष्टानब्धिश्चिरादुदतीतरत् ॥

(2) वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे
न तु खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा ।
भवति हि पुनर्भूयान्भेदः फलं प्रति तद्यथा
प्रभवति शुचिर्बिम्बग्राहे मणिर्न मृदादयः ॥

(3) येनोद्गच्छद्विसकिसलयस्निग्धदन्ताङ्कुरेण
व्याकृष्टस्ते सुतनु लवलीपल्लवः कर्णमूलात् ।
सोऽयं पुत्रस्तब मदमुचां वारणानां विजेता
यत्कल्याणं बयसि तरुणे भाजनं तस्य जातः ॥

(4) शिशुर्वा शिष्या वा यदसि मम तत्तिष्ठतु तथा
विशुद्धेरुत्कर्षस्त्वयि तु मम भक्तिं द्रढयति ।
शिशुत्वं स्त्रैणं वा भवतु ननु वन्द्यासि जगतां
गुणाः पूजास्थानं गुणिषु न च लिङ्गं न च वयः ॥

(ખ) ગમે તે **બે** સસંદર્ભ સમજાવો : **4**

(1) नियतमजितवीर्य जृम्भते जृम्भकास्त्रम् ।

(2) आ ! कष्टां दशामनुप्रसन्नोऽस्मि ।

(3) महार्धस्तीर्थानामिव हि महतां कोऽप्यतिशयः ।

(4) देवि ! देवि ! लक्ष्मणमवेक्षस्व ।

2 (ક) 'ઉત્તરરામચરિત'ના આધારસ્થાનો જણાવી, કવિએ તેમાં કરેલાં ફેરફારો જણાવો. 10

અથવા

(ક) ભવભૂતિની નાટ્યકલા તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો. 10

(ખ) ગમે તે **એક** ટૂંકનોંધ લખો : 4

(1) ભવભૂતિનું સાહિત્યસર્જન.

(2) ભવભૂતિની પ્રણયભાવના.

3 (ક) 'ઉત્તરરામચરિત'ના આધારે સીતાના પાત્રને મૂલવો. 10

અથવા

(ક) ચંદ્રકેતુ અને કુશનું પાત્રાલેખન કરો. 10

(ખ) ગમે તે **એક** ટૂંકનોંધ લખો : 4

(1) નાટકમાં છાયા સીતા પ્રસંગનું મહત્ત્વ.

(2) ગર્ભાંક પ્રસંગ.

4 ઉત્તરરામચરિત અને મહાવીરચરિત નાટકોના મુખ્ય રસની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

4 મહાવીરચરિત અને માલતીમાધવના નાયકની તુલના કરો. 14

5 નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો : 14

(1) ઉત્તરરામચરિતના પાંચમા અંકનું નામ જણાવો.

(2) રાજા રામને જૃમ્ભકાસ્ત્રો કોની પાસેથી પ્રાપ્ત થયાં હતાં ?

(3) સીતાની પ્રિય સખીનું નામ શું હતું ?

(4) મહાવીરચરિત કયા પ્રકારનું રૂપક છે ?

(5) ભવભૂતિના માતા-પિતાનું નામ જણાવો.

(6) ઉત્તરરામચરિતના કેટલા અંકો છે ?

(7) રામે દંડકારણ્યમાં પ્રવેશ કરીને કોનો વધ કર્યો ?

(8) ભવભૂતિની શૈલી કઈ છે ?

(9) લોકોત્તર પુરુષોનાં ચિત્ત કોના જેવાં હોય છે ?

(10) રામની બહેનનું નામ જણાવો.

(11) ઉત્તરરામચરિતના પ્રથમ અંકનું નામ જણાવો.

(12) ભવભૂતિ કયા ગોત્રના હતા ?

(13) 'છાયા-સીતા' અંકમાં કઈ બે નદીઓનો સંવાદ છે ?

(14) ભવભૂતિની અંતિમ અને શ્રેષ્ઠ રચના કઈ છે ?

---

* H B - 3 1 1 0 4 0 *

HB-311040

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C102 : Sanskrit - Vedic Studies

(निरुक्त १–२) (New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** સસંદર્ભ સમજાવો : **8**

(1) इन्द्रियनित्यं वचनमौदुम्बरायणः ।

(2) न निर्बद्धा उपसर्गा अर्थान्निराहुरिति शाकटायनः नामाख्यातयोस्तु कर्मोपसंयोगद्योतका भगन्ति ।

(3) साक्षात्कृतधर्माणः ऋषयो बभूवुः । तेऽवरेभ्योऽसाक्षात्कृतधर्मस्यः उपदेशेन मन्त्रान् संप्रादुः ।

(4) सत्वप्रधानानि नामानि । भावप्रधानम् आख्यातम् ।

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** ટૂંકમાં સમજાવો. **6**

(1) चत्वारि पदजातानि।

(2) अनर्थकाः हि मन्त्राः इति कौत्सः चर्चा करो.

2 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** સસંદર્ભ સમજાવો : **8**

(1) न संस्कारमाद्रियेत विषयवत्यो हि वृत्तयो भवन्ति ।

(2) तत्र नामान्याख्यातजानीति शाकटायनो नैरुक्तसमयश्च । न सर्वाणीति गार्ग्योवैयाकरणानचैके ।

(3) अथापि चेत्सर्वाण्याख्यातजानि नामानि स्युः, यावभ्दिर्भावैः संप्रयुज्येत तावभ्नामधेयप्रतिलम्भःस्यात ।

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** ટૂંકમાં સમજાવો. **6**

(1) षड् भावविकारा भवन्तीति वार्ष्यायणिः ।

(2) अथापि ज्ञानप्रशंसा भवत्यज्ञाननिन्दा च ।

3 (A) યાસ્કે આપેલા નિર્વચનના પ્રથમ બે સિદ્ધાન્તો ઉદાહરણ સહ સમજાવો. **8**

અથવા

(A) निघण्टुनिरुक्तयोः सम्बन्धः । चर्चो. 8

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** ટૂંકમાં સમજાવો : 6

(1) अथ निपाताः उच्चावचेष्वर्थेषु निपतन्ति अप्युपमार्थे । अपि कर्मोपसङ्ग्रहार्थे अपि पदपूरणाः ।

(2) दण्डयः पुरुषः दण्डमर्हतीति वा । दण्डेन संपद्यते इति वा । दण्डो ददतेः धारयतिकर्मणः ।

4 (A) નીચેનામાંથી ગમે તે **ત્રણ**ના યાસ્કાનુસાર નિર્વચન આપો : 9

(1) आचार्यः

(2) अध्वर्युः

(3) आदित्यः

(4) स्वर्

(5) हिरण्यम

(6) उर्वीः

(7) समुद्रः

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે **એક** ટૂંકમાં સમજાવો : 5

(1) परः संनिकर्षः संहिता ।

(2) निघण्टवःનું નિર્વચન સમજાવો.

5 નીચેના પ્રશ્નોના સંક્ષેપમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે **સાત**) 14

(1) દૈવતકાણ્ડ કોને કહેવાય ?

(2) નિરુક્તએ વેદપુરુષનું કયું અંગ છે ?

(3) નિરુક્તના બીજા અધ્યાયના આરંભે શું આવેલું છે ?

(4) ગાર્ગ્યના મતે ઉપસર્ગો કેવા છે ?

(5) 'अध्वर' કોને કહેવાય ?

(6) ઔપમન્યુ એ નિઘંટુ શબ્દનો શો અર્થ કર્યો છે ?

(7) 'निपात' શબ્દો કેટલા પ્રકારના છે કયા કયા ?

(8) વેદાંગોના નામ જણાવો.

(9) 'आचार्य' શબ્દમાં કયા કયા ધાતુઓ છે ?

(10) નિરુક્ત ભણવાના અધિકારીઓ કોણ છે ?

HB-311041 Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C103 : Sanskrit

(Meghdut) (New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 (ક) અનુવાદ કરો : (ગમે તે બે) 10

(1) प्रत्यासन्ने नभसि दयिताजीवितालम्बनार्थी
जीमूतेन स्वकुशलमयीं हारयिष्यन्प्रवृत्तिम् ।
स प्रत्यग्रैः कुटजकुसुमैः कल्पितार्घाय तस्मै
प्रीतः प्रीतिप्रमुखवचनं स्वागतं व्याजहार ॥

(2) मन्दं मन्दं नुदति पवनश्चानुकूलो यथा त्वाम्
वामश्चायं नदति मधुरं चातकस्ते सगन्धः ।
गर्भाधानक्षणपरिचयान्नूनमाबद्धमालाः
सेविष्यन्ते नयनसुभगं खे भवन्तं बलाकाः ॥

(3) जालोद्गीर्णैरुपचितवपुः केशवसंस्कारधूपैः
बन्धुप्रीत्या भवनशिखिभिर्दत्तनृत्योपहारः ।
हर्म्येष्वस्याः कुसुमसुरभिष्वध्वखेदं नयेथाः
लक्ष्मीं पश्यन् ललितवनितापादरागाङ्कितेषु ॥

(4) तत्र स्कन्दं नियतवसतिं पुष्पमेघीकृतात्मा
पुष्पासारैः स्नपयतु भवान् व्योमगङ्गाजलार्द्रैः ।
रक्षाहेतोर्नवशशिभृता वासवीनां चमूना–
मत्यादित्यं हुतवहमुखे संभृतं तद्धि तेजः ॥

(ખ) સસંદર્ભ સમજાવો : (ગમે તે એક) 4

(1) कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाश्चेतनाचेतनेषु ।

(2) रिक्तः सर्वो भवति हि लघु पूर्णता गौरवाय ।

14

2 ટૂંકી નોંધ લખો : (ગમે તે **બે**)

(1) યક્ષે કરેલ મેઘની પ્રશંસા

(2) મેઘદૂત-ઊર્મિકાવ્ય તરીકે

(3) મેઘદૂતમાં ઉલ્લેખાયેલ ભૌગોલિક સ્થાનો

(4) કાલિદાસની કૃતિઓ

14

3 ટૂંકી નોંધ લખો : (ગમે તે **બે**)

(1) મેઘયાત્રા વર્ણન

(2) મેઘદૂતમાં ઉજ્જયિનીનું વર્ણન

(3) સંસ્કૃત સાહિત્યમાં મેઘદૂતનું પ્રદાન

(4) કાલિદાસનું જીવન

4 (ક) નીચેનામાંથી ગમે તે **બે** છંદોના લક્ષણ આપી ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. 8

(1) વસન્ત્તિલકા

(2) ઇન્દ્રવજ્રા

(3) શશીકલા

(4) શાર્દૂલવિક્રીડિત

6

(ખ) ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : (ગમે તે **ત્રણ**)

(1) યતિ એટલે શું ? સમજાવો.

(2) 17 અક્ષરના બે છંદોના નામ જણાવો.

(3) કયા ગણોમાં ત્રણેય લઘુ તેમજ ત્રણેય ગુરુ અક્ષરો હોય છે ?

(4) તોટક છંદ કેટલા અક્ષરોનો હોય છે ? તેનું બંધારણ જણાવો.

(5) વંશસ્થ છંદ કેટલા અક્ષરોનો હોય છે ? તેનું બંધારણ જણાવો.

(6) આર્યા અને ગીતિ છંદની માત્રાઓ જણાવો.

14

5 એક-બે વાક્યમાં ઉત્તર લખો :

(1) મેઘદૂતમાં કયા કયા પર્વતોનો ઉલ્લેખ કરાયો છે ?

(2) યક્ષે ક્રીડા કરતા હાથી જેવા મેઘને ક્યારે જોયો ?

(3) મેઘ કયા વંશમાં જન્મ્યો છે ?

(4) મેઘદૂતનો પ્રારંભ કયા શબ્દથી થાય છે ?

(5) મહાકાલનું મંદિર ક્યાં આવેલું છે ?

(6) દેવગિરિ પર્વત ઉપર કોણ નિવાસ કરે છે ?

(7) માલવપ્રદેશમાં વહેવાવાળી નદીનું નામ શું છે ?

(8) યક્ષોના રાજા કોણ છે ?

(9) મેઘદૂતમાં આવતા મહિનાના નામ જણાવો.

(10) मघोनः શબ્દ કોના માટે વપરાયો છે ?

(11) મેઘદૂતનો સાહિત્ય પ્રકાર કયો છે ?

(12) सुरगजः શબ્દ કોના માટે પ્રયોજાયો છે ?

(13) सारङ्ग શબ્દના જુદા જુદા અર્થો જણાવો.

(14) કાલિદાસ શબ્દ કયા સમાસથી બનેલો છે ?

HB-311042

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C104 : Sanskrit

(Epic Studies) (New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 (અ) નીચેના શ્લોકોનો અનુવાદ સહિત વિવરણ કરો : (ગમે તે બે) 10

(1) लाभे न हर्षयेद्यस्तु न व्यथेद्योऽवमानितः ।
असंमुठश्च यो नित्यं स राजवसतिं वसेत् ॥

(2) वीणेव मधुरभाषा गान्धारं साधु मूर्च्छिता ।
अन्यभाषत पाञ्चाली भीमसेनमनिन्दिता ॥

(3) अशीतिशतवर्षेयं माता न इति वादिनः ।
कुलधर्मोऽयमस्माकं पूर्वैराचरितोऽपि च ॥
समासजाना वृक्षेऽस्मिन्निति वै व्याहरन्ति ते ॥

(4) भीमोऽथ प्रथमं गत्वा रात्रौ छन्न उपाविशत् ।
मृगं हरिरिबादृश्यः प्रत्याकाङ्क्षत्स कीचकम् ॥

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે સંદર્ભ સમજાવો : 4

(1) कुलधर्मोऽयस्माकं पुर्वैराचरितोऽपि च ।

(2) यथा कर्कटकी गर्भमाधत्ते मृत्युमात्मनः ।

(3) मेघलेखाविनिर्मृक्तं दिवीव शशिमण्डलम् ।

(4) धर्मे स्थितास्मि सततं कुलशीलसमन्विता ।

2 (અ) મહાભારતના કર્તૃત્વની ચર્ચા કરો. 10

અથવા

(અ) મહાકવિ વ્યાસના જીવન અને વ્યક્તિત્વનું આલેખન કરો. 10

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ટૂંકનોંધ લખો : 4

(1) મહાભારત કાલિન સંસ્કૃતિનો પરિચય આપો.

(2) યુધિષ્ઠિરનું પાત્રાલેખન.

3 (અ) ધૌમ્ય મુનિનો ઉપદેશ તમારા શબ્દોમાં લખો. 10

અથવા

(અ) વિરાટપર્વમાં દ્રૌપદીએ વ્યક્ત કરેલી મનોવ્યથા વિશે લખો. 10

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ટૂંકનોંધ લખો : 4

(1) जीमूतवधप्रसंगः ।

(2) પાંડવોનો વિરાટનગરમાં પ્રવેશ.

4 (અ) મહાભારત ભારતીય સંસ્કૃતિનો વિશ્વકોશ છે. - ઉક્તિની સાર્થકતા ચર્ચો. 10

અથવા

(અ) મહાભારતની કાવ્યશૈલી આલેખો. 10

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ઉપર ટૂંકીનોંધ લખો : 4

(1) કીચકવધ પ્રસંગ

(2) વિરાટપર્વની ઉપમાઓ.

5 નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે સાત) 14

(1) વિરાટપર્વનો પ્રારંભ કોના પ્રશ્નથી થાય છે ?

(2) ધૌમ્ય મુનિ કોણ હતા ?

(3) વિરાટપર્વના કયા અધ્યાયમાં જીમૂતવધ પ્રસંગ નિરૂપાયેલો છે ?

(4) સહસ્ત્રનેત્ર શબ્દ કોના માટે પ્રયોજાયેલો છે ?

(5) મહાભારત કુલ કેટલા પર્વોમાં વિભક્ત થયેલું છે ?

(6) કયા ઋષિના યજ્ઞથી અગ્નિને અરુચિ ઉત્પન્ન થઈ ?

(7) અજ્ઞાતવાસ દરમિયાન વિરાટનગરમાં નકુલ અને સહદેવ કયા નામ ધારણ કરે છે ?

(8) અજ્ઞાતવાસમાં જતાં પહેલાં પાંડવોએ પોતાના શસ્ત્રો ક્યાં છુપાવ્યા ?

(9) મહાભારતની સમગ્ર કથાનું શ્રુતિફળ શું છે ?

(10) મહર્ષિ વ્યાસ કોના પુત્ર હતા ?

HB-311043 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C105 : Sanskrit
(Vyakaran Shastra) (New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 (અ) નીચેના સૂત્રો સમજાવો : (ગમે તે બે) 8

(1) इको यणचि । ६/१/७७

(2) एचोऽयवायावः । ६/१/७८

(3) उरण् रपरः । १/१/५१

(4) ईइदेद्विवचनम् प्रगृह्यम् । १/१/११

(બ) નીચેની ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે એક) 6

(1) વૈયાકરણ સિદ્ધાન્ત કૌમુદી શીર્ષક

(2) ભટ્ટોજિ દીક્ષિત.

2 (અ) નીચેના સૂત્રો સમજાવો : (ગમે તે બે) 8

(1) वृद्धिरादैच् । २/२/१

(2) अकः सवर्णे दीर्घ । ६/२/१०१

(3) आंत् । २/२/१५

(4) पूर्वत्रासिद्धम् । ८/२/१

(બ) નીચેની ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે એક) 6

(1) સન્ધિ અને તેના પ્રકારો

(2) વ્યાકરણ અધ્યયનનાં પ્રયોજનો.

3 વેદાઙ્ગ એટલે શું ? વેદાઙ્ગોની વિસ્તૃત સમીક્ષા કરો. 14

અથવા

3 નીચેની ટૂંકનોંધ લખો : 14

(1) પાણિનિ

(2) ઉદાત્ત - અનુદાત્ત - સ્વરિત.

4 નીચેની ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે) 14

(1) ऋग्वेદના શિક્ષાગ્રન્થો

(2) શિક્ષાશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ - વિકાસ

(3) ઉત્તમપાઠકનાં લક્ષણો

(4) ઉચ્ચારણના પ્રયત્નો.

5 (અ) નીચેની ખાલીજગ્યા પૂરો : 7

(1) इकोयणचि સૂત્રમાં _____ અને _____ પ્રત્યાહાર છે. (अक्, इण्, इक्, यण्)

(2) શિક્ષા વેદપુરુષનું _____ અંગ છે. (નાસિકા, મુખ, આંખ)

(3) વૈયાકરણ સિદ્ધાન્ત કૌમુદી _____ પ્રકારનો ગ્રન્થ છે. (પ્રકરણ, પ્રક્રિયા, સૂત્ર)

(4) વ્યાકરણ શાસ્ત્રના અધ્યયનનાં _____ પ્રયોજનો છે. (5, 6, 7)

(5) अच् સન્ધિને _____ સંધિ પણ કહે છે. (વિસર્ગ, સ્વર, યણ્)

(6) _____ વ્યાકરણની પ્રક્રિયામાં ભાગ લેતા નથી. (इत्, हल्, यर्)

(બ) નીચેના જોડકાં જોડો : 7

(અ)	(બ)
(1) અષ્ટાધ્યાયી	(1) પાણિનિ શિક્ષા
(2) લઘુ સિદ્ધાન્ત કૌમુદી	(2) ૫. પ્રકાર
(3) વ્યંજન સન્ધિ	(3) પાદ
(4) ऋग्वेद	(4) યાજ્ઞવલ્ક્ય શિક્ષા
(5) યજુર્વેદ	(5) हल् સન્ધિ
(6) છન્દશાસ્ત્ર	(6) વરદરાજ
(7) સન્ધિ	(7) પાણિનિ

* H B - 3 1 1 0 0 1 - G *

HB-311001-G

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C101 : Economics

(Micro Economics-I) (New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપો. એકમલક્ષી અને સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

1 એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ સમજાવી એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રની મર્યાદાઓ તપાસો.

2 સેમ્યુલસનના માગની અભિવ્યક્તિની પસંદગીના સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

2 માર્શલનો ઘટતા સીમાંત તૃષ્ટિગુણનો અભિગમ આકૃતિની મદદથી સમજાવો.

3 માંગની મૂલ્યસાપેક્ષતાના પ્રકારો મહત્ત્વ સાથે સમજાવો. 14

અથવા

3 ગ્રાહકના માર્શલ દ્વારા આપેલ અધિક સંતોષના માપદંડની ચર્ચા કરો.

4 કલ્યાણ અર્થશાસ્ત્રનો પીગુનો સિદ્ધાંત ચર્ચો. 14

અથવા

4 આર્થિક કલ્યાણ અંગેનું હિક્સ-કાલ્ડોરના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન કરો.

5 (અ) એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો : 7

(1) આંશિક સમતુલા એટલે શું ?

(2) તટસ્થ વક્ર એટલે શું ?

(3) ક્રમદર્શી તૃષ્ટિગુણ એટલે શું ?

(4) ગતિશીલ વિશ્લેષણનો અર્થ આપો.

(5) કલ્યાણલક્ષી અર્થશાસ્ત્ર એટલે શું ?

(6) સેમ્યુલસન-બર્ગસનનું સામાજિક કલ્યાણ વિધેય શું છે ?

(7) પેરેટો ઈષ્ટતા એટલે શું ?

(બ) નીચેના વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે જણાવો :

(1) 'Economics of Welfare' એ એ.સી. પીગુએ લખ્યું છે.

(2) મૂડીવિષયક વસ્તુઓ ગ્રાહકની જરૂરિયાતોને પ્રત્યક્ષ રીતે સંતોષે છે.

(3) ગ્રાહકના અધિક સંતોષનો ખ્યાલ આલ્ફ્રેડ માર્શલે આપ્યો હતો.

(4) સામાજિક કલ્યાણ વિધેયનો ખ્યાલ પ્રો. બર્ગસને આપ્યો હતો.

(5) સિદ્ધાંત એ સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનો મહત્ત્વનો ભાગ છે.

(6) પીગુનો કલ્યાણનો ખ્યાલ ઉત્પાદન પર આધારિત છે.

(7) ગ્રાહકના અધિક સંતોષના ચાર ખ્યાલો પ્રો. હિક્સે આપ્યા હતા.

HB-311002-G Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C102 : Economics

(Macro Economics-1)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

1 રાષ્ટ્રીય આવકના ખ્યાલો સ્પષ્ટ કરો. રાષ્ટ્રીય આવક માપવાની જુદી જુદી પદ્ધતિઓનું વિશ્લેષણ કરો. 14

અથવા

1 કેઈન્સના આવક અને રોજગારીના સિદ્ધાંતની ટીકાત્મક ચર્ચા કરો. 14

2 મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતાનો અર્થ સમજાવો. મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતાને અસરકરતા પરિબળો ચર્ચો. 14

અથવા

2 ગતિવર્ધનનો સિદ્ધાંત તેની મર્યાદાઓ સહિત ચર્ચો. 14

3 IS-LM રેખાઓની મહત્તમની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો. IS-LM રેખાઓના ઢાળ કેવા હોય છે? શા માટે તે એવા હોય છે? શું IS-LMની સમતુલા સ્થિર હોય છે? વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 14

અથવા

3 IS-LM મોડેલ દ્વારા નાણાકીય અને રાજકોષીય નીતિની સમજૂતી આપો. 14

4 પુરવઠાલક્ષી અર્થશાસ્ત્રના અભિગમની ટીકાત્મક ચર્ચા કરો. 14

અથવા

4 આર્થિક સ્થિરતા માટે અપનાવાયેલ બેરોજગારી નિવારવાની નીતિની ભારતના સંદર્ભમાં અસરકારકતા તપાસો. 14

5 એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો. 14

(1) રાષ્ટ્રીય આવકનો અર્થ આપો.

(2) સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ આપો?

(3) મૂડી રોકાણ ગુણકનું સૂત્ર લખો.

(4) સરેરાશ વપરાશ વૃત્તિનું સૂત્ર લખો.

(5) પ્રો. કેઈન્સનું પુસ્તક કઈ સાલમાં પ્રકાશિત થયું.

(6) N. N. P.નું પૂરું નામ આપો.

(7) IS-LM મોડેલ કોણે રજૂ કર્યું?

(8) બેકારીનો કુદરતી દર એટલે શું?

(9) વ્યાજ દરનો અર્થ સમજાવો.

(10) નાણાકીય નીતિ એટલે શું?

(11) કેઈન્સ કઈ નીતિના હિમાયતી હતા.

(12) ચોખ્ખી રાષ્ટ્રીય પેદાશ એટલે શું?

(13) મૂડી રોકાણ વિધેય કોના પર આધારિત છે?

(14) IS-LM મોડેલ કેટલા પરિબળો વચ્ચેની સમતુલા દર્શાવે છે?

HB-311003-G

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C103 : Managerial Economics - I

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

સૂચના : બધા પ્રશ્નોના ગુણ સમાન છે.

1 સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્ર એટલે શું ? તેના લક્ષણો અને સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

1 (અ) સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રએ અર્થશાસ્ત્ર સાથે કેવી રીતે સંકળાયેલ છે ? સમજાવો. 7

(બ) સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રીની જવાબદારીઓ સમજાવો. 7

2 (અ) $U = 4x^3y^3$ તૃષ્ટિગુણ વિધેય છે અને $x + 2y = 12$ બજેટ સમીકરણ છે. 7
મહત્તમ તૃષ્ટિગુણ મેળવવા x અને yની કિંમત મેળવો.

(બ) દર્શાવેલમાંથી કોઈપણ **ત્રણ** માટે $\frac{dy}{dx}$ શોધો : 7

(1) $y = 100x - x^2$

(2) $y = \frac{3}{x^4} - \frac{7}{x^3}$

(3) $xy = 100$

(4) $y = 5x^2 + 3x - 2$

(5) $y = (x + 2)(x + 5)$

(6) $y = \frac{2x+1}{3x+1}$

અથવા

2 સુરેખ આયોજનનો અર્થ સમજાવો. સુરેખ આયોજન અભિગમની પાયાની ધારણાઓ અને મર્યાદાઓ સમજાવો. 14

3 માંગની આગાહીનો ઉદ્દેશ્ય શું છે ? માંગની આગાહીની વલણ પદ્ધતિઓનો ઉપયોગો અને મર્યાદાઓ વર્ણવો. 14

અથવા

3 (અ) ડેલ્ફી પદ્ધતિ એટલે શું ? માંગની આગાહીમાં તેનો શું ઉપયોગ થાય છે ? 7

(બ) માંગની આગાહી માટેની પરિસ્થિતિ નિર્દેશક પદ્ધતિ ચર્ચો. 7

4 (અ) ખર્ચવત્તા કિંમત પદ્ધતિ ચર્ચો. 7

(બ) વસ્તુના જીવનચક્રના વિવિધ તબક્કાએ કિંમત નીતિઓ સમજાવો. 7

અથવા

4 ''પીકલોડ કિંમત નીતિ''નો તમે શું અર્થ કરો છો ? તેના લાભ અને ગેરલાભ કયા છે ? 14

5 નીચેના પ્રશ્નો માટે સાચો જવાબ પસંદ કરી તમારી ઉત્તરવહીમાં તેનો માત્ર નંબર દર્શાવો : 14

(1) મૂડી સંચાલનનો ઉદ્દેશ શું છે ?

(A) મૂડી સંચય

(B) મૂડી ખર્ચનું આયોજન અને નિયંત્રણ

(C) મૂડી ખર્ચ

(D) મૂડી એકત્રિત કરવી

(2) અભિપ્રાય મત પદ્ધતિ (opinion poll method)માં નીચેનામાંથી શેનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે ?

(A) ડેલ્ફી પદ્ધતિ

(B) બજાર અભ્યાસો અને પ્રયોગ

(C) નિષ્ણાંત અભિપ્રાય પદ્ધતિ

(D) ઉપરોક્ત બધા

(3) મૂલ્ય વ્યૂહરચનાને અસર કરનારાં મહત્ત્વનાં પરિબળો કયા છે ?

(A) માંગ

(B) કિંમત નિર્ધારણ નીતિ

(C) વેચાણ પ્રયુક્તિઓ

(D) ઉપરોક્ત બધા

(4) જો કુલ ખર્ચ વિધેય $C = f(x)$ હોય, તો સીમાંત ખર્ચ = _____.

(A) $\frac{C}{x}$ (B) $\frac{AC}{Ax}$

(C) $\frac{dC}{dx}$ (D) એકપણ નહિ

(5) વિધેય $y = f(x)$ ને _____ બનાવવા માટે જરૂરી અને પર્યાપ્ત શરત $f'(x) = 0$ અને $f''(x) < 0$ છે.

(A) શૂન્ય (B) ન્યૂનતમ

(C) મહત્તમ (D) એકપણ નહિ

(6) કઈ પદ્ધતિ હેઠળ ઉત્પાદક રોકેલી મૂડી પર પૂર્વ નિર્ધારિત દરે વળતર મેળવવાનું નક્કી કરે છે ?

(A) વળતર દર કિંમત નીતિ (B) નિયંત્રિત કિંમતો

(C) ચાલુ દર કિંમત નીતિ (D) પૂર્ણ ખર્ચ કિંમત નીતિ

(7) સીમેંટ, સ્ટીલ વગેરે જેવી ચોક્કસ મહત્ત્વની વસ્તુઓ માટે સરકાર કાયદાકીય રીતે કિંમત નક્કી કરે તે _____ કહેવાય છે.

(A) પીક-લોડ કિંમત નીતિ (B) સ્કીમિંગ કિંમત નીતિ

(C) નિયંત્રિત કિંમતો (D) માર્ક-અપ કિંમત નીતિ

(8) સામયિક શ્રેણી પર આધારિત વલણ પ્રોજેક્ટ્સ પદ્ધતિમાં નીચેનામાંથી કોનો સમાવેશ થાય છે. જ્યારે કોઈ વસ્તુ નિયંત્રિત કિંમત અને મુક્ત કિંમત હેઠળ આવે છે ત્યારે તેને _____ કહેવાય છે.

(A) અનિશ્ચિત કિંમત નીતિ (B) ખર્ચવત્તા કિંમત નીતિ

(C) દ્વૈત કિંમત નીતિ (D) એકપણ નહિ

(9) સામયિક શ્રેણી પર આધારિત વલણ પ્રોજેક્ટ્સ પદ્ધતિમાં નીચેનામાંથી કોનો સમાવેશ થાય છે ?

(A) બોક્ષ-જેનેકિંસ પદ્ધતિ (B) આલેખ પદ્ધતિ

(C) ન્યૂનતમ વર્ગ પદ્ધતિ (D) ઉપરોક્ત બધા

(10) જો $u = f(x); v = g(x)$ અને $y = u \cdot v$ હોય તો, $\frac{dy}{dx}$ = _____.

(A) $\frac{du}{dx} \times \frac{dv}{dx}$ (B) $v \cdot \frac{du}{dx} + u \cdot \frac{dv}{dx}$

(C) $\frac{du}{dx} + \frac{dv}{dx}$ (D) $u \cdot \frac{dv}{dx} - v \cdot \frac{du}{dx}$

(11) માંગની આગાહી શેના માટે ઉપયોગી છે ?

(A) ફક્ત પ્રવર્તમાન વસ્તુઓ માટે

(B) ફક્ત નવી વસ્તુઓ માટે

(C) (A) અને (B) બંને

(D) ફક્ત અવેજી વસ્તુઓ માટે

(12) પ્રોજેક્ટ મૂલ્યાંકનમાં નીચેનામાંથી કઈ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે ?

(A) આંકડાશાસ્ત્ર

(B) કાર્યલક્ષી સંશોધન

(C) સુરેખ આયોજન

(D) ઉપરોક્ત બધા

(13) નીચેનામાંથી મહત્તમ નફા માટેની શરત _____.

(A) $\frac{d^2\pi}{dQ^2}$

(B) $\frac{d\pi}{dQ}=0$

(C) ઉપરોક્ત (A) અને (B) બંને

(D) આમાંથી એકપણ નહિ

(14) વૈકલ્પિક ખર્ચ _____ છે.

(A) વધારાનો ખર્ચ

(B) સાધનોનો ખર્ચ

(C) જતા કરેલ શ્રેષ્ઠ વિકલ્પનું ખર્ચ

(D) આમાંથી એકપણ નહિ.

HB-311004-G

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01C104 : Economics

(International Economics - I)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(2) દરેક પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

1 આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારનો સાધન-પરિમાણ તફાવતનો સિદ્ધાંત સમજાવો. 14

અથવા

1 (અ) રીઝન્સકી થીયરીની ચર્ચા કરો.
(બ) સ્ટોલપર સેમ્યુલસનની થીયરી જણાવો.

2 દરખાસ્ત રેખાઓ એટલે શું ? વેપારની શરતો અંગેનો દરખાસ્ત રેખાનો સિદ્ધાંત સમજાવો. 14

અથવા

2 (અ) પ્રો. મિલનો પારસ્પરિક માંગનો સિદ્ધાંત ટૂંકમાં સમજાવો.
(બ) વેપારની શરતોને અસર કરતાં પરિબળો જણાવો.

3 મુક્ત વેપાર નીતિના ફાયદાઓ અને ગેરફાયદાઓ જણાવો. 14

અથવા

3 (અ) સંરક્ષણની તરફેણમાં બાળ ઉદ્યોગની દલીલ તપાસો.
(બ) ઈષ્ટતમ જકાત વિશે ટૂંકનોંધ લખો.

4 વિશ્વ વેપાર સંગઠન (WTO)ના હેતુઓ અને કાર્યો ચર્ચો. 14

અથવા

4 (અ) વિશ્વ બેંકના (World Bank) ઉદ્દેશો ચર્ચો.
(બ) નોંધ લખો : આંતરરાષ્ટ્રીય નાણા ભંડોળ (IMF)

[Contd...

5 યોગ્ય વિકલ્પની પસંદગી કરો : (M.C.Q.)

(1) નિરપેક્ષ ખર્ચ તફાવતનો ખ્યાલ કયા અર્થશાસ્ત્રીએ રજૂ કર્યો ?

(A) ઍડમ સ્મિથ (B) રિકાર્ડો

(C) માર્શલ (D) મીલ

(2) નીચેનામાંથી કઈ પરિસ્થિતિમાં આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપાર શક્ય નહીં બને ?

(A) શૂન્ય ખર્ચ તફાવત (B) સમાન ખર્ચ તફાવત

(C) તુલનાત્મક ખર્ચ તફાવત (D) નિરપેક્ષ ખર્ચ તફાવત

(3) આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર આનુ પરિણામ છે.

(A) રાજકીય સંબંધો (B) સહકાર

(C) શ્રમ વિભાજન (D) આંતરિક વેપાર

(4) તુલનાત્મક ખર્ચ-લાભનો સિદ્ધાંત કયાં અર્થશાસ્ત્રીએ રજૂ કર્યો ?

(A) ઍડમ સ્મિથ (B) ડેવિડ રિકાર્ડો

(C) માર્શલ (D) મીલ

(5) કોઈ દેશે અન્ય દેશની વસ્તુ મેળવવા પોતાની વસ્તુના વધુ એકમ ચૂકવવા પડે તો વેપારની શરતો કેવી ગણાય ?

(A) પ્રતિકૂળ (B) અનુકૂળ

(C) સમતોલ (D) આમાંથી કંઈ પણ નહીં

(6) જો કોઈ દેશની નિકાસ વસ્તુની માંગ મૂલ્ય અનપેક્ષ હોય તો વેપારની શરતો કેવી હશે ?

(A) પ્રતિકૂળ (B) અનુકૂળ

(C) સમતોલ (D) અનિશ્ચિત

(7) આવક વેપારની શરતોનો ખ્યાલ કોણે આપ્યો હતો ?

(A) વાઈનર (B) ઍડમ સ્મિથ

(C) ટાઉઝિંગ (D) ડોરાન્સ

(8) નિવેદન રેખાઓનો સિદ્ધાંત કોણે રજૂ કર્યો ?

(A) માર્શલ-એજવર્થ (B) મિલ

(C) રિકાર્ડો (D) હેક્સર

(9) મુક્ત વેપારને લીધે ગ્રાહકોનું કલ્યાણ

(A) અનિશ્ચિત રહે (B) ઘટે છે

(C) વધે છે (D) સ્થિર રહે છે

(10) નીચેનામાંથી કયા પ્રકારની બેકારી દૂર કરવા માટે સંરક્ષણ નીતિ અસરકારક છે ?

(A) કામચલાઉ (B) કાયમી

(C) ઋતુગત (D) શિક્ષિત

(11) નીચેનામાંથી કયું પરિબળ વ્યાપારની શરતને અસર કરશે નહીં ?

(A) રાજકીય સંબંધો (B) અવમૂલ્યન

(C) જકાત (D) આયાત

(12) ''ગેટ'' નું આઠમું રાઉન્ડ_____રાઉન્ડ તરીકે ઓળખાય છે.

(A) જીનીવા (B) રૂસ

(C) ઉરૂગ્વે (D) બ્રિટન બુડ્ઝ

(13) IMF અને વિશ્વબેંકની સ્થાપના કઈ કોન્ફરન્સમાં થઈ હતી ?

(A) લંડન વર્લ્ડ કોન્ફરન્સ (B) બ્રેટન વુડ્ઝ

(C) ઉજી વર્લ્ડ સમીટ (D) વોશિંગ્ટન કોન્ફરન્સ

(14) IBRD (International Bank for Reconstruction and Development)ને _____તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

(A) આંતરરાષ્ટ્રીય બેંક

(B) આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાભંડોળ

(C) વિશ્વ બેંક

(D) એકઝિમ બેંક

---

* H B - 3 1 1 0 0 6 - G *

HB-311006-G

Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01E106 : Economics

(Research Mythology in Economics-1)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

1 મધ્યક, મધ્યસ્થ અને બહુલકનો અર્થ ઉદાહરણ સહિત સમજાવી તેના ગુણ અને દોષોની ચર્ચા કરો. **14**

અથવા

1 (અ) વિષમતાનો અર્થ આપી વિષમતાના પ્રકારો સમજાવો. **7**

(બ) નીચેના આવૃત્તિ વિતરણમાંથી ચતુર્થક વિચલન અને ચતુર્થક વિચલનાંક શોધો : **7**

x	2	3	4	5	6	7	8	9
f	4	16	10	14	17	12	10	7

2 સંભાવનાનો અર્થ ઉદાહરણ દ્વારા સમજાવી બેઈઝના નિયમની ચર્ચા કરો. **14**

અથવા

2 દ્વિપદી વિતરણ અને પોયસન વિતરણ સમજાવો. **14**

3 યદચ્છ ચલ અને ગાણિતિક અપેક્ષાનો અર્થ આપી બંનેના ગુણધર્મોની ચર્ચા કરો. **14**

અથવા

3 (અ) સંયુક્ત સંભાવના ઉદાહરણ સહિત વિસ્તારપૂર્વક સમજાવો. **7**

(બ) બે સમઘન પાસા એક સાથે ઉછાળવામાં આવે તો અંકોનો સરવાળો 10 મળવાની સંભાવના શોધો. **7**

4 સમષ્ટિ અને નિદર્શનના ખ્યાલો ઉદાહરણ સહિત સમજાવી વિવિધ પ્રકારના નિદર્શન વિતરણો ચર્ચો. **14**

અથવા

4 સારા નિદર્શનની લાક્ષણિકતાની ચર્ચા કરી નિદર્શન અને બિન-નિદર્શનની ત્રુટિ સમજાવો. 14

14

5 આંતરિક વિકલ્પોના આધારે સાચા વિકલ્પની પસંદગી કરો :

(1) નીચેનામાંથી કયું મધ્યવર્તી સ્થિતિનું માપ છે ?

(A) મધ્યક (B) ચતુર્થક વિચલન

(C) પ્રમાણિત વિચલન (D) વિસ્તાર

(2) જો 10 અવલોકનોનો મધ્યક 15 હોય તો અવલોકનોનો સરવાળો કેટલો હશે ?

(A) 50 (B) 100

(C) 150 (D) 10

(3) પ્રસારમાનનાં માપો કેટલાં છે ?

(A) બે (B) ચાર

(C) છ (D) આઠ

(4) જો એક માહિતીના બધા અવલોકનોની સમાન કિંમત 16 છે, તેનો બહુલક કેટલો હશે ?

(A) 8 (B) 10

(C) 12 (D) 16

(5) જો $P(A) = 0$ થાય તો _____ ઘટના કહેવાય.

(A) પૂરક ઘટના (B) શક્ય ઘટના

(C) અશક્ય ઘટના (D) આપેલ બધા જ

(6) એક લીપ વર્ષમાં 53 રવિવાર હોવાની સંભાવના _____.

(A) $\frac{2}{7}$ (B) $\frac{3}{7}$

(C) $\frac{4}{7}$ (D) $\frac{5}{7}$

(7) જો A અને B પરસ્પર નિવારક ઘટનાઓ હોય તો $A \wedge B =$ _____.

(A) 0 (B) ϕ

(C) 1 (D) 2

(8) લોટરી પદ્ધતિ એ કયા પ્રકારનું નિદર્શન છે ?

(A) હેતુલક્ષી (B) ક્વોટા

(C) રેન્ડમ (D) મિશ્ર

(9) પ્રામાણ્ય વિતરણમાં વિષમતા કેટલી છે ?

(A) 0 (B) 1

(C) -1 (D) $\frac{1}{2}$

(10) સમષ્ટિમાંથી પસંદ કરેલ નિદર્શ કેવા હોવા જોઈએ ?

(A) પૂર્વગ્રહયુક્ત (B) પૂર્વગ્રહરહિત

(C) સરલ (D) સમાન

(11) સ્તરિત નિદર્શનમાં સમષ્ટિના એકમોની પસંદગી _____ હોય છે.

(A) સામૂહિક (B) કુદરતી

(C) વ્યક્તિગત (D) બધા જ

(12) ક્વોટા નિદર્શનના કેટલા પ્રકારો છે ?

(A) બે (B) ત્રણ

(C) ચાર (D) પાંચ

(13) પોયસન વિતરણ સૂત્રમાં eની કિંમત = _____.

(A) 2.7182 (B) 2.7183

(C) 2.8317 (D) 2.8371

(14) સંભાવનાની વધુમાં વધુ કિંમત _____.

(A) 1 (B) 10

(C) –1 (D) –10

HB-311007-G Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2022

MA01E107 - Economics

(Environment Economics-1)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

સૂચના : (1) બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(2) બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

1 પર્યાવરણ નિવસનતંત્ર અને પરિસ્થિતિ વિજ્ઞાનનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી પર્યાવરણ અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેનો સંબંધ ચકાસો. 14

અથવા

1 પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા, મહત્ત્વ અને વિષયવસ્તુની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 14

2 પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્રમાં બજારની નિષ્ફળતા એટલે શું ? આ પ્રકારની નિષ્ફળતા માટેના વિવિધ કારણોની સમજ આપો. 14

અથવા

2 ખાનગી, જાહેર અને સહિયારી સંપત્તિના લક્ષણોની ચર્ચા કરો. સહિયારી સંપત્તિના સંસાધનોની કરૂણાંતિકા શું છે ? 14

3 પર્યાવરણીય નીતિનાં સાધનો સવિસ્તાર સમજાવો. 14

અથવા

3 ભારતની પર્યાવરણ નીતિનાં હેતુઓ અને મર્યાદાઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 14

4 ટકાઉ વિકાસ એટલે શું ? તેના લક્ષણો અને નિર્દેશકોની વિગતે ચર્ચા કરો. 14

અથવા

4 ટકાઉ વિકાસનાં સંદર્ભમાં 'મર્યાદિત વિકાસ' અને 'શૂન્ય વિકાસ'ના ખ્યાલો રજૂ કરો. 14

5 બહુવિકલ્પ પ્રશ્નો : 14

(1) _____ કુદરતી સંપત્તિની અછતનાં પ્રશ્ન સાથે સંકળાયેલ છે.
(નાણાવાદી વિચારધારા / પર્યાવરણીયશાસ્ત્રી વિચારધારા)

(2) ઉષ્માગતિક વિજ્ઞાનમાં નિયમ મુજબ ઉર્જાશક્તિને ઉત્પન્ન કરવી કે તેનો વિનાશ કરવો._____ (શક્ય છે / શક્ય નથી)

(3) સામાજિક ખર્ચ = ખાનગી ખર્ચ +_____બાહ્ય અસરો. (નકારાત્મક/હકારાત્મક)

(4) પર્યાવરણ તથા તેમાં રહેલી જૈવિક સૃષ્ટિ વચ્ચેનાં સંબંધને નિવસનતંત્ર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
(a) ખરું (b) ખોટું

(5) રાસાયણિક ખાતર અને જંતુનાશક દવાઓનાં ઉપયોગથી લાંબે ગાળે જમીનની ફળદ્રુપતા પર વિપરીત અસર થઈ શકે છે.
(a) ખરું (b) ખોટું

(6) જ્યારે ખાનગી સીમાન્ત ખર્ચ, સીમાન્ત સામાજિક ખર્ચ કરતા વધી જાય ત્યારે નકારાત્મક બાહ્ય અસરો ઉદ્ભવે છે.
(a) ખરું (b) ખોટું

(7) નકારાત્મક ખર્ચ સ્પીલ ઓવર એટલે શું ?
(a) વધારે વસ્તુ ખૂબ નીચી કિંમતે
(b) હવાના પ્રદૂષણ અને શિક્ષણ તેનું ઉદાહરણ છે
(c) વાહન વ્યવહાર અને રસીકરણ તેના ઉદાહરણ છે
(d) ઓછી વસ્તુ ખૂબ વધારે કિંમતે

(8) બજાર નિષ્ફળતા એટલે શું ?
(a) બજારને સાધનોની કાર્યક્ષમ વહેંચણી કરતા કંઈક રોકે છે
(b) ગ્રાહકો અને ઉત્પાદકો બંનેનો અધિક સંતોષ મહત્તમ થાય છે.
(c) પોતાના લાભને વધારવાના વ્યક્તિઓના વર્તનવાળું મફત બજાર સામાજિક રીતે ઈચ્છનીય પરિણામ લાવશે
(d) ઉપરના એકપણ જવાબ સાચો નથી

(9) ગુજરાતમાં પ્રદૂષણ નિવારણ માટે ગુજરાત મેરીટાઈમ બોર્ડ કાર્યરત છે.

(a) ખરું (b) ખોટું

(10) નીચેનામાંથી ક્યો જવાબ બજાર નિષ્ફળતા નથી ?

(a) વિષય માહિતી (b) ઈજારાઓ

(c) બાહ્યતાઓ (d) કદની અસરો

(11) કોઈપણ નિવસનતંત્રનાં સંતુલન માટે જૈવ વૈવિધ્ય અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે.

(a) ખરું (b) ખોટું

(12) પર્યાવરણીય સંરક્ષણધારો ૧૯૮૬થી ભારતમાં લાગુ કરાયો હતો ?

(a) ખરું (b) ખોટું

(13) સહિયારા ચરાણનો વિસ્તાર (ગોચર) સામુદાયિક સંપદા સંસાધન નથી.

(a) ખરું (b) ખોટું

(14) પોષણક્ષમ વિકાસ (ટકાઉ વિકાસ) એટલે ભવિષ્યની પેઢીઓની જરૂરિયાતોનો ભોગ આપીને 'વર્તમાન પેઢીની જરૂરિયાતો સંતોષવી તે'.

(a) ખરું (b) ખોટું

M.A-1 2022 સંપૂર્ણ

EEN-311015 Seat No. _____ સરૂ

ગુદા વિકલ્પો

M. A. (Sem. 1) Examination

February-2022

MA01C101 : Gujarati

(Prashisht Krutio)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 પ્રશિષ્ટ કૃતિ એટલે શું ? અર્થ સ્પષ્ટ કરી પ્રશિષ્ટ કૃતિની વિભાવના સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

1 પ્રશિષ્ટ કૃતિની લાક્ષણિકતાઓ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. 14

2 પદના સ્વરૂપલક્ષણોને ધ્યાનમાં રાખીને શ્રી કે. કા. શાસ્ત્રી સંપાદિત 'મીરાંનાં પદો'નું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

2 કોઈપણ **બે** વિશે નોંધ લખો : 14

(1) પદ સાહિત્ય સ્વરૂપનાં લક્ષણો.

(2) મીરાંનાં કૃષ્ણ પ્રેમાલાપનાં પદો.

(3) મીરાંનાં વ્રજભાવનાં પદો.

(4) મીરાંનાં પદોની ભાષા.

3 નવલકથાના સ્વરૂપ લક્ષણોને આધારે 'કરણઘેલો' નવલકથાની સમગ્રલક્ષી ચર્ચા કરો. 14

અથવા

3 કોઈપણ **બે** વિશે નોંધ લખો : 14

(1) નવલકથા સ્વરૂપનાં લક્ષણો.

(2) 'કરણઘેલો'ની વસ્તુ સંકલના.

(3) 'કરણઘેલો'માં પાત્રાલેખન.

(4) 'કરણઘેલો' નવલકથાની ભાષાશૈલી.

4 નાટકના સ્વરૂપ લક્ષણોને ધ્યાનમાં રાખીને 'રાઈનો પર્વત' નાટકની સમગ્રલક્ષી ચર્ચા કરો. 14

અથવા

4 કોઈપણ **બે** વિશે નોંધ લખો : 14

(1) નાટક સ્વરૂપનાં વ્યાવર્તક લક્ષણો.

(2) 'રાઈનો પર્વત'ની વસ્તુસંકલના.

(3) 'રાઈનો પર્વત'માં સંઘર્ષનું તત્વ.

(4) રાઈનું પાત્રાલેખન.

5 નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો : 14

(1) પ્રશિષ્ટ કૃતિમાં _____નું તત્ત્વ રહેલું હોય છે.

(અ) ચિરંતન સૌંદર્યતત્વ (બ) ચિરંતન ભક્તિતત્વ

(ક) ચિરંતન સામાજિક તત્વ (ડ) ચિરંતન વૈજ્ઞાનિક તત્વ

(2) પ્રશિષ્ટ કૃતિ પોતાના સમયના યુગબળોને આવરી લઈને _____ ની માવજત સહજ રીતે કરતી હોય છે.

(અ) ઉચ્ચ વિચારો (બ) ઉચ્ચ જીવનમૂલ્યો

(ક) ઉચ્ચ આદર્શો (ડ) ઉચ્ચ ઉપદેશો

(3) 'પ્રશિષ્ટતા' વિશેના 'What is Classic ? નિબંધના કર્તા _____ છે.

(અ) પ્લેટો (બ) એરિસ્ટોટલ

(ક) લોન્જાઈનસ (ડ) ટી. એસ. એલિયટ

(4) નરસિંહ-મીરાંની કવિતાને 'ત્રીજા નેત્રની પ્રસાદી' એવું _____ એ કહ્યું છે.

(અ) બળવંતરાય ઠાકોરે (બ) કેશવહર્ષદ ધ્રુવે

(ક) અનંતરાય રાવળ (ડ) ધીરૂભાઈ ઠાકર

(5) 'હાં રે કોઈ _____ લ્યો, વેચંતી વ્રજનારી રે.'

(અ) દહીં (બ) દૂધ

(ક) માખણ (ડ) માધવ

(6) શ્રી કે. કા. શાસ્ત્રી સંપાદિત 'મીરાંનાં પદો'ની પ્રથમ આવૃત્તિ ઈ.સ. _____ માં પ્રકાશિત થઈ હતી.

(અ) 1984 (બ) 1986

(ક) 1998 (ડ) 2000

(7) 'કરણઘેલો' એ ગુજરાતી ભાષાની પ્રથમ _____ નવલકથા છે.

(અ) ઐતિહાસિક (બ) સામાજિક

(ક) પૌરાણિક (ડ) અનુવાદિત

(8) 'કરણઘેલો' નવલકથા ઈ.સ. _____ માં પ્રકાશિત થઈ હતી.
(અ) 1862 (બ) 1866
(ક) 1868 (ડ) 1870

(9) 'કરણઘેલો' નવલકથાનો _____ અને _____ ભાષામાં અનુવાદ થયો છે.
(અ) હિન્દી-મરાઠી (બ) અંગ્રેજી-હિન્દી
(ક) હિન્દી-બંગાળી (ડ) અંગ્રેજી-મરાઠી

(10) 'કરણઘેલો' નવલકથામાં માધવની પત્નીનું નામ _____ છે.
(અ) કુમુદસુંદરી (બ) ગુણસુંદરી
(ક) રૂપવતી (ડ) રૂપસુંદરી

(11) 'રાઈનો પર્વત' નાટકની પ્રથમ આવૃત્તિ ઈ.સ. _____ માં પ્રગટ થઈ હતી.
(અ) 1911 (બ) 1913
(ક) 1915 (ડ) 1920

(12) 'રાઈનો પર્વત' નાટકનું મૂળ વસ્તુ મહિપતરામ નીલકંઠે પ્રસિદ્ધ કરેલ 'ભવાઈસંગ્રહ'ના _____ વેશમાં આવેલા દુહા પરથી રમણભાઈએ લીધું છે.
(અ) રઈશ મનીઆર (બ) મયંક મનીઆર
(ક) લાલજી મનીઆર (ડ) રાજેશ મનીઆર

(13) 'રાઈનો પર્વત' નાટક _____ અંકો અને _____ પ્રવેશોમાં યોજાયેલું નાટક છે.
(અ) પાંચ અંક - પાંત્રીસ પ્રવેશ (બ) છ અંક - ત્રીસ પ્રવેશ
(ક) સાત અંક - પાંત્રીસ પ્રવેશ (ડ) સાત અંક - ચાલીસ પ્રવેશ

(14) 'રાઈનો પર્વત' નાટકને 'ભોંય ભાંગતું નાટક' એમ _____ એ કહ્યું છે.
(અ) કે. બી. વ્યાસ (બ) યોગેન્દ્ર વ્યાસ
(ક) સતીશ વ્યાસ (ડ) રાજેશ વ્યાસ

EEN-311016

Seat No. _____

M. A. (Sem. 1) Examination

February-2022

MA01C102 : Gujarati

(Bharatiya Shahitya Mimansa)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 ભરતના રસસૂત્રને સમજાવી, ભટ્ટ લોલ્લટનો રસ નિષ્પત્તિ વિશેનો મત સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

1 અભિનવગુપ્તે કરેલી રસ વિષયક વિચારણા સમજાવો. 14

2 ધ્વનિ એટલે શું ? કાવ્યમાં ધ્વનિનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

2 ધ્વનિનો અર્થ સમજાવી, ધ્વનિના પ્રકારોની વિગતે ચર્ચા કરો. 14

3 કુંતકના 'વક્રોક્તિ વિચાર'ને સમજાવી વક્રતાના પ્રકારો વિગતે સ્ફુટ કરો. 14

અથવા

3 જગન્નાથના રમણીયતાના વિચારને સ્પષ્ટ કરો. 14

4 ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે **બે**) 14

(1) ભામહનો વક્રોક્તિ વિચાર.

(2) રસપ્રતીતિનાં વિઘ્નો તથા એનું નિરસન.

(3) આનંદવર્ધનના મતે 'પ્રતીયમાન અર્થ'.

(4) ભટ્ટ નાયકની રસ વિચારણા.

5 માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો : 14

(1) 'રસ એટલે કાવ્યકૃતિનો પરમ અર્થ' - સાચું કે ખોટું ?

(2) આનંદવર્ધનનો ગ્રંથ 'ધ્વન્યાલોક લોચન' છે - સાચું કે ખોટું ?

(3) અદ્‌ભુત રસનો સ્થાયીભાવ જણાવો.

(A) વિસ્મય (B) ભય (C) જુગુપ્સા

(4) વિભાવના કેટલા પ્રકાર છે ? તે પ્રકારના નામ આપો.

(5) ભટ્ટ લોલ્લટનો રસ વિચાર કયા નામે જાણીતો છે ?

(A) ભુક્તિવાદ (B) ઉત્પત્તિવાદ (C) અનુમિતિવાદ

(6) અભિનવગુપ્તે કેટલા રસવિઘ્નો દર્શાવ્યાં છે ?

(A) પાંચ (B) સાત (C) આઠ

(7) 'ધ્વનિઃ કાવ્યસ્યઃ આત્મા' - આ સૂત્ર કોણે આપ્યું છે ?

(A) આચાર્ય આનંદવર્ધન (B) જગન્નાથ (C) ભામહ

(8) 'ધ્વનિ એટલે કાવ્યના શબ્દોમાંથી અંતે સ્ફૂરી રહેતો કોઈ જુદો જ ભાવાર્થ.' - સાચું કે ખોટું ?

(9) 'વક્રતાને જ વાણીનું સૌંદર્ય કહેનાર ભામહ પહેલા જ છે' - સાચું કે ખોટું ?

(10) _____ વક્રતા એટલે વર્ણોની ગોઠવણીનું સૌંદર્ય.

(A) વાક્ય (B) પદપૂર્વાર્ધ (C) વર્ણવિન્યાસ

(11) આચાર્ય કુંતકે ગણાવેલા કાવ્યના માર્ગો કેટલા છે ? કયા કયા ?

(12) 'રસ ગંગાધર'ના રચયિતાનું નામ આપો.

(A) ભરત (B) જગન્નાથ (C) દંડી

(13) જગન્નાથ કઈ સદીમાં થઈ ગયા હોવાનું મનાય છે ?

(A) 15 (B) 16 (C) 17

(14) જગન્નાથની કાવ્યની વ્યાખ્યા આપો.

EEN-311017 Seat No. _____

M. A. (Sem. 1) Examination

February-2022

MA01C-103 : Gujarati

(Anu Adhunik Gujarah Sahitya)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 આધુનિક અને અનુઆધુનિક સાહિત્યની તુલના કરી, ગુજરાતી અનુઆધુનિક સાહિત્ય પ્રવાહનો ટૂંકમાં પરિચય કરાવો. 14

અથવા

1 અનુઆધુનિક વાર્તાના લક્ષણો જણાવો. 14

2 'કવિનો ઉદ્દેશ સૈરન્ધ્રી વેશધારી દ્રૌપદીની ભીતરની સ્ત્રીને તાગવાનો છે.' - આ વિધાનની ચર્ચા 'સૈરન્ધ્રી' કાવ્યને આધારે ચર્ચો. 14

અથવા

2 ટૂંકનોંધ લખો : 14

(1) 'સૈરન્ધ્રી'ની વસ્તુગુંથણી.

(2) 'સૈરન્ધ્રી'માં કવિનો મનોવૈજ્ઞાનિક અભિગમ.

3 વિનેશ અંતાણીની વાર્તાઓમાં માનવ સંબંધોની સંકુલતાને ઉજાગર કરતી વાર્તાઓમાં મનોવૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિકોણ સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

3 ટૂંકનોંધ લખો : 14

(1) વિનેશ અંતાણી વાર્તાઓમાં સામાજિક દૃષ્ટિકોણ.

(2) વિનેશ અંતાણીની વાર્તાઓમાં દામ્પત્યજીવનનો દૃષ્ટિકોણ.

4 ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ **બે**) 14

(1) 'સૈરન્ધ્રી'માં કિચકવધનો પ્રસંગ.

(2) 'સૈરન્ધ્રી'નું પાત્રાલેખન.

(3) વિનેશ અંતાણીની વાર્તાઓમાં નારીવાદી દૃષ્ટિકોણ.

(4) 'વાર્તાવિશેષ'ની વાર્તાઓમાં આધુનિકોત્તર સંદર્ભ.

5 નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને આપો :

(1) 'સૈરન્ધ્રી' કયા પ્રકારનું કાવ્ય છે ?

(1) રાસ (2) ફાગુ
(3) પ્રબંધ (4) ઉર્મિકાવ્ય

(2) 'સૈરન્ધ્રી' કૃતિ કુલ કેટલા સર્ગમાં વહેંચાયેલી છે ?

(1) સાત (2) પાંચ
(3) આઠ (4) બાર

(3) સૈરન્ધ્રીનું મૂળ નામ શું છે ?

(1) સુદેષ્ણા (2) સૈરન્ધ્રી
(3) દ્રૌપદી (4) સીતા

(4) 'સૈરન્ધ્રી' કુલ કેટલી પંક્તિનું કાવ્ય છે ?

(1) 1700 (2) 1800
(3) 1784 (4) 1884

(5) 'સૈરન્ધ્રી'નું કથાવસ્તુ મૂળ કયા મહાકાવ્યમાંથી લેવામાં આવ્યું છે ?

(1) મહાભારત (2) ભાગવત
(3) રામાયણ (4) વેદ

(6) 'સૈરન્ધ્રી' કોની દાસી તરીકે રહી ?

(1) કુંતી (2) અર્જુન
(3) સુદેષ્ણા (4) યુધિષ્ઠિર

(7) 'વાર્તા વિશેષ'માં કુલ કેટલી વાર્તાઓ સંગ્રહિત છે ?

(1) 11 (2) 12
(3) 14 (4) 13

(8) 'વાર્તા વિશેષ' સંપાદનમાં સૌથી વધારે વાર્તાઓ કયા સંગ્રહમાંથી લીધી છે ?

(1) હોલારવ (2) રણઝણવું
(3) અહીં કોઈ રહેતું નથી (4) તને ખબર નથી, નિરુ

(9) 'સુશી' કઈ વાર્તાનું પાત્ર છે ?

(1) નિર્જનતા (2) શ્વાસનળીમાં ટ્રેન
(3) ખાલી પ્લેટફોર્મ (4) ખેપ

(10) શ્રીપતરાય કઈ વાર્તાનું પાત્ર છે ?

(1) ખાલી પ્લેટફોર્મ (2) ખેપ

(3) જૂના ઘરનું અજવાળું (4) શ્વાસનળીમાં ટ્રેન

(11) 'રૂકમાવતી નદી દરિયો બની ગઈ' કઈ વાર્તાનું વાક્ય છે ?

(1) અહીં કોઈ રહેતું નથી (2) નિર્જનતા

(3) શ્વાસનળીમાં ટ્રેન (4) ખેપ

(12) 'વાર્તા વિશેષ' સંપાદન કઈ સાલમાં પ્રગટ થયું ?

(1) 2011 (2) 2009

(3) 2010 (4) 2008

(13) 'અનુઆધુનિક'ને બીજા કયા નામથી ઓળખાવાઈ છે ?

(1) આધુનિક (2) અનુગાંધી

(3) આધુનિકોતેતર (4) સ્વાતંત્ર્યોત્તર

(14) 'અનુઆધુનિક'નો અંગ્રેજી પર્યાય આપો.

(1) પોસ્ટ મોર્ડનીઝમ (2) મોર્ડન

(3) મોર્ડનીઝમ (4) પાસ્ટ મોર્ડનીઝમ

EEN-311018 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February-2022

MA01C104 : Gujarati

(સાહિત્ય સ્વરૂપ : સૉનેટ)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

૧ ગુજરાતી સૉનેટ સાહિત્યની વિભાવના સમજાવો. ૧૪

અથવા

સૉનેટ સાહિત્ય સ્વરૂપના લક્ષણોની સમજૂતી આપો.

૨ સૉનેટ સાહિત્ય સ્વરૂપનો ઉદ્‌ભવ અને સાંપ્રત સ્થિતિની ચર્ચા કરો. ૧૪

અથવા

સૉનેટ સાહિત્ય સ્વરૂપની વિકાસરેખા આલેખો.

૩ તમારા અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ 'આપણાં સૉનેટ' સંગ્રહમાંના પ્રાકૃતિક સૌંદર્યને નિરૂપતાં સૉનેટ રચનાઓની સમીક્ષા કરો. ૧૪

અથવા

અભ્યાસક્રમમાં નિયત 'આપણાં સૉનેટ' સંગ્રહમાંથી પ્રણયભાવને વ્યક્ત કરતાં સૉનેટ રચનાઓનો આસ્વાદ કરાવો.

૪ ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે **બે**) ૧૪

(૧) 'ઘરભણી' સૉનેટમાં કવિકર્મ

(૨) 'વળાવી બા આવી' સૉનેટમાં વિયોગક્ષણ

(૩) 'ભરતી' સૉનેટમાં યુગ સંદર્ભ

(૪) 'જૂનું ઘર ખાલી કરતાં' સૉનેટમાં નાયકની સંવેદના.

૫ યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો :

(૧) સૉનેટ સ્વરૂપમાં નીચેનામાંથી કયું તત્ત્વ અનિવાર્ય માનવામાં આવે છે ?

(અ) છંદ (બ) પ્રતીક

(ક) વળાંક (ડ) ભાષા

(૨) સૉનેટ સ્વરૂપનો ઉદ્ભવ કયા દેશમાં થયો હતો ?

(અ) ઇટાલી (બ) રૉમન

(ક) ફ્રાન્સ (ડ) યુરોપ

(૩) પશ્ચિમમાં સૌથી પહેલાં સૉનેટ આપનાર સર્જક કોણ હતા ?

(અ) ગ્વીતોની (બ) ગિઆકોમો

(ક) પેટ્રાર્ક (ડ) માઈકલ એન્જેલો

(૪) ગુજરાતી સાહિત્યમાં પ્રથમ વખત સૉનેટ સ્વરૂપમાં પ્રદાન કરનાર સર્જકનું નામ જણાવો.

(અ) ચંદ્રવદન મહેતા (બ) ઉમાશંકર જોષી

(ક) બળવંતરાય ઠાકોર (ડ) સુંદરમ્

(૫) ગુજરાતી ભાષાનું પ્રથમ સૉનેટનું નામ જણાવો.

(અ) ભણકારા (બ) પ્રેમની ઉષા

(ક) મોગરો (ડ) યમ ને નિમંત્રણ

(૬) ઉમાશંકર જોષીએ ગાંધીજીને અદ્વિતીય અંજલિરૂપે કયું સૉનેટ આપ્યું હતું ?

(અ) જઠરાગ્નિ (બ) રડો ન મુજ મૃત્યુને !

(ક) મધ્યાહ્ન (ડ) રહ્યાં વર્ષો તેમાં

(૭) 'મૂકે લીલું પરણ તુલસીનું ભીડી હોઠ સૂકા
આયુષ્યે જે ઉર સીંચી ઉછેરેલ તે છોડ કેરું !' - પ્રસ્તુત
પંક્તિ કયા સૉનેટમાંથી લેવાઈ છે ?

(અ) હવે તો (બ) પિતૃકંઠે

(ક) તુલસીપર્ણ (ડ) ફરીથી

(૮) પત્નીના અવસાન શોકમાંથી જન્મેલ કયું સૉનેટ રા.વિ. પાઠકે આપ્યું ?

(અ) પ્રવેશ (બ) સ્મારક

(ક) છેલ્લું દર્શન (ડ) વિદાય

(૯) 'તુ સારથિ ! તું જ પરંતપ' સૉનેટના રચયિતાનું નામ જણાવો.

(અ) પ્રહ્લાદ પારેખ (બ) સુન્દરમ્

(ક) હરિશ્ચન્દ્ર ભટ્ટ (ડ) માધવ રામાનુજ

(૧૦) નીચે દર્શાવેલ સૉનેટ રચનાઓમાંથી નિરંજન ભગતની સૉનેટ રચનાનું નામ જણાવો.

(અ) લીલા તારી (બ) તમે આવ્યા કને

(ક) કોલાબા પર સૂર્યાસ્ત (ડ) પ્રથમ રાત્રિ

(૧૧) સંતાન પ્રાપ્તિનો ઉલ્લાસ સુરેશ દલાલે કઈ સૉનેટ રચનામાં વ્યક્ત કર્યો છે ?

(અ) હવે તો (બ) પ્રથમ રાત્રિ

(ક) વમળ વનમાં (ડ) લીલા તારી

(૧૨) 'આપણાં સૉનેટ' પુસ્તકના સંપાદકનું નામ જણાવો.

(અ) હરિશ્ચન્દ્ર ભટ્ટ (બ) પૂર્ણિમા ભટ્ટ

(ક) ચન્દ્રશંકર ભટ્ટ (ડ) વિનોદ ભટ્ટ

(૧૩) 'એ મારી ભ્રમણા ! રિસાળ શિશુને બોલાવતી બા હતી ? !'
આ પંક્તિ જયંતપાઠકના કયા સૉનેટમાં નિરૂપિત છે ?

(અ) વર્ષો પછી વતનમાં (બ) વતનથી વિદાય થતાં

(ક) ચાલું છું તો - (ડ) વળાવી બા આવી

(૧૪) 'આપણાં સૉનેટ' પુસ્તકના અંતે 'સૉનેટ - ગુજરાતી કવિનું લાડીલું કાવ્ય સ્વરૂપ' નામે લઘુ વિવેચન લેખ કોણે આપ્યો ?

(અ) ચંદ્રશંકર ભટ્ટ (બ) નિરંજન ભગત

(ક) વિનોદ જોશી (ડ) સુમન શાહ

EEN-311019

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

March - 2022

MA01C105 : Gujarati

(Gujarati Shahitya Vivechan)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 વિવેચક રમણભાઈ નીલકંઠના કવિતા વિષયક વિચારો રજૂ કરો. 14

અથવા

1 નીચેના વિશે નોંધ લખો : (ગમે તે બે) 14

(1) કવિતા 'આત્માની કલા' વિષયક આનંદશંકર ધ્રુવના વિચારો.

(2) નર્મદના મતે કવિતા એટલે 'જોસ્સો' વિષયક ખ્યાલ.

(3) અનુકરણ અને કલ્પના વિશે વિવેચક રમણભાઈના વિચારો.

(4) વિવેચક નવલરામ.

2 રામનારાયણ વિ. પાઠકની વિવેચનામાં જીવનદર્શનનો અભિગમ સ્પષ્ટ કરો. 14

અથવા

2 નીચેના વિશે નોંધ લખો : (ગમે તે બે) 14

(1) બળવંતરાય ઠાકોરના વિચારપ્રધાન કવિતા વિષયક વિચારો.

(2) બળવંતરાયે (Blank Verse) છંદમાં કરેલ યતિભંગ, શ્રુતિભંગ, શ્લોકભંગના વિચારો.

(3) બ. ક. ઠાકોર સ્વતંત્ર, અરૂઢ ગતિશીલ વિચારક.

(4) રા. વિ. પાઠકના 'જીવન અને સાહિત્ય' વિવેચન લેખ વિષયક વિચારો.

3 ઉમાશંકર જોશીના 'શૈલી અને સ્વરૂપ' વિવેચન ગ્રંથના આધારે ભાષા અને શૈલી વિષયક વિચારો જણાવો. 14

અથવા

3 નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે વિશે નોંધ લખો : 14

(1) આધુનિક સાહિત્યમાં વિવેચક સુરેશ જોશીનો રૂપરચના વિષયક ખ્યાલ.

(2) સુરેશ જોશીનો નવલિકા વિષયક પ્રત્યક્ષ વિવેચનનો ખ્યાલ.

(3) વિવેચક ઉમાશંકર જોશીના 'કવિની શબ્દશક્તિ' લેખમાં શબ્દ વિષયક વિચારો.

(4) સુરેશ જોષીની આધુનિક સાહિત્યમાં ભાષા અને ટેકનિક વિષયક વિવેચના.

4 નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે**ની વિભાવના સ્પષ્ટ કરો. 14

(1) પ્રતીક

(2) પુરાકલ્પન

(3) અલંકાર

(4) કલ્પ

5 નીચેના પ્રશ્નોના વિકલ્પમાંથી સાચો ઉત્તર લખો : 14

(1) નર્મદે _____ સાહિત્ય વિષયક લેખથી વિવેચન ક્ષેત્રે પ્રારંભ કર્યો.

(અ) કવિ અને કવિતા (બ) કવિચરિત્ર

(ક) હિન્દુઓની પડતી (ડ) વીરસિંહ

(2) 'રસની બાબતમાં-એના પેંગડામાં પગ ઘાલે એવો કોઈ બીજો કવિ થયો નથી' - નવલરામે આ વિધાન મધ્યકાળના કયા કવિ માટે કહ્યું છે ?

(અ) શામળ (બ) પ્રેમાનંદ

(ક) નરસિંહ (ડ) અખો

(3) 1864માં નવલરામ પંડ્યાએ _____ ના તંત્રી તરીકે વિવેચનની પ્રવૃત્તિનો આરંભ કર્યો.

(અ) મુંબઈના સમાચાર (બ) ગુજરાતી

(ક) પ્રિયંવદા (ડ) ગુજરાત શાળાપત્ર

(4) વિવેચનક્ષેત્રે ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠીએ _____ વિષયક વિવેચન પ્રદાન કર્યું છે.

(અ) સમસંવેદન (બ) દયારામનો અક્ષરદેહ

(ક) સ્નેહમુદ્રા (ડ) એક પણ નહીં

(5) વિવેચનક્ષેત્રે નરસિંહરાવ દિવેટિયાએ _____ નામે ચાર ભાગમાં ગ્રંથ આપ્યા છે.

(અ) મનોમુકુર (બ) સ્મરણમુકુર

(ક) વિવર્તલીલા (ડ) જ્ઞાનબાલ

(6) રમણભાઈ નીલકંઠ કેવા પ્રકારની કવિતાને ઉચ્ચ કોટીની ગણે છે ?

(અ) સ્વાનુભવરસિક (બ) સર્વાનુભવરસિક

(ક) કલ્પના (ડ) વિચાર

(7) આનંદશંકર ધ્રુવે પોતે શરૂ કરેલ _____ માસિકમાં તેમના સાહિત્ય વિવેચનના વિચારો પ્રગટ કર્યા છે.

(અ) સુદર્શન (બ) પ્રિયંવદા

(ક) વસંત (ડ) ડાંડિયો

(8) 'વિચાર પ્રધાન કવિતા એ જ દ્વિજોત્તમ જાતિની કવિતા' એવો દૃઢ મત કયા વિવેચકે આપ્યો ?

(અ) આનંદશંકર ધ્રુવ (બ) બ. ક. ઠાકોર

(ક) રમણભાઈ નીલકંઠ (ડ) રા. વિ. પાઠક

(9) ર. વિ. પાઠકનો _____ એ ઠક્કર વસનજી માધવજી વ્યાખ્યાનમાળાના ઉપક્રમે આપેલા પાંચ વ્યાખ્યાનનો સંગ્રહ છે.
(અ) કાવ્યની શક્તિ
(બ) શરદ સમીક્ષા
(ક) અર્વાચીન કાવ્ય સાહિત્યનાં વહેણો
(ડ) આલોચના

(10) 1946માં ગુજરાતી સાહિત્યસભા તરફથી વિવેચક સુન્દરમને _____ ગ્રંથ લખવાની જવાબદારી સોંપાઈ.
(અ) અવલોકના (બ) પ્રસ્થાનનાં પગલાં
(ક) અર્વાચીન કવિતા (ડ) દક્ષિણાયન

(11) વિવેચક ઉમાશંકર જોશીએ _____ ઈ.સ. 1960માં ગદ્ય-પદ્યના વિવિધ પ્રકારો-સ્વરૂપો વલણ-વહેણો વિષયક વિવેચન ગ્રંથ આપ્યો.
(અ) નિરીક્ષા (બ) શૈલી અને સ્વરૂપ
(ક) પ્રતિશબ્દ (ડ) કવિની શ્રદ્ધા

(12) વિવેચક સુરેશ જોશીએ 1963માં _____ વિશેષાંકમાં નવલકથાની નવી વિભાવના વિશે વાત કરી.
(અ) ક્ષિતિજ (બ) ઓહાપોર
(ક) એતદ્ (ડ) સેતુ

(13) સુરેશ જોશીએ Imge માટે ગુજરાતીમાં _____ સંજ્ઞા પ્રયોજી છે.
(અ) પ્રતિરૂપ (બ) ભાવપ્રતીક
(ક) કલ્પન (ડ) ચિત્રકલ્પ

(14) નીચેનામાંથી કયો વિવેચન ગ્રંથ ચંદ્રકાન્ત ટોપીવાળાનો નથી.
(અ) અપરિચિત અ (બ) પ્રત્યગ્ર
(ક) અપરિચિત બ (ડ) વિવેચનનો વિભાજીત પટ

EEN-311022 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February-2022

MA01C101 : Hindi

(स्वातंत्र्योत्तर हिन्दी साहित्य का इतिहास)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

१ हिन्दी साहित्य के इतिहास की परम्परा पर चर्चा करते हुए आ. रामचन्द्र शुक्ल का योगदान समझाइए । १४

अथवा

१ हिन्दी साहित्य के इतिहास का अर्थ एवं परिभाषा देते हुए उसके स्वरुप की चर्चा कीजिए । १४

२ नयी कविता का आधार बताते हुए उसकी विशेषताओं की चर्चा कीजिए । १४

अथवा

२ नयी कविता में प्रयोग और प्रतिमानों को समझाइए । १४

३ साठोंतरी कविता के प्रमुख आंदोलनों पर प्रकाश डालिए । १४

अथवा

३ साठोंतरी कविता की विशेषताएँ समझाइए । १४

४ संक्षेप में लिखिए : (किन्हीं तीन) १८

(अ) मोहन राकेश के नाटक ।

(ब) 'अंधायुग' नाटक का कथ्य ।

(क) नरेश मेहता का काव्य नाटक में योगदान ।

(ख) एकांकीकार उपेन्द्रनाथ 'अश्क' ।

(ग) कालविभाजन एवं नामकरण ।

५ रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए :

(१) 'हिन्दी साहित्य का वैज्ञानिक इतिहास' के लेखक _____ है ।

(डॉ. नगेन्द्र, बच्चनसिंह, डॉ. गणपतिचन्द्र गुप्त)

(२) नयी कविता पत्रिका के संपादक _____ थे ।

(डॉ. जगदीश गुप्त, अज्ञेय, डॉ. धर्मवीर भारती)

(३) 'चाँद का मुँह टेढ़ा है' _____ कवि का संकलन है ।

(कुँवर नारायण, सर्वेश्वर दयाल सक्सेना, मुक्तिबोध)

(४) प्रयोगवाद के स्थापक _____ थे ।

(धर्मवीर भारती, अज्ञेय, भवानीप्रसाद मिश्र)

(५) 'आधे–अधूरे' नाटक के लेखक का नाम _____ है ।

(मोहन राकेश, जयशंकर प्रसाद, सुरेन्द्र वर्मा)

(६) 'अंधायुग' _____ की रचना है ।

(नरेश मेहता, धर्मवीर भारती, नरेन्द्र शर्मा)

(७) 'आषाढ का एक दिन' नाटक _____ के परिवेश से जुडा है ।

(तुलसीदास, सुरदास, कालिदास)

(८) 'ताँबे के कीड़े' एकांकी के लेखक _____ है ।

(भुवनेश्वर, उपेन्द्रनाथ 'अश्क', उदयशंकर भट्ट)

(९) _____ उपेन्द्रनाथ 'अश्क' का एकांकी संग्रह है ।

(रेशमी राई, पर्दे के पीछे, अन्धी गली)

(१०) 'नदी के द्वीप' उपन्यास का मुख्य पात्र है ।

(शेखर, शशी, भुवन)

EEN-311023

Seat No. _____

M. A. (Sem I) Examination

February-2022

MA01C102 : Hindi

(सैद्धान्तिक भाषा विज्ञान) (New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

सूचना : सूचनानुसार प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

1 भाषा के अभिलक्षणों की चर्चा कीजिए । 14

अथवा

1 भाषा परिवर्तन की दिशाओं पर प्रकाश डालिए । 14

2 स्थान एवं प्रयत्न के आधार पर व्यंजन स्वनों का वर्गीकरण कीजिए । 14

अथवा

2 स्वन परिवर्तन के आन्तरिक कारणों की चर्चा कीजिए । 14

3 रूप विज्ञान के सन्दर्भ में सम्बन्ध तत्व के विविध घटकों पर प्रकाश डालिए । 14

अथवा

3 रचना, अर्थ, स्वरूप एवं पृथक्करण के आधार पर रूपिम के भेदों की चर्चा कीजिए । 14

4 संक्षेप में लिखिए : 18

(अ) वाक्य की अवधारणा ।

अथवा

(अ) वाक्य के अनिवार्य तत्व ।

(ख) वाक्य रचना में चयन एवं पदक्रम ।

अथवा

(ख) रचना के आधार पर वाक्य के प्रकार ।

(ग) अर्थ के आधार पर वाक्य के प्रकार ।

अथवा

(ग) वाक्य परिवर्तन के किन्हीं चार कारणों की चर्चा ।

5 योग्य विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए : 10

(1) ''शब्दों द्वारा हृदगत भावों तथा विचारों का प्रकटीकरण ही भाषा है ।'' – भाषा की यह परिभाषा _____ ने दी है ।

(सुकुमार सेन, मंगलदेव शास्त्री, भोलानाथ तिवारी, पी.डी. गुणे)

(2) अस्नान, इस्कूल, अस्तर जैसे शब्द भाषा परिवर्तन के _____ कारण का परिणाम है ।

(सादृश्य, भावावेश, प्रयत्न-लाघव, बलात् परिवर्तन)

(3) भाषा के कुल _____ पक्ष हैं ।

(दो, तीन, चार, पाँच)

(4) 'स्वन' शब्द _____ का पर्यायवाची शब्द है ।

(ध्वनि, शब्द, पद, अर्थ)

(5) होठों से गले तक का भाग _____ कहलाता है ।

(कोमल तालु, कठोर तालु, काकल, मुखविवर)

(6) ख, घ, फ, भ – ये _____ व्यंजन हैं ।

(अघोष, सघोष, महाप्राण, अल्पप्राण)

(7) आधुनिक भाषा विज्ञान में व्याकरण की दृष्टि से _____ को लघुतम इकाई माना जाता है ।

(स्वनिम, रूपिम, स्वन, वाक्य)

(8) रूपिम को अंग्रेजी में _____ कहा जाता है ।

(Morpheme, Morphophenmics, Phoneme, Phonetics)

(9) ''वाक्यंस्यादयोग्यताऽकांक्षासत्तियुक्ता पदोच्चयः'' – वाक्य की यह परिभाषा _____ ने दी है ।

(जगन्नाथ, पंतजलि, यास्क, विश्वनाथ)

(10) आधुनिक भाषा विज्ञान में _____ को ही भाषा की पूर्ण इकाई माना जाता है ।

(शब्द, पद, वाक्य, स्वन)

EEN-311024

EEN-311024 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February – 2022

MAO1C103 : Hindi - Bhartiy Kavya Shastra

(भारतीय काव्यशास्त्र)

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 काव्यशास्त्र का महत्त्व बताते हुए उसकी उपादेयता सिद्ध कीजिए । 14

अथवा

1 हिन्दी काव्यशास्त्र के विकास को बताते हुए उसके लक्षणों की चर्चा कीजिए । 14

2 आचार्य भरतमुनि के 'रस–निष्पत्ति' सम्बन्धी सूत्र की चर्चा कीजिए । 14

अथवा

2 'वक्रोक्ति' का अर्थ एवं परिभाषा देते हुए उसके भेदों की चर्चा कीजिए । 14

3 ध्वनि की परिभाषा देते हुए उसके भेदों पर सविस्तार चर्चा कीजिए । 14

अथवा

3 अलंकार का अर्थ, परिभाषा एवं स्वरूप की चर्चा करते हुए काव्य में अलंकारों के महत्त्व पर प्रकाश डालिए । 14

4 संक्षेप में लिखिए : (किन्हीं **तीन**) 18

(1) औचित्य का अर्थ, परिभाषा एवं स्वरूप ।

(2) औचित्य के भेद ।

(3) हिन्दी आलोचना में आ. रामचन्द्र शुक्ल ।

(4) संस्कृत काव्यशास्त्र की विकास रेखा ।

(5) रीति सिद्धांत की प्रमुख स्थापनाएँ ।

5 सूचनानुसार कीजिए :

(अ) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए : 6

(1) संस्कृत काव्यशास्त्र की परम्परा में _____ को काव्यशास्त्र का प्रवर्तक माना जाता है ।

(भरतमुनि, विश्वनाथ, मम्मट, जगन्नाथ)

(2) हिन्दी में काव्यशास्त्र का विकास _____ काल से माना जाता है ।

(आदि, रीति, भक्ति, आधुनिक)

(3) रस अखंड और _____ सहोदर है ।

(कवि, भावक, ब्रह्मानंद, संत)

(4) भट्ट लोल्लट ने रस-निष्पत्ति सिद्धान्त को _____ नाम दिया है ।

(अनुमितिवाद, भोगवाद, अभिव्यक्तिवाद, उत्पत्तिवाद)

(5) 'रीतिरात्मा काव्यस्य' _____ ने कहा है ।

(वामन, राजशेखर, मम्मट, अभिनवगुप्त)

(6) 'न कान्तमपि निर्भूषं विभाति _____ मुखम्' ।

(कविता, वनिता, सुनिता, सविता)

(ब) सही जोड़े मिलाइए : 4

अ		ब
(1) रस-सम्प्रदाय	–	आ. आनन्दवर्धन ।
(2) वक्रोक्ति-सम्प्रदाय	–	आ. क्षेमेन्द्र ।
(3) ध्वनि - सम्प्रदाय	–	आ. भरतमुनि ।
(4) औचित्य-सम्प्रदाय	–	आ. कुन्तक

EEN-311025

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February-2022

MA01C104 : Hindi

(लोकजागरण कालीन साहित्य (पद्य))

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 "भक्तिकाल हिन्दी साहित्य का स्वर्णकाल है ।" उदाहरण देकर स्पष्ट कीजिए । 14

अथवा

1 मध्यकाल की भक्ति का स्वरूप स्पष्ट करते हुए उसकी विशेषताएँ बताइए । 14

2 हिन्दी भक्तिकाव्य का परिचय देकर उसकी विशेषताएँ बताइए । 14

अथवा

2 रामभक्ति काव्य में तुलसीदास का महत्व स्पष्ट कीजिए । 14

3 'कवितावली' के भावपक्ष और कला–पक्ष की चर्चा कीजिए । 14

अथवा

3 मराठी संत काव्य में ज्ञानेश्वर का महत्व निर्धारित कीजिए । 14

4 किन्हीं तीन पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखो : 18

(1) भक्ति और लोकजागरण ।

(2) सगुण भक्ति ।

(3) तुलसीदास ।

(4) ज्ञानेश्वरी का कलापक्ष ।

(5) ज्ञानेश्वर ।

5 रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए : 10

(1) जायसी की प्रसिद्ध कृति _____ है ।

(अखरावट, पद्मावत, कवितावली)

(2) तुलसीदास का लोकप्रिय महाकाव्य _____ है ।

(कवितावली, रामचरित मानस, विनयपत्रिका)

(3) 'रामचरित मानस' की भाषा _____ है ।

(अवधि, ब्रज, खड़ीबोली)

(4) भक्तिकाल का समय _____ माना जाता है ।

(1050 से 1365, 1365 से 1600, 1600 से 1800)

(5) ज्ञानेश्वर के गुरु का नाम _____ है ।

(निवृत्तिनाथ, प्रवृत्तिनाथ, गोरखनाथ)

(6) कबीर की मृत्यु _____ में हुई थी ।

(काशी, मगहर, आगरा)

(7) 'कवितावली' के कुल _____ काण्ड है ।

(6, 8, 5)

(8) तुलसीदास की कृत्तियों में उनका दृष्टिकोण सर्वत्र _____ ही रहा ।

(समन्वयवादी, वैमनस्यवादी, विस्मयवादी)

(9) तुलसीदास के गुरु _____ थे ।

(रामानंद, राघवानंद, नरहरिदास)

(10) 'ज्ञानेश्वरी' _____ की रचना है ।

(तुलसीदास, कबीर, ज्ञानेश्वर)

EEN-311026

Seat No. _____

M. A. (Sem I) Examination

March-2022

MAO1C105 : Hindi

(Indian Literature)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 भारतीय साहित्य के अध्ययन की समस्या पर अपने विचार प्रस्तुत कीजिये । **14**

अथवा

1 भारतीय साहित्य के अर्थ और स्वरूप पर प्रकाश डालिये । **14**

2 नाट्कीय तत्त्वों के आधार पर 'हयवदन' की समीक्षा कीजिये । **14**

अथवा

2 'हयवदन' नाटक की संक्षिप्त कथावस्तु लिखिए । **14**

3 'अग्निगर्भ' उपन्यास के आधार पर नाटक 'बसाई टूडू' की चारित्रिक विशेषताओं पर प्रकाश डालिए । **14**

अथवा

3 उपन्यास कला के आधार पर 'अग्निगर्भ' उपन्यास का मूल्यांकन कीजिए । **14**

4 संक्षेप में टिप्पणी लिखें : **18**

(अ) महाश्वेता देवी का परिचय ।

अथवा

(अ) 'अग्निगर्भ' उपन्यास का शीर्षक ।

(ब) गिरीश कर्नाड का व्यक्तित्व और कृतित्व ।

अथवा

(ब) 'हयवदन' के पुरूष पात्र ।

(क) भारतीय साहित्य की विशेषतायें ।

अथवा

(क) भारतीय साहित्यकार के रूप में गिरीश कर्नाड का महत्व ।

5 (क) योग्य विकल्प चुन कर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिये : 5

(1) महाश्वेता देवी का जन्म _____ में हुआ था ।

(दिल्ली, ढाका, कलकता)

(2) 'अग्निगर्भ' उपन्यास की नायिका _____ हैं ।

(काली सातरा, द्रोपदी, गोपी माझी)

(3) गिरिश कर्नाड _____ भाषा के नाट्यकार हैं ।

(बंगला, कन्नड, पंजाबी)

(4) गिरिश कर्नाड का निधन सन _____ हुआ ।

(1998, 2019, 2016)

(5) 'हयवदन' का नायक _____ है ।

(कपिल, देवदत्त, महेश)

(ख) सही या गलत निशान लगाये : 5

(1) 'अग्निगर्भ' हिन्दी भाषा का उपन्यास है । ✗

(2) 'जंगल के दावेदार' उपन्यास के रचनाकार महाश्वेता देवी है । ✓

(3) महाश्वेता देवी के पिता का नाम मनीष घटक है । ✓

(4) 'अग्निगर्भ' मनोवैज्ञानिक उपन्यास है । ✗

(5) पद्मिनी कपिल से शादी करती है । ✓

EEN-311052

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

March – 2022

MA01C107 : Hindi

(हिन्दी निबन्ध)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

सूचना : निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।

1 हिन्दी निबन्ध के उद्‌भव और विकास पर प्रकाश डालिए ।

2 हरिशंकर परसाई लिखित 'निंदारस' निबंध का सारांश लिखकर व्यंग्य स्पष्ट कीजिए ।

3 'कुटज' निबन्ध में व्यक्त प्रकृति प्रेम का विस्तृत परिचय दीजिए ।

4 'गेहूँ और गुलाब' निबंध का विस्तृत विवेचन कीजिए ।

5 आ. रामचन्द्र शुक्ल लिखित 'श्रद्धा भक्ति' निबंध की विस्तृत आलोचना कीजिए ।

EEN-311039

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February - 2022

MA01C101 : Sanskrit - Classical Sanskrit Drama

(उत्तररामचरित – भवभूति)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનો માતૃભાષામાં અનુવાદ કરો : **10**

(1) विश्वंभरा भगवती भवतीमसूत
राजा प्रजापति समो जनकः पिता ते ।
तेषां वधूस्त्वमसि नन्दिनी पार्थिवानां
येषां कुन्तेषु सविता च गुरुर्वयं च ॥

(2) वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे
न तु खलु तयोर्ज्ञाने शक्तिः करोत्ययहन्ति वा ।
भवति च पूनर्भूयान्भेदः फलं प्रति तद्यथा
प्रभवति शुचिर्बिम्बोद्ग्राहे मणिर्न मृदां चयः ॥

(3) ददतु तखः पुष्पैरर्घ्य फलैश्च मधुश्चुतः
स्फुटितकमलामोद प्रायाः प्रवान्तु वनानिलाः ।
कलमविरलं रज्यत्कण्ठाः क्वणन्तु शकुन्तयः
पुनरिदमयं देवो रामः स्वयं वनमागतः ॥

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે સસંદર્ભ સમજાવો : **4**

(1) वृद्धास्ते न विचारणीय चरिताः ।

(2) न तेजस्तेजस्वी प्रसृतमपरेषां विषहते ।

(3) आर्य ! नाटकम् इदम् ।

(4) स हि स्नेहात्मक स्तन्तुरन्तर्मर्माणि सीव्यति ।

2 (અ) ચિત્રવીથિકા પ્રસંગની નાટકીય અગત્યતા જણાવો. **10**

અથવા

(અ) 'છાયા અંક' ભવભૂતિની નાટ્યકલાનો ઉત્તમ નમૂનો છે - વિધાનને સમજાવો. **10**

(બ) નોંધ લખો : (કોઈપણ એક) 4

(1) શમ્બૂક વધ પ્રસંગ.

(2) તમસા-મરૂલા સંવાદ.

3 (અ) ઉત્તરરામચરિતને આધારે રામનું ચરિત્રાંકન કરો. 10

અથવા

(અ) કારુણ્યં ભવભૂતિરેવ તનુતે । વિધાનની ચર્ચા કરો. 10

(બ) કોઈપણ એક વિશે નોંધ લખો : 4

(1) લવ-ચંદ્રકેતુ સંવાદ.

(2) ગર્ભાંક દૃશ્ય.

4 ઉત્તરરામચરિત અને મહાવીરચરિતના કથાનકની તુલના કરો. 14

અથવા

4 ભવભૂતિના 'માલતી-માધવ'નું કથાનક નિરૂપો. 14

5 નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : 14

(1) ભવભૂતિના માતા-પિતા અને ગોત્રનું નામ જણાવો.

(2) કુલગુરુ વસિષ્ઠે રામને શો સંદેશો મોકલ્યો છે ?

(3) જૃમ્ભકાસ્ત્રો કોની પાસેથી કોને-કોને પ્રાપ્ત થયા ?

(4) મહાવીર ચરિતનો મુખ્ય ઉદ્દેશ (વિષય) શો છે ?

(5) માલતી માધવનો રૂપક પ્રકાર કયો છે ?

(6) વાલ્મીકિ આશ્રમમાં વિદ્યાધ્યનમાં શેનું વિઘ્ન આવ્યું છે ?

(7) શમ્બૂક કોણ છે ? તે શું પીવે છે ?

(8) ઉત્તરરામચરિતમાં કઈ નદીઓ પાત્રરૂપે આવે છે ?

(9) ભવભૂતિના ત્રણેય નાટકોમાં કયા રસ છે ?

(10) ઋષિઓની વાણી કેવી હોય છે ?

(11) વાલ્મીકિના બે બટુ શિષ્યોના નામ આપો.

(12) ઉત્તરરામચરિતના પાંચમા અંકનું નામ જણાવો.

(13) ચંદ્રકેતુ લવની ઓળખ કેવી રીતે આપે છે ?

(14) અશ્વમેઘના અશ્વને કોણે પકડ્યો છે ?

EEN-311040

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February - 2022

MA01C102 : Sanskrit -

(Vedic Studies)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (અ) નીચેના વાક્યો અનુવાદપૂર્વક સમજાવો : (ગમે તે **બે**) **8**

(1) ॐ समाम्नायः समाम्नातः स व्याख्यातव्यः ।

(2) सत्वप्रधानानि नामानि । भावप्रधानम् आख्यातम् ।

(3) अस्ति इति उत्पन्नस्य सत्वस्य अवधारणम् ।

(4) न निर्बध्धाः उपसर्गाः अर्थान्निराहुरिति शाकटायनः ।

(બ) નીચેની ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે **એક**) **6**

(1) इन्द्रियनित्यं वचनम् औदुम्बरायणः । વાક્ય સમજાવો.

(2) षड् भाववि‌काराः भवन्ति इति वार्ष्यायणिः । વાક્ય સમજાવો.

2 (અ) नामानि सर्वाणि आख्यातजानि । સમજાવો. **8**

અથવા

(અ) अनर्थकाः हि मन्त्राः इति कौत्सः । સમજાવો.

(બ) નીચેના વાક્યો અર્થ સાથે સમજાવો : (ગમે તે **એક**) **6**

(1) तदिदं विद्यास्थानम् । व्याकरणस्य कार्त्स्न्यम् ।

(2) प्रथनात् पृथिवीत्याहुः । क एनामप्रथयिष्यत्किमाधारश्चेति ।

3 નિર્વચન એટલે શું ? નિર્વચનના સિદ્ધાંતો વર્ણવો. **14**

અથવા

3 નીચેની ટૂંકનોંધ લખો : **14**

(1) નિરુક્તનું ગ્રન્થસ્વરૂપ.

(2) દેવાપિ-શન્તનુ કથા.

4 (અ) નીચેના પદોનું નિર્વચન કરો : (ગમે તે **બે**) 8

(1) पुरुषः ।

(2) हिरण्यम् ।

(3) दक्षिणा ।

(4) अध्वर्युः ।

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે **ત્રણ**) 6

(1) સમામ્નાયનું અન્ય નામ શું છે ?

(2) વર્ધતે એટલે શું ?

(3) અક્ષિ શબ્દમાં કયો ધાતુ છે ?

(4) रुपं रोचतेः । કયા પદનું નિર્વચન છે ?

(5) रश्मिः यमनात्માં કયો ધાતુ છે ?

(6) वृत्र શબ્દમાં કયો ધાતુ છે ?

5 (અ) નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો : 8

(1) _____ વેદાંગ છે. (5, 6, 7)

(2) વૈદિક સાહિત્યનું મંગલ _____થી થાય છે. (अथ, ॐ, श्री)

(3) पणिः શબ્દનો અર્થ _____ છે. (ધન, પાણી, વણિક)

(4) નિરુક્ત અનુસાર પદના _____ પ્રકાર છે. (3, 4, 5)

(5) વ્યાખ્યાનના _____ અંગ છે. (5, 6, 7)

(6) શન્તનુના રાજ્યમાં _____ વર્ષ મેઘ ન વરસ્યો. (10, 12, 15)

(7) ઋષિ શબ્દમાં _____ ધાતુ છે. (दिश, सिद्, रु)

(8) નિઘણ્ટું _____ કાણ્ડમાં વિભક્ત છે. (3, 5, 7)

(બ) નીચેના જોડકાં જોડો : 6

અ	બ
(1) નિરુક્ત	(1) पर्वतः ।
(2) षड्ङ्गः	(2) મુખ
(3) रश्मिनामानि	(3) आदित्यः ।
(4) काष्ठा	(4) पञ्चदश ।
(5) વ્યાકરણ	(5) वेदः ।
(6) गिरिः	(6) શ્રોત્ર

EEN-311041 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February - 2022

MA01C103 : Sanskrit -

(Meghdoot) (New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક એના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનો અનુવાદ કરો : **10**

(1) कश्चित्कान्ताविरहगुरुणा स्वाधिकारात्प्रमतः

शापेनास्तंगमितमहिमा वर्षभोग्येण भर्तुः ।

यक्षश्चके जनकतनयास्नानपुण्योदकेषु

स्निग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु ॥

(2) छन्नोपान्तः परिणतफलधोतिभिः काननाम्त्रै

स्त्वय्यारुढे शिखरमचलः स्निग्धवेणीसवर्णैः ।

नूनं यास्यत्यमरमिथुनप्रेक्षणीयामवस्थां

मध्ये श्यामः स्तन इव भुवः शेषविस्तारपाण्डुः ॥

(3) अप्यन्यस्मिज्जलधर महाकालमासाध काले

स्थातव्यं ते नयनविषयं यावदत्येति मानुः ।

कुर्वन्संध्यावलिपटहता शूलिनः श्लाधनीया–

मामन्द्राणां फलमविफलं लप्स्यसे गर्जितानाम् ॥

(4) आसीनानां सुरभितशिलं नाभिगन्धैर्मृगाणां

तस्या एव प्रभवमचलं प्राप्य गौरं तुषारः ।

वक्ष्यस्यध्वश्रमविनयने तस्य शृङ्गे निषण्णः

शोभां शुभ्रत्रिनयनवृषोत्खातपङ्कोपमेयाम् ॥

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે અનુવાદ કરી સમજાવો : 4

(1) कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाश्चेतनाचेतनेषु ।

(2) रिक्तः सर्वो भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय ।

(3) स्त्रीणामाधं प्रणयवचनं विभ्रमो हि प्रियेषु ।

(4) शेषैः पुण्यैर्हर्यतमिव द्रिवः कान्तिमत्खण्डमेकम् ।

2 (અ) કાલિદાસની કાવ્યશૈલીની વિશેષતાઓ દર્શાવો. 10

અથવા

(અ) મેઘદૂતનો સાહિત્યપ્રકાર ચર્ચો.

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ **એક** વિષય પર ટૂંકનોંધ લખો : 4

(1) દૂત તરીકે મેઘની પસંદગીનું ઔચિત્ય.

(2) યક્ષનો વિરહ.

3 નોંધ લખો : (કોઈ પણ **બે**) 14

(1) મેઘદૂતનું પ્રકૃતિવર્ણન.

(2) કાલિદાસની ઉપમા અને અર્થાન્તરન્યાસો.

(3) યક્ષે મેઘને કરેલી વિનંતીનું સ્વરૂપ.

(4) કાલિદાસના નાટકો.

4 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે છંદ, લક્ષણ અને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો. 8

(1) વસન્ત્તિલકા (2) વિયોગીની (3) શાર્દુલવિક્રીડિત (4) ઇન્દ્રવજ્રા

(બ) માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો : (કોઈપણ **ત્રણ**) 6

(1) धर्मक्षेत्रे, कुरुक्षेत्रे, समवेता युयुत्सवः ।
मामका पाणडवाश्चैव किमकुर्वत संजय ॥ છંદ ઓળખાવો.

(2) વંશસ્થ છંદનું ગણબંધારણ આપો.

(3) તોટક છંદમાં યતિસ્થાન જણાવો.

(4) ગીતિકાનું ગણબંધારણ આપો.

(5) વિષમવૃત છંદ એટલે શું ?

(6) विधा नाम नरस्य रुपमधिकं प्रच्छन्नगुप्तमं धनं
विधा भोगकरी यशः शुखकरी विधा गुरुणां गुरुः ।
विधा बन्धुजणो विदशगमने विधा परं दैवते
विधा राजसु युजिता न तु धनं विधा विहिनः पशुः ॥ છંદ ઓળખાવો.

5 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ **સાત** પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 7

(1) મેઘદૂત શીર્ષક સમજાવો.

(2) મેઘદૂતમાં કેટલા ભાગ છે ? કયા કયા ?

(3) મેઘ કોના વંશમાં જન્મ્યો છે ?

(4) યક્ષને કયા માસમાં વિરહ દુઃખકર બને છે ?

(5) મેઘમાં કયા તત્વોનું સંમિશ્રણ કવિ બતાવે છે ?

(6) વિરહી યક્ષનું આશ્રયસ્થાન જણાવો.

(7) મેઘદૂતમાં નિર્દિષ્ટ પર્વતોના નામ આપો.

(8) 'મેઘ'ના પર્યાય શબ્દો આપો.

(9) છંદશાસ્ત્રના પ્રણેતા કોણ છે ?

(બ) જોડકાં જોડો : 7

'અ'	'બ'
(1) बलरामः	(A) उज्जयिनि
(2) इन्द्रः	(B) मेघः
(3) विशाला	(C) वृष्टिः
(4) देवान्	(D) संकर्षणः
(5) आसारः	(E) वासवः
(6) गंगा	(F) शैलराजावतीर्णा
(7) जलदः	(G) त्रिदशान्

EEN-311042

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February - 2022

MA01C104 : Sanskrit - Epic Studies

(Viratparv) (New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક એના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1 (અ) નીચેના શ્લોકોનો આવશ્યક વિવરણ સાથે અનુવાદ કરો : (ગમે તે **બે**) **10**

(1) उष्णे वा यदि वा शीते रात्रौ वा यदि वा दिवा ।
आदिष्टो न विकल्पेत स राजवसतिं वसेत् ॥

(2) यथा कर्कटकी गर्भमाधते मृत्युमात्मनः ।
तथाविधमहं मन्ये वासं तव शुचिस्मिते ॥

(3) कल्याणरुपा सैरंधी वल्लभश्चातिसुन्दरः ।
अस्मिन्नाजकुले चेमौ तुल्यकालनिवासिनौ ॥

(4) न दैवस्यातिभारोऽस्ति न दैवस्यातिवर्तनम् ।
इति चाप्यागमं भूयो दैवस्य प्रतिपालये ॥

(બ) નીચેની પંક્તિઓનો આવશ્યક વિવરણ સાથે અનુવાદ કરો : (ગમે તે **બે**) 4

(1) किं मातुरंके शयितो यथा शिशुश्चन्द्रं जिधुक्षुरिव मन्यसे हि माम् ।

(2) भार्यायां रक्ष्यमाणायां प्रजा भवति रक्षिता ।

(3) विवर्जनं हयकार्याणामेतत्सुपुरुषव्रतम् ।

(4) अश्क्या वेदितुं पार्थ प्राणिनां वै गतिर्नरैः ।

2 (અ) દ્રૌપદીની મનોવેદના પર નોંધ લખો. **10**

અથવા

(અ) મહાભારતના ત્રણ સંસ્કરણો પર નોંધ લખો.

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે **એક**) 4

(1) વ્યાસનો પરિચય.

(2) મહાભારતનો સંક્ષિપ્ત પરિચય.

3 (અ) ધૌમ્યમુનિનો ઉપદેશ. 10

અથવા

(અ) કીચકવધ પ્રસંગનું સમીક્ષાત્મક મૂલ્યાંકન.

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે **એક**) 4

(1) અર્જુનનું પાત્ર.

(2) જીમૂતવધ પ્રસંગ.

4 મહાભારત એક વિશ્વકોશ તરીકે ચર્ચા કરો. 14

અથવા

મહાભારતનું સાહિત્ય સ્વરૂપ.

5 (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ સાત પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 7

(1) મહાભારતની કથા કોણ કોને કહે છે ?

(2) મહાભારતના કોઈ પણ બે પર્વના નામ આપો.

(3) વિરાટપર્વનો આરંભ કોના પ્રશ્નથી થાય છે ?

(4) વિરાટનગરમાં જતાં પહેલાં પાંડવો કોની સલાહ લે છે ?

(5) વિરાટનગરમાં જતાં પહેલાં પાંડવો પોતાનાં શસ્ત્રો ક્યાં છુપાવે છે ?

(6) ભીમે બ્રહ્મોત્સવ પ્રસંગે કયા મલ્લનો વધ કર્યો ?

(7) पौरोगवः શબ્દ કોના માટે વપરાયો છે ?

(8) 'લોપામુદ્રા' કોણ છે ?

(9) સુદેષ્ણા દ્રૌપદીને જોઈને શેની ઉપમા આપે છે ?

(10) વિરાટ પર્વના ગૌણ પાત્રોના નામ આપો.

(બ) જોડકાં જોડો : 7

અ વિભાગ	**બ વિભાગ**
(1) द्रौपदी	(1) सभासदः
(2) आर्णवः	(2) नकुलसहदेवौ
(3) सैन्धवः	(3) अग्निः
(4) पार्षदः	(4) द्रुपदात्मजा
(5) कालिन्दी	(5) जयद्रथ
(6) यमौ	(6) कलिन्दतनया
(7) जातवेदस्	(7) उदधिः

EEN-311043

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

March - 2022

MA01C105 : Sanskrit

(Vyakaran Shastra)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 (ક) સૂત્ર સમજાવો : (ગમે તે **બે**) **8**

(1) स्थानेन्तरतमः ।

(2) तपरस्तत्कालस्य ।

(3) उपदेशेऽजनुनासिक इत् ।

(4) पूर्वत्रासिद्धम् ।

(ખ) ટૂંકી નોંધ લખો : (ગમે તે **એક**) **6**

(1) सुद्धयुपास्यःની રૂપસિદ્ધિ.

(2) गुणसंज्ञानुं सूत्र અને તેનો પ્રયોગ.

2 (ક) સૂત્ર સમજાવો. (ગમે તે **બે**) **8**

(1) वृद्धिरेचि ।

(2) एङि पररूपम् ।

(3) अकः सवर्णे दीर्घः ।

(4) अदसो मात् ।

(ખ) ટૂંકી નોંધ લખો : (ગમે તે **એક**) **6**

(1) गवाग्रम्ની રૂપસિદ્ધિ.

(2) टि સંજ્ઞાનો પ્રયોગ.

3 વેદાંગોનો ટૂંકમાં પરિચય આપી, તેમાં 'શિક્ષા' વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો. **14**

અથવા

3 પાણિનીના જીવન, સમય અને કૃતિઓ વિશે નોંધ લખો. **14**

4 ટૂંકી નોંધ લખો : (ગમે તે **બે**) 14

(1) વાયુ દ્વારા થતી વર્ણોની ઉચ્ચારણ-પ્રક્રિયા.

(2) વર્ણોના ઉચ્ચારણ-સ્થાન.

(3) ઉદાત્તાદિ સ્વરો.

(4) પાઠકોના ગુણ-દોષ.

5 (ક) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર આપો : 7

(1) પાણિનીએ રચેલ ગ્રંથ કયો છે ?
(ક) અષ્ટાધ્યાયી (ખ) મહાભાષ્ય (ગ) સિદ્ધાન્તકૌમુદી

(2) પાણિનીએ કેટલા પ્રકારના સૂત્રો રચ્યાં છે ?
(ક) પાંચ (ખ) છ (ગ) સાત

(3) अच्‌ની પૂર્વે इक् પ્રત્યાહારના વર્ણો આવે તો, તેમના સ્થાને કયા પ્રત્યાહારના વર્ણો મૂકાય છે ?
(ક) यण् (ખ) हल् (ગ) झल्

(4) अनचि च સૂત્રથી કયા પ્રત્યાહારના વર્ણોનું દ્વિત્વ થાય છે ?
(ક) यण् (ખ) हल् (ગ) यर्

(5) જે વ્યક્તિ હાથથી સ્વરોના નિર્દેશ સાથે વેદપાઠ કરે છે, તેને કયા લોકની પ્રાપ્તિ થાય છે ?
(ક) દેવ (ખ) સ્વર્ગ (ગ) બ્રહ્મ

(6) સ્વરથી ખોટો બોલાયેલ મંત્ર કોનો વિનાશ કરે છે ?
(ક) દેવોનો (ખ) બ્રાહ્મણોનો (ગ) યજમાનનો

(7) મોર કેટલી માત્રાવાળા વર્ણનું ઉચ્ચારણ કરે છે ?
(ક) એક (ખ) બે (ગ) ત્રણ

(ખ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : 7

(1) एचोऽयवायावः સૂત્રથી સિદ્ધ થતું એક ઉદાહરણ લખો.

(2) ગુણસંજ્ઞક વર્ણો કયા કયા છે ?

(3) उरण् रपरः સૂત્રનો અર્થ ટૂંકમાં જણાવો.

(4) लोपः शाकल्यस्य સૂત્રથી કયા વર્ણોનો લોપ થાય છે ?

(5) ક્રિયાના યોગમાં રહેલ પ્રાદિઓની કઈ સંજ્ઞા થાય છે ?

(6) ધાતુ સંજ્ઞા કરનાર સૂત્ર લખો.

(7) एङः पदान्तादति સૂત્રથી સિદ્ધ થતું એક ઉદાહરણ લખો.

EEN-311009

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February-2022

MAOOC101 : English

(History of English literature (1500-1660)

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

Instructions : (1) All Questions Carry Equal Marks.
(2) All Questions are Compulsory

1 (A) What are the conventions of a shakesprerean Tragedy ? **14**

OR

(B) How does Shakespeare present guilt in the play 'Macbeth ?' **14**

2 (A) Define an Epic and enumerate it's various Characteristics. **14**

OR

(B) "The theme of 'paradise Lost' is a matter of deep interest to all mankind. Explain. **14**

3 Write short notes : (Any Two) **14**

(1) Vulpone
(2) Arcadia
(3) Spanish Tragedy
(4) The Faerie Queene

OR

4 Choose the correct option : **14**

(1) How many plays did shakespeare write ?
(A) 11-14 play (B) 26-28 play
(C) 32-38 play (D) 5-10 play

(2) Where was Skakespeare born ?
(A) London (B) Warwick
(C) Oxford (D) Start ford upon Avon

2

(3) In which period of English history was skaspearealive ?
(A) Elizabethan (B) Georgian
(C) Victorian (D) Modern

(4) Who kills macbeth ?
(A) Macduff (B) Banguo
(C) Duncan (D) Donalbain

(5) Who is the goddess of Witchcraft ?
(A) Aphrodite (B) Hecate
(C) Minerva (D) Mordred

(6) Who was the king when the play starts ?
(A) Malcolm (B) Macbeth
(C) Banguo (D) Duncon

(7) What was Macbeth's biggest flow in his character ?
(A) Humbleness (B) Greed for Power
(C) Jealousy (D) Pride

(8) Who kills lady macbeth ?
(A) Macbeth (B) Macduff
(C) lady Macduff (D) Lady macbeth herself

(9) Who wrote Aeneid ?
(A) Virgil (B) Homer
(C) Dante (D) Byron

(10) Which of the following is the oldest epic in the history ?
(A) Paradise Lost (B) Gliad
(C) Don Juna (D) Aeneid

(11) Which of the following is the example of Literary Epic ?
(A) Beowulf (B) Gliad
(C) Gilgamesh (D) Fairie Queene

(12) What was satan's home before the fell from heaven ?
(A) Michael (B) Belial
(C) Beezlebub (D) Lucifer

(13) What is the name of the capital of Hell ?
(A) Pandemnoium (B) Hades
(C) Excracia (D) Sion-Hill

(14) What were the reason's for satan's downfall ?
(A) Lust & Greed (B) Wrath and Heresy
(C) Pride & Rebellion (D) Deceit and passion

5 Answer in brief : (Any **two**) **14** 3

(1) Comment on the role of super natural in Shakesperean Tragey.

(2) What is the tragic flaw in the character of Macbeth?

(3) Who first saw the witness and where ?

(4) Mention the literary influness on Miton's style of writing ?

(5) Write a brief hote on the innovation of paradise Lost.

(6) List the four epics of secondary or literary style.

(7) Comment on the 1st speech of satan.

EEN-311010 Seat No. _____ 4

M. A. (Sem. I) Examination

February - 2022

MA01C102 : English

(History of English Literature 1660 - 1798)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

Instructions : (1) Attempt all questions.
(2) All questions carry equal marks.

1 According to Bomani Dobree "The Restoration Tragedy is artificial. It's emotions unreal." Justify.

OR

Critically analyze the title and the sub-title of the play *All for Love : The World Well Lost.*

2 What is Bomani Dobree's general assessment of Restoration Comedy ?

OR

Discuss *The Rivals* as a comedy of manners.

3 Write short notes on any two of the following :
(i) *The Rape of the Lock* (ii) *Gulliver's Travels*
(iii) *Robinson Crusoe* (iv) *The Deserted Village*

4 Write the correct option :
(1) Restoration literature is-
(a) realistic (b) unrealistic
(c) surrealistic (d) none of these
(2) _____ engaged to Antony in order to cement a political and military truce between Antony and her brother.
(a) Fulvia (b) Octavia
(c) Charmian (d) Female

(3) Bomani Dobree called the restoration wit _____.

(a) amorous intrigues (b) rustle of silks

(c) verbal pyrotechnics (d) intellectual gladiators

(4) Which of the following is not written by John Dryden ?

(a) Tyrannic Love (b) Conquest of Granada

(c) All for Love (d) Don Carlos

(5) Ventidius is Antony's _____.

(a) General (b) Friend

(c) Chef (d) Priest

(6) The heroic couplets are also known as _____.

(a) Tetra meter couplets (b) pentameter couplets

(c) hexameter couplets (d) none of these

(7) Menas was a _____.

(a) General (b) Senator

(c) Pirate (d) King

(8) The first woman playwright was _____.

(a) Grace Kelly (b) Gene Kelly

(c) Julie Andrews (d) Aphra Behn

(9) A _____ is a method in which everyday duties are performed ?

(a) manner (b) mood

(c) quality (d) none of these

(10) One feature of the Restoration comedy which has been often criticized and almost as often defended is its _____.

(a) morality (b) immorality

(c) purity (d) impurity

(11) The play *The Rivals* begin with whom ?

(a) Lucy and Lydia (b) Ensign Beverley

(c) Fag and Thomas (d) Captain Absolute

(12) What is the main theme of Restoration Comedy ?

(a) Sex Antagonism (b) Love

(c) Relationships (d) Sex

(13) Mrs. Malaprop herself has fallen in love with _____.

(a) Sir Lucius O'Trigger (b) Lucy

(c) Lydia (d) Fag

(14) Mrs. Malaprop is corresponding under the pen name _____.

(a) Mrs. Malaprop (b) Delia

(c) Lucy (d) Lydia

5 Answer the following in brief :

(i) Who are the main exponents of Heroic Tragedy ?

(ii) Write the elements of Restoration comedy.

(iii) How does Dobree describe free comedy ?

(iv) Write brief note on the character of Cleopatra.

(v) Write a brief note on the theme of 'love and honour' of *All for Love.*

(vi) Write brief note on the character of Squire Bob Acres.

(vii) Write brief note on the character of Lucy.

7

EEN-311011

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) : Examination

February-2022

MA01103 : English

(Indian Writing in English)

(New course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 Write a detailed note on the pioneering Trio in Indian English Novel and their contribution to Indian English Fiction. 14

OR

Critically evaluate *Kanthapura* as a Gandhian novel. 14

2 Write an essay on the concept of 'myth' represented by Northrop Frye in his essay "Myth, Fiction and Displacement." 14

OR

"Yayati is a rewriting of the classical myth in modern context." Elaborate the statement with reference to the play 'Yayati'.

3 Write short notes on Any Two of the following : 14

(a) The English Teacher.

(b) Explore the theme of marriage in Anita Desai's *Cry the Peacock.*

(c) Jaya's quest for self in Shashi Deshpande's *That Long Silence.*

(d) Discuss the theme of partition in Salman Rushdie's *Midnight's Children.*

4 Choose the correct alternative from the options given below each : 14

(1) _____ is the first Indian English novel.

(a) Gora (b) Anandmath

(c) Azadi (d) Rajmohan's wife

(2) In which year was Mulk Raj Anand's *Untouchable* published ?

(a) 1935 (b) 1945

(c) 1925 (d) 1955

(3) Which novel authored by Mulk Raj Anand has Bakha as the central character ?

(a) Untouchable (b) The Sward and the Sickel

(c) The village (d) Coolie

(4) _____ was the fictional village created by Narayan in South India.

(a) Malgudi (b) Telangana

(c) Anandpuram (d) Silvasa

(5) _____ the first novel written by R. K. Narayan.

(a) The Dark Room (b) The Bachelor of Arts

(c) Swami and Friends (d) The Guide

(6) Which novel of Narayan won the Sahitya Akademi Award in 1960 ?

(a) Swami and Friends (b) The Guide

(c) The Financial Expert (d) The English Teacher

(7) _____ is the Gandhian character in Raja Rao's *Kanthapura.*

(a) Moorthy (b) Shriram

(c) Krishnan (d) Raghav

(8) To which country did Raja Rao go for further studies ?

(a) Germany (b) America

(c) France (d) England

(9) Northorp Frye is a modern critic from-

(a) France (b) Russia

(c) America (d) Canada

(10) Myth provides the main outlines and _____ universe.

(a) Cultural (b) Structural

(c) Verbal (d) Oral

(11) Which of the following is Northrop Frye's most important work of literary theory ?

(a) Touchstone Theory (b) Critical Analysis

(c) Anatomy of Criticism (d) The Critic

(12) _____ is the first play by Karnad.

(a) Nagamandla (b) Fire and rain

(c) Tale-Danda (d) Yayati

(13) *Yayati* is translated in English from which language ?

(a) Kannada (b) Tamil

(c) Hindi (d) Gujarati

(14) *Yayati* opens with the Sutradhar and he addresses.

(a) Indra (b) Audience

(c) Lord Krishna (d) Writer

5 Answer the brief : (Any Seven) 14

(1) Discuss in brief the concern for social upliftment in Mulk Raj Anand's novels.

(2) List the major works of Mulk Raj Anand.

(3) Summarize the portrayal of Indian villages in R. K. Narayan's novels.

(4) Discuss the title of the novel The English Teacher.

(5) Myth and Symbolism in Kanthapura.

(6) Narrative technique used by Raja Rao in Kanthapura.

(7) Father-Son relationship in Girish Karnad's *Yayati.*

(8) Write a brief note on symbolism in *Yayati.*

(9) Discuss in brief the difference between the fictional and the thematic divisions of literary works.

EEN-311012

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February-2022

MA00C104 : English

(Women's Writing) (New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

Instructions : (1) Mention clearly the option you attempt.
(2) Figures to the Right indicate marks.

1 (A) Explain Virginia Woolf's views on the socio-economic status and independence of women in male dominated society with reference to 'A Room of One's Own.' **14**

OR

(B) Manju Kapur's custody is both an indictment of India's judicial system and an intimate portrait of failure of marriage and disintegration of family. - Discuss. **14**

2 (A) African - American feminism effectively addresses Black women's issues of racism and sexism - Discuss. **14**

OR

(B) As an African - American novelist, Toni morrison addresses the issues of racism, incest and child molestation in 'the Bluest Eye'. - Discuss. **14**

3 Write short notes on any two : **14**

(1) The title - seven steps in the sky
(2) Thematic significance of 'Moving on'
(3) Lihaf
(4) Purdah - I

4 Answer in Short : (Any **Seven**) **14**

(1) Bring out major themes in 'Seven steps in the sky'.
(2) Enumerate chief features of 20th century women's writing.
(3) Comment on the title - 'A Room of one's own'.

(4) Explain briefly Virginia woolf's narrative technique.

11 (5) Which are the major characters in manju kapur's 'Custody'?

(6) When was 'The Bluest Eye' published ? Which prize was awarded to it ?

(7) Which profession for women does virginia woolf talk about in 'A Room of One's Own' ?

(8) What does Imtiaz Dharkar rebel against in her poetry?

(9) Explain in short Kiran Desai's views in 'Inheritance of Loss'.

(10) Show thematic significance of 'Lihaf'.

5 Choose the correct option : **14**

(1) 'A Room of one's own' was published in _____.

(A) 1930 (B) 1929

(C) 1932 (D) 1940

(2) Manju Kapur's Custody was published in _____.

(A) 2011 (B) 1998

(C) 2000 (D) 2012

(3) The Bluest Eye was published in _____.

(A) 1972 (B) 1975

(C) 1970 (D) 1973

(4) Who, among the following is, African-American feminist writer ?

(A) Barbara Christian (B) Kiran Desai

(C) Virginia Woolf (D) Manju Kapur

(5) The writer of 'The Bluest Eye' is _____.

(A) Toni morison (B) Eliol

(C) Barbara Christian (D) Shashi Deshpande

(6) Virginia woolf is known for_____ technique in her novels.

(A) Symbolic

(B) dramatic

(C) stream of consciousness

(D) absurd

(7) Virginia woolf advocates the profession of _____ for women in 'A Room of One's own'

12

(A) Writing (B) Singing

(C) painting (D) cooking

(8) In custody, the name of Shagun's husband is _____.

(A) Ashok (B) Raman

(C) Ishita (D) Arjun

(9) In Custody, Raman is working as a _____.

(A) Clerk

(B) Engineer

(C) marketing executive

(D) lawyer

(10) The Bluest Eye addresses the problem and consequences of _____.

(A) racism (B) colonialism

(C) Marxism (D) modernism

(11) The Bluest Eye tells the story of a young African-American girl named _____.

(A) Pecola (B) Claudia

(C) Frieda (D) Henry

(12) The Literary form of 'A Room of One's Own' is _____

(A) Novel (B) Poetry

(C) Essay (D) Drama

(13) 'Moving on' is written by _____

(A) Kiran Desai (B) Shashi Deshpande

(C) Ismat Chugtai (D) Imtiaz Dharkar

(14) The Literary form of Lihaaf is _____.

(A) Poem (B) Short story

(C) Essay (D) Novel

* E E N - 3 1 1 0 1 3 *

EEN-311013

Seat No. _____

13

M. A. (Sem. I) Examination

March-2022

MA01C105 : English

(Communicative English-1)

Time : **2** Hours] [Total Marks : **40**

Instruction : All questions carry equal marks.

1 (A) Discuss Position of ELT in India.

OR

(B) What are Major Problems of ELT in India ?

2 Write notes on any Two.

(a) Direct Method

(b) Grammar translation method

(c) Situational Language Teaching

(d) Natural Approach

3 (A) Discuss Types and functions of Listening.

OR

(B) What are barriers to listening ?

4 Write a detailed note on any one :

(a) Contexts of Speaking

(b) Discussion skill presentation skill

(c) What is speaking ?

EEN-311001

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February - 2022

MA01C101 : Economics

(Micro Economics-I) (New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપો. એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ અને મહત્વ સમજાવો. **14**

અથવા

એકમલક્ષી અને સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનો તફાવત સ્પષ્ટ કરી એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રની મર્યાદાઓ તપાસો.

2 હિક્સનું માંગના સિદ્ધાંતનું પુનઃઅર્થઘટન સમજાવો. **14**

અથવા

સેમ્યૂલસનના માંગની અભિવ્યક્તિની પસંદગીના સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરો.

3 પ્રો. હિક્સના ગ્રાહકના અધિક સંતોષના ચાર ખ્યાલ ટીકાત્મક રીતે સમજાવો. **14**

અથવા

માંગની મૂલ્યસાપેક્ષતા ખ્યાલ અને તેના પ્રકારો મહત્વ સાથે સમજાવો.

4 પીંગુનો કલ્યાણનો ખ્યાલ સમજાવો. **14**

અથવા

પેરેટોની સામાજિક કલ્યાણની ઈષ્ટત્તમ શરતો ચર્ચો.

5 (A) નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો. **7**

(1) ગતિશીલ વિશ્લેષણનો અર્થ આપો.

(2) ગ્રાહકનો અધિક સંતોષ એટલે શું ?

(3) તટસ્થ વક્ર કોને કહે છે ?

(4) પ્રતિમૂલ્ય સાપેક્ષ માંગ એટલે શું ?

(5) માર્શલના તૃષ્ટિગુણ વિશ્લેષણની મુખ્ય મર્યાદાઓ જણાવો.

(6) સેમ્યૂલસન - બર્ગસનનું સામાજિક કલ્યાણ વિધેય શું છે ?

(7) આંશિક સમતુલાની વ્યાખ્યા આપો.

(B) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો.

(1) ગ્રાહકના અધિક સંતોષનો ખ્યાલ કોણે રજૂ કર્યો ?

(A) ચેમ્બરલીન (B) માર્શલ (C) સ્ટીગ્લર

(2) તટસ્થ રેખા હંમેશા .....

(A) ઉદ્‌ગમ સ્થળથી અંતર્ગોળ હોય છે.

(B) ઉદ્‌ગમ સ્થળથી બહિર્ગોળ હોય છે.

(C) લંબસ્તરીય સીધી રેખા હોય છે.

(3) સિદ્ધાંત એ ..... અર્થશાસ્ત્રનો મહત્ત્વનો ભાગ છે.

(A) એકમલક્ષી (B) વિકાસલક્ષી (C) સમગ્રલક્ષી

(4) સામાજિક કલ્યાણ વિધેયનો ખ્યાલ કોણે આપ્યો છે ?

(A) માર્શલ (B) પ્રો. બર્ગસન (C) એરો

(5) વસ્તુ કે સેવામાં રહેલો માનવ જરૂરિયાત સંતોષવાનો ગુણ શેનાથી ઓળખાય છે ?

(A) તૃષ્ટિગુણ (B) ઈચ્છા (C) લોકપ્રિયતા

(6) નીચે દર્શાવેલમાંથી કયો એકમલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનો વિષય છે ?

(A) આવક અને રોજગારીનો સિદ્ધાંત

(B) આર્થિક કલ્યાણનો સિદ્ધાંત

(C) સાધન કિંમત નિર્ધારણ

(7) Y-અક્ષને સમાંતર હોય તેવી માંગરેખા કંઈ માંગ દર્શાવે છે ?

(A) સંપૂર્ણ મૂલ્ય સાપેક્ષ માંગ.

(B) સંપૂર્ણ મૂલ્ય અનપેક્ષ માંગ.

(C) મૂલ્ય સાપેક્ષ માંગ.

ENGLISH VERSION

1 Define Micro Economics. Explain the nature and importance of Micro Economics. 14

OR

Clarify the difference between micro and Macro Economics examine the limitation of micro economics.

2 Explain the revision of Demand theory of Hicks. 14

OR

Discuss the samuelson's revealed preference theory of Demand.

3 Explain the critically evaluate of four concepts of consumer surplus by Prof. Hicks. 14

OR

Explain the concept of elasticity of demand with its types and importance.

4 Clarify Pigou's Welfare concept. 14

OR

Discuss the pareto's optimum conditions for social welfare.

5 (A) Answer the following in one or Two lines. 7

(1) Give the meaning of Dynamic analysis.

(2) What is consumer's surplus ?

(3) What is indifference curve ?

(4) What is cross Elasticity of Demand ?

(5) Give the limitation of Marshall's analysis of utility.

(6) What is samuleson's - Bergson's social welfare function ?

(7) Give the Definition of Partial Equilibrium.

(B) Appropriate answer from the options : 7

(1) The concept of Consumer's surplus is given by ____

(A) Chamberlin (B) Marshall (C) Stigler

(2) Indifference curve is always.

(A) Concave to the origin

(B) Convex to the origin.

(C) A vertical straight line.

(3) Theory is an important constituent of _____ Economics.

(A) Micro Economics

(B) Development

(C) Macro Economics

(4) The concept of Social welfare function is given by

(A) Marshll (B) Prof. Bergson (C) Arrow

(5) The Capacity of a commodity or a service of satisfy a human want is known as..

(A) Utility

(B) desirability

(C) Popularity

(6) Which of the following is the subject of micro-Economics ?

(A) Theory of income and Employments.

(B) Theory of Economic welfare.

(C) Factor Pricing.

(7) Demand curve parallel to Y-axis shows which kind of demand ?

(A) Perfectly elastic demand

(B) Perfectly in elastic Demand.

(C) Inelastic demand.

EEN-311002

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February - 2022

MA01C102 : Micro Economics - I

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

સૂચના : જમણી બાજુ કૌંસમાં દર્શાવેલ આંક પ્રશ્નના ગુણ સૂચવે છે.

1 રાષ્ટ્રીય આવકનો ખ્યાલ સમજાવો, રાષ્ટ્રીય આવકનો દ્વિક્ષેત્રીય, ત્રિ-ક્ષેત્રીય અને ચાર ક્ષેત્રિય ચક્રીય પ્રવાહ સમજાવો. 14

અથવા

કેઈન્સના આવક અને રોજગારીના સિદ્ધાંતની ટીકાત્મક ચર્ચા કરો.

2 મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતાનો ખ્યાલ સમજાવો. મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતા નક્કી કરતા પરિબળોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

સમજાવો :

(1) મૂડીરોકાણ વિધેય

(2) મૂડીરાકોણ ગતિવર્ધકનો સિદ્ધાંત

3 IS-LM વક્ર મેળવો અને IS-LM મોડેલની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

નાણાકીય અને રાજકોષિય નીતિઓની સાપેક્ષ અસરોની સમજૂતી આપો.

4 નોંધ લખો : 14

(1) પુરવઠા બાજુના અર્થશાસ્ત્રનો ખ્યાલ

(2) વ્યાજ અંગે કેઈન્સીયન અર્થશાસ્ત્રનો ખ્યાલ

અથવા

(1) વપરાશ વિધેય અંગેનો આધુનિક ખ્યાલ

(2) બેકારીના કુદરતી દરની કલ્પના

5 (A) એક-બે વાક્યોમાં જવાબ આપો : 4

(1) સમગ્રલક્ષી અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ આપો.

(2) રાષ્ટ્રીય આવક માપની કેટલી પદ્ધતિઓ છે.

(3) વ્યાજ દરનો અર્થ સમજાવો.

(4) નાણાકીય નીતિ એટલે શું ?

(B) નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો. 10

(1) કેઈન્સનો રોજગારીનો સિદ્ધાંત અપૂર્ણ રોજગારીના ખ્યાલ ઉપર નિર્ભર છે.

(2) રાજકોષિય નીતિ દ્વારા આવકની પુનઃવહેંચણી થાય છે.

(3) ગતિવર્ધન અને ગુણકનો સિદ્ધાંત એક જ છે.

(4) સીમાંત વપરાશ વૃત્તિ $= \frac{C}{Y}$

(5) $IS-LM$ મોડેલમાં છ પરિબળો વચ્ચે સમતુલા દર્શાવાય છે.

(6) આયાતો મૂડીરોકાણ ગુણકની આવક સર્જન અસરને વધારે છે.

(7) અર્થશાસ્ત્રી સોલોએ કુદરતી બેરોજગારી દરની કલ્પનાને સૈદ્ધાંતિક રીતે સમજાવી છે.

(8) આવક-રોજગારીના નિર્ધારણમાં પુરવઠા બાજુના અર્થશાસ્ત્રનો ફાળો રહેલો છે.

(9) $IS-LM$ મોડેલ સમતોલ I અને Sની સપાટીને નિર્ધારિત કરે છે.

(10) આર્થિક વિકાસ અને મૂડીરોકાણ વચ્ચે સીધો સંબંધ છે.

ENGLISH VERSION

Instruction : Figures to right indicate total marks of questions.

1 Explain the concept of national Income. Discuss the two sectors, three sectors and Four sectors circulor flow of National Income. **14**

OR

Critically discuss Keyne's principles of income and employment.

2 Explain the concept of marginal efficiency of capital. **14**
Discuss the factors affecting to marginal efficiency of capital.

OR

Explain : (1) Investment function
(2) Investment Accelerator theory.

3 Drive IS and LM curves and discuss IS-LM model. **14**

OR

Explain the relative effectiveness of monetary and fiscal policies.

4 Write short notes : **14**

(1) Concept of supply side Economics.

(2) Concept of keynesian Economist view of Interest.

OR

(1) Modern approach of consumption function.

(2) Natural rate of Unemployment hypothesis.

5 (A) Write the answer one or two lines : **4**

(1) Write the meaning of macro economics.

(2) How many methods of measurement of national Income?

(3) What is Interest rate ?

(4) What is meaning of monetary policies.

(B) State statements are True or False.

(1) Keynes employment theory is based on the under employment.

(2) Fiscal policy brings redistribution of income.

(3) Accelerator and multiplier are the same theories.

(4) Marginal propensity to consume $=\frac{C}{Y}$

(5) Between six factors does the IS-LM model indicate equilibriums.

(6) Imports tend to enhance the multiplier effects of investment.

(7) Economist Solow explain the natural rate of Unemployment as theoritical bases.

(8) Supply side economics to important role of generate income - employment.

(9) IS-LM model determines equilibrium level of I and S.

(10) Direct relationship is between economic developmentand Investment.

---

* E E N - 3 1 1 0 0 3 *

EEN-311003

Seat No. _____

M. A. (Sem.-I) Examination

January - 2022

Economics

MA01C103 : Managerial Economics

(New Course)

Time : Hours] [Total Marks : 70

1 સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્ર એટલે શું ? સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ સમજાવો. 14

અથવા

(અ) સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો. 7

(બ) જોખમ અને અનિશ્ચિતતાનો ખ્યાલ સમજાવો. 7

2 સુરેખ આયોજન એટલે શું ? સુરેખ આયોજન અભિગમની પાયાની ધારણાઓ અને મર્યાદાઓ સમજાવો. 14

અથવા

(અ) દર્શાવેલમાંથી કોઈ પણ ત્રણ માટે $\frac{dy}{dx}$ શોધો. 7

(1) $y = 5x^2 + 3x - 2$

(2) $y = \log x + 5x$

(3) $y = {}^{3}\!/_{5}\, x^3 - {}^{2}\!/_{3x^2} - 59$

(4) $y = \frac{2x+1}{3x-1}$

(બ) જો વસ્તુનું પુરવઠા વિધેય x= – 40+6p હોય અને કિંમત p=Rs.12 હોય ત્યારે પુરવઠાની સાપેક્ષતા શોધો. 7

3 માંગની આગાહીનો અર્થ આપી માંગની આગાહીને અસર કરતા પરિબળો ચર્ચો. 14

અથવા

(અ) માંગની આગાહી માટેની ગ્રાહકોની મોજણીની પદ્ધતિ સમજાવો. 7

(બ) નવી વસ્તુની માંગ આગાહી પદ્ધતિ સમજાવો. 7

4 કિંમત નીતિના ઉદ્દેશો કયા છે ? ખર્ચ વત્તા કિંમતનીતિ સમજાવો. 14

અથવા

(અ) નીચી પ્રારંભિક કિંમત નીતિ વિશે નોંધ લખો. 7

(બ) સીમાંત ખર્ચ કિંમત નીતિ સમજાવો.

5 નીચે આપેલા વિકલ્પમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : 14

(1) સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્ર નીચેના કયા આર્થિક સિદ્ધાંતો સાથે સંબંધ ધરાવે છે ?

(A) બૃહદલક્ષી આર્થિક પરિસ્થિતિઓ

(B) સૂક્ષ્મલક્ષી આર્થિક વિશ્લેષણ

(C) વાસ્તવિક વિરુદ્ધ આદેશ અભિગમ

(D) ઉપરનાં બધા જ

(2) સંચાલકીય અર્થશાસ્ત્ર શેની સમસ્યા સાથે સંબંધિત છે ?

(A) અર્થતંત્ર (B) વ્યક્તિગત પેઢી

(C) ગરીબી (D) વૈશ્વિક અર્થતંત્ર

(3) વૈકલ્પિક ખર્ચના ખ્યાલના અસ્તિત્વનું કારણ _____ છે.

(A) સીમાંત સાધનો (B) અમર્યાદિત જરૂરિયાતો

(C) વધુ પડતું ઉત્પાદન (D) ઉપરના બધા જ

(4) વૈકલ્પિક ખર્ચ _____ છે.

(A) વધારાનું ખર્ચ (B) જતી કરેલ શ્રેષ્ઠ તકનું ખર્ચ

(C) નિયોજકનું ખર્ચ (D) ઉપરોક્ત એક પણ નહીં

(5) બાધકોનો ઉપયોગ _____ પદ્ધતિમાં થાય છે ?

(A) સુરેખ આયોજન (B) નિયત સંબંધ

(C) સંભાવના (D) મધ્યવર્તી સ્થિતિમાન

(6) સુરેખ આયોજન _____ મૂલ્ય પ્રાપ્ત કરવાની પદ્ધતિ છે.

(A) ન્યૂનતમ (B) ઈષ્ટતમ

(C) વધુ (D) ઉપરના બધા જ

(7) ઈષ્ટતમ પસંદગીની સમસ્યાનો વાસ્તવિક સંખ્યાકીય ઉકેલ _____ આપે છે.

(A) મૂડી સંચાલન (B) સુરેખ આયોજન

(C) રમતનો સિદ્ધાંત (D) માંગ વિશ્લેષણ

(8) કુલ આવક વિધેય R=f(x) છે. સીમાંત આવક = _____

(A) R/x (B) AR/Ax

(C) dR/dx (D) ઉપરોક્ત એક પણ નહીં

(9) સામાન્ય રીતે ઉત્પાદિત વસ્તુનું જીવનચક્ર કેટલા તબક્કાઓમાં વિભાજિત થયેલું હોય છે ?

(A) ત્રણ (B) ચાર

(C) પાંચ (D) છ

(10) ટૂંકાગાળાની માગની આગાહી માટે નીચેનામાંથી કયું પરિબળ મહત્ત્વનું છે ?

(A) સરેરાશ ખર્ચ (B) મોસમી

(C) નફો (D) ઉપરોક્ત એક પણ નહીં

(11) સીમાંત ખર્ચ કિંમત નીતિ _____ આધારિત હોય છે.

(A) સ્થિર ખર્ચ (B) અસ્થિર ખર્ચ

(C) કુલ ખર્ચ (D) ઉપરના બધા જ

(12) માગની આગાહી શેના માટે ઉપયોગી છે ?

(A) ફક્ત પ્રવર્તમાન વસ્તુ માટે (B) ફક્ત નવી વસ્તુ માટે

(C) ફક્ત અવેજી વસ્તુ માટે (D) (A) અને (B) બંને માટે

(13) સ્થિર ખર્ચ + અસ્થિર ખર્ચ = _____.

(A) વૈકલ્પિક ખર્ચ (B) સીમાંત ખર્ચ

(C) સરેરાશ સ્થિર ખર્ચ (D) કુલ ખર્ચ

(14) સરકાર દ્વારા નક્કી કરાતી કિંમત એટલે _____.

(A) સ્થિર કિંમતો (B) બજાર આધારિત કિંમતો

(C) નિયંત્રિત કિંમતો (D) માગ પ્રેરિત કિંમતો

ENGLISH VERSION

1 What is managerial economics ? Explain the nature and importance of managerial economics. 14

OR

(a) Explain the scope of managerial economics. 7

(b) Explain the concept of risk and uncertainity. 7

2 What is linear programming ? Explain the basic assumptions and limitations of linear programming approach. 14

OR

(a) Find out $\frac{dy}{dx}$ for any three of the following : 7

(1) $y = 5x^2 + 3x - 2$

(2) $y = \log x + 5x$

(3) $y = {}^{3}/_{5}\,x^3 - {}^{2}/_{3x^2} - 59$

(4) $y = \frac{2x+1}{3x-1}$

(b) If the supply function of commodity is $x = -40+6p$, and out elasticity of supply when the price P=Rs.12. 7

3 Give meaning of demand forecasting and Discuss the factors affecting demand forecasting. 14

OR

(a) Explain the consumer survey method for demand forecasting. 7

(b) Explain the method for demand forecasting of new products. 7

4 What are the objective of pricing policy ? Explain cost plus prising method. 14

OR

(a) Write a note on low penetration pricing. 7

(b) Explain the marginal cost pricing. 7

5 Choose the correct option from the following : 14

(1) Managerial economics is related to which of the following economic principles ?

(A) Macro economic conditions

(B) Micro economic analysis

(C) Positive Vs. Normative approach

(D) All of the above

(2) Managerial economics deals with the problem of

(A) An economy (B) An individual firm

(C) Poverty (D) Global economy

(3) The reason for existance of the concept of opportunity cost is _____.

(A) Limited resources

(B) Unlimited needs

(C) Too much production

(D) All of the above

(4) Opportunity cost is the _____.

(A) Addintional cost

(B) Cost of the best foregone opportunity

(C) Cost of inputs

(D) None of the above

(5) The constrains are used in _____ method.

(A) Linear programming (B) Regression

(C) Probability (D) Central tendency

(6) Linear programming is method for obtaining _____ value.

(A) Minimum (B) Optimum

(C) More (D) All of the above

(7) Offers actual numerical solution to be the problem of making optimum choices.

(A) Capital management (B) Linear programming

(C) Theory of games (D) Demand analysis

(8) The total revenue function is R=f(x), the marginal revanue = _____.

(A) R/x (B) AR/Ax

(C) dR/dx (D) None of above

(9) In how many stages the life cycles of product is generally divided ?

(A) Three (B) Four

(C) Five (D) Six

(10) Which of the following factor is important in short run demand forecasting ?

(A) Average cost (B) Seasonal trend

(C) Profit (D) None of above

(11) Marginal cost pricing policy is based on _____.

(A) Fixed cost (B) Variable cost

(C) Total cost (D) All of the above

(12) Demand forecasting is used for

(A) The existing product only

(B) The new product only

(C) For the substitutes only

(D) Both for (A) and (B)

(13) Fixed cost plus variable cost = _____.

(A) Opportunity cost (B) Marginal cost

(C) Average fixed cost (D) Total cost

(14) The price fixed by government is _____.

(A) Fixed prices (B) Demand motivated prices

(C) Administrated prices (D) Market based prices

EEN-311004 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

February - 2022

MA01C104 : Economics

(International Economics - I) (New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

1 હેબરલરે રજૂ કરેલા આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપારના વૈકલ્પિક ખર્ચના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

હેક્સર - ઓહલીનના આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન કરો.

2 પ્રો. મિલના પારસ્પરિક માંગના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

વ્યાપારની શરતોનો ખ્યાલ સમજાવી, વિકાસશીલ દેશોની વ્યાપારની શરતો પ્રતિકૂળ રહેવાની કારણો જણાવો.

3 મૂક્ત વેપારનીતિ વિરુદ્ધ સંરક્ષણનીતિ (આયાત-જકાત) નીતિની અસરોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

ઈષ્ટતમ જકાતનીતિના સિદ્ધાંતની વિગતે ચર્ચા કરો.

4 વિકસતા દેશોમાં જકાતસંઘની રચનાની તરફેણ અને વિરુદ્ધની દલીલો જણાવો. 14

અથવા

વિશ્વવ્યાપાર સંગઠનના ઉદ્દેશો, કાર્યો અને કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરો.

5 (A) નીચેના પ્રશ્નોના એક-વાક્યમાં જવાબ આપો. 4

(1) આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપાર ઉદ્ભવોનું કારણ જણાવો.

(2) ટેકનિકલ પ્રગતિનો અર્થ સમજાવો.

(3) આયાત પરિણામની વ્યાખ્યા આપો.

(4) ઈષ્ટતમ જકાતનું સૂત્ર જણાવો.

(B) નીચેનામાંથી સાચા જવાબ પસંદ કરીને લખો.

(1) આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારનો તુલનાત્મક ખર્ચનો સિદ્ધાંત ..... આપ્યો છે.

(A) પ્રો. રિકાર્ડો (B) પ્રો. હેક્સર-ઓટલીન (C) પ્રો. પીગુ

(2) વ્યાપારની શરતોમાં સમતુલા નિર્ધારિત કરવા માટે પ્રો. જે.એસ. મિલે.....નો ખ્યાલ રજૂ કર્યો છે.

(A) સાધન પરિમાણ (B) પારસ્પરિક માંગ (C) માંગ-પુરવઠા

(3) વેપારતુલાએ .....વસ્તુઓની આયાત-નિકાસનું મૂલ્ય દર્શાવતું સરવૈયું છે.

(A) ભૌતિક (B) અભૌતિક

(C) વપરાશી (D) મોજશોખ

(4) સરકાર જ્યારે ચલણના બાહ્યમૂલ્યમાં ઘટડો જાહેર કરે ત્યારે તેને..... કહે છે.

(A) અવમૂલ્યન (B) અધિમૂલ્યન

(C) સમાન મૂલ્યન (D) એકપણ નહીં

(5) 'ગેટ' આઠમું રાઉન્ડ ..... રાઉન્ડ તરીકે ઓળખાય છે.

(A) ઉરુગ્વે (B) IMF (C) માર્સલ

(6) GATTના ડાયરેક્ટર તરીકે ..... એ કામગીરી બજાવી હતી.

(A) જ્હોન વ્હોટલી (B) આર્થર ડંકેલ (C) પ્રો. થોમસ

(7) IMFની સ્થાપના કયારે કરવામાં આવી ?

(A) 1944 (B) 1947 (C) 1945

(8) WTOની સ્થાપના .....માં થઈ હતી.

(A) 1945 (B) 1947 (C) 1995

(9) ઈષ્ટતમ જકાતનો ખ્યાલ કોણે આપ્યો છે ?

(A) પ્રો. આર્થર ડંકેલ (B) પ્રો. કિંડલબર્જર (C) હેબરલર

(10) વર્તમાનમાં ડોલર અને રૂપિયા વચ્ચેનો વિનિમય દર ..... છે.

(A) 1 $ = 50 રૂપિયા

(B) 1 $ = 75 રૂપિયા

(C) 1 $ = 71 રૂપિયા

ENGLISH VERSION

1 Evaluate opportunity cost of International Trade presented by Heaberlar. 14

OR

Evaluate accurately Heckschar-Ohlin's International Trade.

2 Write critical evaluation of prof. Mill's reciprocal demand theory. 14

OR

Explain the concept of Trade's terms and give reasons for trade'.

3 Discuss the impacts of protection Trade policy (Import-Tariff policy) against free Trade policy. 14

OR

Discuss in detail the policy of optimum Tariff.

4 Mention the arguments in favour and against the establishment of custom unions of developing countries. 14

OR

Evaluate the purposes, functions and performance of International Trade Union.

5 (A) Give answer of the following questions in one sentences. 4

(1) Mention the reasons of emergence of International Trade Union.

(2) Explain the meaning of Technical progress ?

(3) Give the definition of Import quota ?

(4) Write the formula of optimum Tariff ?

(B) Choose the correct option. 10

(1) The comparative cost theory of International Trade is given by _____.

(A) Prof. Ricardo

(B) Prof. Heckscher-Ohline

(C) Prof. Pigou

(2) The term_____introduced by prof. J.S.Mill to explain the determination of the equilibrium in terms of trade.

(A) Reciprocal demand

(B) Factor-Endowment

(C) Demand supply

(3) Balance of trade is the balance sheet to show the value of export and import of _____goods.

(A) Physical (B) Non Physical

(C) Consumptions (D) Luxurious

(4) When the government declared to reduce the external value of currency than its called_____.

(A) Devaluation (B) Evaluation

(C) equal valuation (D) None of these

(5) The eight round of GATT is known as _____ round.

(A) Uruguay (B) IMF (C) Marshall

(6) _____worked as the director of GATT.

(A) John Wattly

(B) Arthur Dunckle

(C) Prof. Thomas

(7) IMF was established in _____.

(A) 1945 (B) 1944 (C) 1947

(8) WTO was established in _____.

(A) 1945 (B) 1944 (C) 1995

(9) Who has given the concept of optimum Tariff ?

(A) Prof. Arthur Dunckle

(B) Prof. Kindal Barjar

(C) Prof. Hebarlar

(10) What is the exchange rate with $ and Rs. In current time.

(A) 1 $ = 50 Rs.

(B) 1 $ = 75 Rs.

(C) 1 $ = 71 Rs.

EEN-311006

Seat No. _____

M. A. (Sem.-I) Examination

March-2022

MA01E-106 : Research Mythology in Economics

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

1 આપેલા આવૃત્તિ વિતરણ પરથી મધ્યક, મધ્યસ્થ અને બહુલક શોધો. **14**

વર્ગ	5 – 15	15 – 25	25 – 35	35 – 45	45 – 55
આવૃત્તિ	8	24	48	32	8

અથવા

(અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બેના ગુણદોષ જણાવો : **7**

(1) મધ્યક

(2) મધ્યસ્થ

(3) વિસ્તાર

(બ) ઘનવિષમતા અને ઋણ વિષમતાનો તફાવત લખો. **7**

2 500 બાળકોની એક બૌદ્ધિક કસોટી લેતા તેમના સરેરાશ ગુણ 68 અને પ્રામાણિત વિચલન 22 મળે છે. જો બાળકોએ મેળવેલ ગુણ પ્રામાણ્ય રીતે વિતરીત હોય તો **14**

(1) 68થી વધુ ગુણ મેળવતા બાળકોની સંખ્યા શોધો.

(2) 70 અને 90ની વચ્ચે ગુણ મેળવતા બાળકોની ટકાવારી શોધો.

(3) સૌથી વધુ ગુણ મેળવતા 50 બાળકોના ઓછામાં ઓછા ગુણ શોધો.

$(0 \leq Z \leq 1 = 0.3413;\ 0 \leq Z \leq 0.09 = 0.0359)$

અથવા

(અ) બેઈઝ પ્રમેય સમજાવો. **7**

(બ) પોયસન વિતરણ પર નોંધ લખો. **7**

3 ગાણિતીક અપેક્ષા એટલે શું ? ગાણિતીક અપેક્ષાના ગુણધર્મો સમજાવો. **14**

અથવા

(અ) શરતી સંભાવના વિતરણ પર નોંધ લખો. **7**

(બ) વિચરણના ગુણધર્મો લખો. **7**

4 નિદર્શના વિવિધ પ્રકારો સમજાવો. 14

અથવા

(અ) સમષ્ટિ અને નિદર્શના ખ્યાલો ઉદાહરણ સાથે સમજાવો. 7

(બ) નિદર્શન અને બિન-નિદર્શન ત્રુટિ શું છે ? તે સમજાવો. 7

5 નીચેના પ્રશ્નોના સાચા જવાબ પસંદ કરો : 14

(1) માહિતીના પૃથક્કરણમાં ઉપયોગમાં લેવાતા મધ્યવર્તી સ્થિતિના મુખ્ય માપ કેટલા છે ?

(અ) ત્રણ (બ) ચાર

(ક) પાંચ (ડ) છ

(2) નીચેના પૈકી કયું સૂત્ર વિસ્તારાંકનું છે ?

(અ) $x_H - x_L$ (બ) $\frac{x_H - x_L}{x_H + x_L}$

(ક) $\frac{x_L - x_H}{x_L + x_H}$ (ડ) $x_L - x_H$

(3) વિષમતા કેવું માપ છે ?

(અ) એકમ (બ) સાપેક્ષ

(ક) નિરપેક્ષ (ડ) તફાવત

(4) સરેરાશનું આદર્શ માપ કયું છે.

(અ) મધ્યક (બ) ગુણોત્તર મધ્યક

(ક) મધ્યસ્થ (ડ) બહુલક

(5) એક સિક્કો ઉછાળવાના પ્રયોગમાં H અને T મળે તે કયા પ્રકારની ઘટના કહેવાય ?

(અ) અશક્ય ઘટના (બ) ચોક્કસ ઘટના

(ક) નિરપેક્ષ ઘટના (ડ) પૂરક ઘટના

(6) પ્રામાણ્ય વિતરણમાં વિષમતા કેટલી છે ?

(અ) 1 (બ) $\frac{1}{2}$

(ક) -1 (ડ) 0

(7) જો A અને B ઘટનાઓ સ્વતંત્ર હોય, તો _____.

(અ) $P(A \cap B) = P(A) \bullet P(B)$

(બ) $P(B/A) = P(B)$

(ક) $P(A/B) = P(A)$

(ડ) ઉપરનું તમામ

(8) 52 પત્તાની જોડમાંથી એક પત્તું યદૃચ્છ રીતે લઈએ, તો તે પત્તું રાણીનું હોવાની સંભાવના કેટલી ?

(અ) $1/52$ (બ) $13/52$

(ક) $1/13$ (ડ) $1/4$

(9) દ્વિપદી સંભાવના વિતરણના વિચરણનું સૂત્ર જણાવો.

(અ) $\sqrt{npq}$ (બ) nq

(ક) pq (ડ) npq

(10) કઈ પદ્ધતિમાં ટીપેટના કોષ્ટકનો ઉપયોગ થાય ?

(અ) સમષ્ટિ પદ્ધતિ (બ) સ્તરિત યાદૃચ્છિક નિદર્શન પદ્ધતિ

(ક) નિયત સંબંધાંક પદ્ધતિ (ડ) સરળ યાદૃચ્છિક નિદર્શન પદ્ધતિ

(11) જ્યારે નિદર્શનું કદ _____ હોય ત્યારે તેને ગુરુ નિદર્શ કહેવાય.

(અ) 25 કરતા ઓછો (બ) 20 કરતા ઓછો

(ક) 30 કરતા ઓછો (ડ) આમાંથી એકેય નહીં

(12) સમષ્ટિમાંથી પસંદ કરાયેલા નિદર્શ કેવા હોવા જોઈએ.

(અ) પૂર્વગ્રહરહિત (બ) એકમથી મુક્ત

(ક) પૂર્વગ્રહયુક્ત (ડ) સરળ

(13) કઈ તપાસમાં વધુ ભૂલો હોય છે.

(અ) નિદર્શ (બ) સમષ્ટિ

(ક) બિનનિદર્શન (ડ) નિયત સંબંધાંક પદ્ધતિ

(14) નિદર્શ એટલે _____.

(અ) સમષ્ટિનો યોગગણ (બ) સમષ્ટિનો પૂરકગણ

(ક) સમષ્ટિનો ઉપગણ (ડ) ઉપરનું એકેય નહીં

ENGLISH VERSION

Instruction : All questions carry equal marks.

1 Find mean, median and mode from given frequency distribution. **14**

Class	5 – 15	15 – 25	25 – 35	35 – 45	45 – 55
Frequency	8	24	48	32	8

OR

(A) Explain the merits and demerits of the following : (any two) **7**

(1) Mean

(2) Median

(3) Range

(B) Explain the differences between positive skewness and negative skewness. **7**

2 An intelligence test is conducted for 500 children and it is found that the average marks are 68 and standard deviations is 22. If the marks obtained by the children is normaly distributed then **14**

(1) Find the number of children getting marks more then 68

(2) Find the percentage of children getting marks between 70 and 90.

(3) Find the minimum score of most intelligent 50 children

$(0 \leq Z \leq 1 = 0.3413;\ 0 \leq Z \leq 0.09 = 0.0359)$

OR

(A) Explain the Baye's theorem. **7**

(B) Write the short note poisson distribution. **7**

3 What is the mathematical expectation ? Explain the properties of mathematical expectation. **14**

OR

(A) Write short note on conditional probability distribution. **7**

(B) State the properties of variance. **7**

4 Explain the different types of sampling. 14

OR

(A) Explain the concepts of population and sample with an example. 7

(B) What is sampling and non-sampling errors explain them. 7

5 Select correct answers of the following : 14

(1) How many are the measures of central tendency used for the analysis of data ?

(a) Three (b) Four

(c) Five (d) Six

(2) From the following, which is the formula for co-efficient of range ?

(a) $x_H - x_L$ (b) $\frac{x_H - x_L}{x_H + x_L}$

(c) $\frac{x_L - x_H}{x_L + x_H}$ (d) $x_L - x_H$

(3) How is the measure of skewness ?

(a) Unit (b) Absolute

(c) Relative (d) Difference

(4) Which is an idle measure of average ?

(a) Mean (b) Geometric mean

(c) Median (d) Mode

(5) When a coin is tossed and we get H and T as the result which time event it would be.

(a) Impossible event (b) Certain event

(c) Independent event (d) Complementary event

(6) How many the skewness of normal distribution.

(a) 1 (b) $\frac{1}{2}$

(c) -1 (d) 0

(7) if events A and B are independent, then _____.

(a) $P(A \cap B) = P(A) \cdot P(B)$

(b) $P(B/A) = P(B)$

(c) $P(A/B) = P(A)$

(d) All of the above

(8) From a pack of 52 cards selecting a card, then what is the probability of that card being a queen ?

(a) $1/52$ (b) $13/52$

(c) $1/13$ (d) $1/4$

(9) Variance of binomial probability distribution.

(a) $\sqrt{npq}$ (b) nq

(c) pq (d) npq

(10) In which method tippet table is used ?

(a) Population method

(b) Stratified rendom sampling method

(c) Co-efficient regression method

(d) Simple random sampling method

(11) Sample size said to be large when it is _____.

(a) Less than 25 (b) Less than 20

(c) Less than 30 (d) None of these

(12) How is the sample selected from the population.

(a) Without prejudice (b) Free from unit

(c) With prejudice (d) Simple

(13) In which type of checking there are maximum mistakes ?

(a) Sample

(b) Population

(c) Non-sample

(d) Co-efficient regression method

(14) Sample means _____.

(a) Union set of population

(b) Complimentary set of the population

(c) Subset of population

(d) None of the above

---

* E E N - 3 1 1 0 0 7 *

EEN-311007 Seat No._____

M. A. (Sem. I) Examination

March-2022

MA01E107 : Environment Economics-I

(New Course)

Time : **3** Hours] [Total Marks : **70**

1 પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ, સ્વરૂપ અને વ્યાપ સમજાવો. 14

અથવા

પર્યાવરણ નિવસનતંત્ર અને પરિસ્થિતિ વિજ્ઞાનનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી, પર્યાવરણ અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેનો સંબંધ ચકાસો.

2 પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્રમાં બજારની નિષ્ફળતા એટલે શું ? આ પ્રકારની નિષ્ફળતા માટેના વિવિધ કારણોની સમજ આપો. 14

અથવા

પર્યાવરણીય વસ્તુમાં સામૂહિક સંપત્તિના સાધનો કઈ રીતે બજાર નિષ્ફળતામાં પરિણમે છે ?

3 ભારતની પર્યાવરણીય નીતિના હેતુઓ અને મર્યાદાઓની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. 14

અથવા

પર્યાવરણીયનીતિના સાધનો સવિસ્તાર સમજાવો.

4 ટકાઉ વિકાસના સંદર્ભમાં "શૂન્ય વિકાસ" અને "મર્યાદિત વિકાસ"ના ખ્યલો રજૂ કરો. 14

અથવા

હરમન ડાલેના ટકાઉ વિકાસના મોડેલનું ટીકાત્મક મૂલ્યાંકન કરો.

5(A) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો : 07

(1) નીચેનાંથી કયો જવાબ બજાર નિષ્ફળતા નથી ?

(અ) વિષમ માહિતી (બ) ઈજારાઓ

(ક) બાહ્યતાઓ (ડ) કદની કરકસરો

(2) નકારાત્મક ખર્ચ સ્પીલ ઓવર એટલે

(અ) વધારે વસ્તુ ખૂબ નીચી કિંમતે

(બ) હવાના પ્રદૂષણ અને શિક્ષણ તેનું ઉદાહરણ છે.

(ક) વાહનવ્યવહાર અને રસીકરણ તેના ઉદાહરણ છે.

(ડ) ઓછી વસ્તુ ખૂબ વધારે કિંમતે

(3) સરકાર ચોક્કસ પ્રદૂષણ ઘટાડવાની ટેકનોલોજી માટે પેઢીને..

(અ) સબસીડી આપવી (બ) પ્રદૂષણ પર કરવેરા નાખે

(ક) પરવાના આપવા (ડ) ટેકનોલોજીના સ્ટાન્ડર્ડ નક્કી કરે છે.

(4) પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્ર શા માટે જરૂરી છે?

(અ) પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્ર આર્થિક વ્યવસ્થા અને પર્યાવરણ વચ્ચે સંતુલન લાવે છે.

(બ) પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્ર આર્થિક વ્યવસ્થા અને રાજકીય વ્યવસ્થાનો સુમેળ સાધે છે.

(ક) પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્ર વ્યક્તિ સાથે સુમેળ સાધે છે.

(ડ) પર્યાવરણીય અર્થશાસ્ત્ર બીજા લોકો સાથે સુમેળ સાધે છે.

(5) બજાર નિષ્ફળતા એટલે શુ?

(અ) ગ્રાહકો અને ઉત્પાદકો બંનેનો અધિક સંતોષ મહત્તમ થાય છે.

(બ) બજારને સાધનોની કાર્યક્ષમ વહેંચણી કરતા કંઈક રોકે છે.

(ક) પોતાના લાભને વધારવાના વ્યક્તિઓના વર્તનવાળુ મુક્ત બજાર સામાજીક રીતે ઈચ્છનીય પરિણામ લાવશે.

(ડ) ઉપરનું એકપણ નહીં.

(6) ઠુક્મ અને નિયંત્રણ નિયમો માટે કયા ઉત્સર્જનના ધોરણો નક્કી કર્યા છે?

(અ) પર્યાવરણની આસપાસ રહેલા પ્રદૂષકોના પ્રમાણને નિયંત્રિત કરે છે.

(બ) કુલ ઉત્સર્જનના સ્તરને સમાજ દ્વારા માન્ય સ્તરે નિયંત્રિત કરે છે.

(ક) પ્રદૂષણ કરનારને ચોક્કસ પ્રકારની ટેકનોલોજી,કામગીરી અથવા તકનીકોની જરૂરીયાત ઊભી કરે છે.

(ડ) બાહ્યતાઓને આંતરી લેવા સરકાર કિંમત અને જથ્થા તંત્રનો ઉપયોગ કરે છે.

(7) રાજકારણીઓ આદેશ નિયંત્રણના નિયમનો (CAC) કેમ પસંદ કરે છે?

(અ) ઘણા વકીલ તરીકે તાલીમ પામેલા છે.

(બ) CAC નું ખર્ચ દેખીતો નથી.

(ક) તેઓ તેમની કામગીરી મુજબ કાયદાઓ અને નિયમો ઘડે છે.

(ડ) ઉપરના બધા જ જવાબ સાચા છે.

(B) નીચેના વિધાનો સાચા છે કે ખોટા તે જણાવો. 07

(1) પર્યાવરણ તથા તેમા રહેલી જૈવિક સૃષ્ટિ વચ્ચેના સંબંધને નિવસનતંત્ર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

(2) 'Ecology' શબ્દ 'Oikas' પરથી ઉતરી આવ્યો.

(3) જ્યારે ખાનગી સીમાંત ખર્ચ, સીમાંત સામાજિક ખર્ચ કરતાં વધી જાય ત્યારે નકારાત્મક બાહ્ય અસરો ઉદ્ભવે છે.

(4) ગુજરાતમાં પ્રદૂષણ નિવારવા માટે ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડ કાર્યરત છે.

(5) કોઈપણ વિસનતંત્રના સંતુલન માટે જૈવ વૈવિધ્ય અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે.

(6) પર્યાવરણીય સંરક્ષણ ધારો 1986થી ભારતમાં લાગુ કર્યો હતો.

(7) પોષણક્ષમ વિકાસ એટલે ભવિષ્યની પેઢીઓની જરૂરિયાતોનો ભોગ આપીને વર્તમાન પેઢીઓની જરૂરિયાતો સંતોષવી તે.

ENGLISH VERSION

1 Explain the meaning, nature and scope of environmental and economics. 14

OR

Explain the meaning of environment ecosystem and ecology. Examine the relationship between environment and economic development.

2 What is the market failure in environmental economics ? Explain the reason for such type of failure. 14

OR

State how common property result in market failure in environment goods ?

3 Discuss in detail objectives and limitations of environmental policy in India. 14

OR

Explain in detain instruments of environmental policy.

4 State the concept of 'Zero development' and 'Limited development' with refrence to sustainable development.. 14

OR

Critically evaluate Herman Daly's models on sustainable development.

5 (A) Choose the correct option: 07

(1) Which answer below is not a market failure ?

(a) Asymmetric information (b) Monopolies

(c) Externalities (d) Economics of scale

(2) Negative cost spillover means

(a) Result in too much of a product at too low price

(b) Are exemplified by air pollution and education

(c) Are exemplified by air transportation and immunization

(d) Result in too little of a product at too high price

(3) Government ..... to help a firm pay for a specific pollution abatement technology.

(a) Grants a subsidy (b) Imposes a tax on pollution

(c) Places a permit (d) Defines technology standards

(4) Why environmental economics is required?

(a) Environmental economics to bring harmony to the economic system and the environmental

(b) Study environmental economics to bring harmony to the economic system and the political system.

(c) Study environmental economics to find harmony with oneself.

(d) Study environmental economics to find harmony with other people.

(5) What is a market failure?

(a) Both consumers and producers surpluses are maximized.

(b) Something prevents the market to allocate resources efficiently.

(c) Free market of individuals acting in their own self interest leads to a socially desirable result.

(d) None of the above

(6) Please define the Emission standards for command and control regulations :

(a) Regulates the amount of pollutant present in the surrounding environment.

(b) Regulates the total level of emissions allowed in a locality.

(c) Require polluter to use certain technologies, practices or techniques.

(d) Government uses price and quality mechanisms to internalize the externalities.

(7) Why do politicians perfect command and control regulations (CAC)?

(a) Many are trained as lawyers.

(b) The costs of CAC are not abvious.

(c) They create laws and regulations as their jobs.

(d) All answers above are true.

(B) State whether following statements are **True** or **False** : 07

(1) The relationship between environmental and its living organism is known as ecosystem.

(2) The word Ecologyis derived from 'Oikas'.

(3) Negative externalities arise when private marginal costs exceed marginal social cost.

(4) Gujrat maritime board work for environment control in Gujarat.

(5) Biodiversity is crucial to the balance of any ecosystem.

(6) Environment protection act in introducing in India too 1986

(7) Sustainable development means meeting the needs of the present generation by compromising the needs of the future generation

---

M.A-1

2022